

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БІЗНЕС-ДИЗАЙНУ
Кафедра фінансів та бізнес-консалтингу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Організаційні та методичні засади обліку, аналізу й аудиту
грошових коштів підприємства»

Виконала:

Студентка групи МГЗМОК-23

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Фесенко А.А.

Керівник

кандидат економічних наук, доцент

Матюха М.М.

Рецензент

кандидат економічних наук, доцент

Бунда О.М.

Київ 2024

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Факультет Управління та бізнес-дизайну
Кафедра фінансів та бізнес-консалтингу
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

_____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я

НА РОБОТУ СТУДЕНТУ

Фесенко Анна Андріївна

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Організаційні та методичні засади обліку, аналізу й аудиту грошових коштів підприємства»

Науковий керівник роботи. Матюха Микола Миколайович кандидат економічних наук, доцент
затверджені наказом вищого навчального закладу від «__»__ 20__ року №__

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: законодавчі та нормативні документи, фінансова звітність, облікові регістри та інша документація ПП «АІК», підручники, посібники, наукові статті, періодичні видання, монографії щодо обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості підприємства ПП «АІК».

4. Зміст дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): Вступ Розділ 1. Економіко-правові засади здійснення операцій з грошовими коштами. Розділ 2. Аналіз ефективності використання грошових коштів ПП «АІК». Розділ 3. Організація і методика обліку грошових коштів ПП «АІК». Розділ 4. Організація і методика аудиту грошових коштів ПП «АІК». Висновки. Список використаних джерел. Додатки

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата			
		Завдання видав		Завдання прийняв	
Розділ 1	Микола МАТЮХА, доцент	02.10.24		02.10.24	
Розділ 2	Микола МАТЮХА, доцент	10.10.24		10.10.24	
Розділ 3	Микола МАТЮХА, доцент	16.10.24		16.10.24	
Розділ 4	Микола МАТЮХА, доцент	17.10.24		17.10.24	
Висновки	Микола МАТЮХА, доцент	27.10.24		27.10.24	

6. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної магістерської роботи	Терміни виконання етапів	Примітка про виконання
1	Вступ	18.09.24-20.09.24	
2	Розділ 1. Економіко-правові засади здійснення операцій з грошовими коштами.	21.09.24-02.10.24	
3	Розділ 2. Аналіз ефективності використання грошових коштів ПП «АІК».	03.10.24-10.10.24	
4	Розділ 3. Організація і методика обліку грошових коштів ПП «АІК».	11.10.24-16.10.24	
5	Розділ 4. Організація і методика аудиту грошових коштів ПП «АІК».	17.10.24-24.10.24	
6	Висновки	25.10.24-27.10.24	
7	Оформлення дипломної магістерської роботи (чистовий варіант)	28.10.24-29.10.24	
8	Здача дипломної магістерської роботи на кафедру для рецензування (за 14 днів до захисту)	30.10.24	
9	Перевірка дипломної магістерської роботи на наявність ознак плагіату (за 10 днів до захисту)	01.11.24	
10	Подання дипломної магістерської роботи у відділ магістратури для перевірки виконання додатку до індивідуального навчального плану (за 10 днів до захисту)	05.11.2024	
11	Подання дипломної магістерської роботи на затвердження завідувачу кафедри (з 7 днів до захисту)	07.11.24	

Студент

_____ Анна ФЕСЕНКО

Науковий керівник роботи

_____ Микола МАТЮХА

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1_ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ	12
1.1. Економічне визначення грошових коштів підприємства	12
1.2. Класифікація грошових коштів з метою організації обліку, аналізу та аудиту 20	
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку, аналізу і аудиту операцій з грошовими коштами на підприємстві.....	31
Висновки до першого розділу	40
РОЗДІЛ 2_АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПП «АІК».....	42
2.1. Характеристика основних показників діяльності ПП «АІК»	42
2.2. Методика економічного аналізу грошових коштів ПП «АІК».....	54
2.3. Ефективність використання грошових коштів та її вплив на фінансові результати ПП «АІК».....	61
Висновки до другого розділу	83
РОЗДІЛ 3_МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПП «АІК»	85
3.1. Організація обліку грошових коштів на ПП «АІК».....	85
3.2. Порядок відображення інформації про грошові кошти в фінансовому обліку ПП «АІК».....	90
3.3. Використання вітчизняного і зарубіжного досвіду в процесі складання звітності про грошові кошти підприємства	101
3.4. Управління грошовими коштами та прогнозування динаміки ринкової вартості ПП «АІК»	112
Висновки до третього розділу	119
РОЗДІЛ 4_МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПП «АІК»	120

4.1. Сучасний стан та перспективи розвитку аудиту в Україні	120
4.2. Методика аудиту грошових коштів на підприємстві	126
4.3. Результати аудиту грошових коштів на підприємстві	132
Висновки до четвертого розділу	140
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	141
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	144

АНОТАЦІЯ

Фесенко Анна Андріївна. Організаційні та методичні засади обліку, аналізу й аудиту грошових коштів підприємства. – Рукопис. Кваліфікаційна робота зі спеціальності 071 – «Облік і оподаткування» Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2024 рік.

У кваліфікаційній роботі розглядаються організаційні принципи ведення обліку грошових коштів, методи їх аналізу та аудиту для забезпечення ефективного контролю й управління фінансовими ресурсами підприємства. Особлива увага приділяється питанням удосконалення методичних підходів до аналізу грошових потоків, їх впливу на загальний фінансовий стан та ліквідність підприємства. У процесі дослідження розкриваються основні методологічні підходи до оцінки грошових потоків за допомогою фінансової звітності, аналізується роль аудиту в забезпеченні достовірності фінансових показників. Особлива увага приділяється впровадженню сучасних інформаційних технологій для автоматизації облікових процесів та удосконалення системи внутрішнього контролю. Результати роботи можуть бути використані для підвищення ефективності управління грошовими коштами підприємства, а також для оптимізації процесів планування і контролю фінансових ресурсів.

Ключові слова: облік грошових коштів, грошові кошти, методика аудиту, фінансово-економічні показники, нормативно-правове регулювання.

ABSTRACT

Fesenko Anna. Organizational and Methodological Foundations of Accounting, Analysis, and Auditing of a Company's Cash Flow. – Manuscript.

Qualification work in specialty 071 – "Accounting and Taxation" Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, 2024.

The qualification work examines the organizational principles of cash flow accounting, methods for its analysis and auditing to ensure effective control and

management of a company's financial resources. Special attention is given to improving methodological approaches to cash flow analysis and its impact on the overall financial condition and liquidity of the company. The research reveals key methodological approaches to evaluating cash flows through financial reporting and analyzes the role of auditing in ensuring the accuracy of financial indicators. Particular focus is placed on the implementation of modern information technologies for automating accounting processes and improving internal control systems. The results of the work can be used to enhance the efficiency of cash management and to optimize the planning and control processes of financial resources.

Key words: cash accounting, cash flow, audit methodology, financial-economic indicators, regulatory and legal framework.

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі, де економічні умови постійно змінюються, а конкуренція на ринку зростає, підприємства стикаються з необхідністю оптимізувати управління своїми фінансовими ресурсами. Ефективний облік, аналіз та аудит грошових коштів є ключовими компонентами цього процесу, оскільки вони забезпечують прозорість фінансової діяльності та сприяють прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Цифровізація та автоматизація бізнес-процесів відкривають нові можливості для вдосконалення систем обліку та аудиту. Використання сучасних технологій дозволяє підвищити точність і оперативність фінансової звітності, а також забезпечити більш ефективний контроль за рухом грошових коштів. Однак, впровадження цих технологій вимагає від підприємств адаптації до нових методів роботи та постійного оновлення знань у сфері фінансового менеджменту.

Крім того, глобалізація економіки та посилення міжнародної конкуренції підвищують значення відповідності підприємств міжнародним стандартам фінансової звітності. Це, у свою чергу, вимагає вдосконалення методичних підходів до обліку та аудиту грошових коштів, щоб забезпечити їхню прозорість і достовірність для інвесторів та інших зацікавлених сторін.

Таким чином, дослідження організаційних та методичних засад обліку, аналізу й аудиту грошових коштів підприємства є вкрай актуальним. Це дозволить підприємствам підвищити ефективність управління фінансовими ресурсами, адаптуватися до сучасних технологічних змін та забезпечити відповідність міжнародним стандартам, що є ключовими факторами для успішного розвитку в сучасних економічних умовах.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є вивчення та вдосконалення методичних та організаційних засад обліку, аналізу та аудиту грошових коштів, а також розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства.

Завдання дослідження:

- дослідити економічне визначення грошових коштів підприємства;
- визначити класифікацію грошових коштів з метою використання її на підприємстві;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання обліку, аналізу і аудиту операцій з грошовими коштами на підприємстві;
- розглянути фінансово- економічну діяльність ПП «АІК»;
- дослідити методика економічного аналізу грошових коштів ПП «АІК»;
- проаналізувати ефективність використання грошових коштів та її вплив на результати роботи ПП «АІК»;
- визначити організацію обліку грошових коштів на ПП «АІК»;
- дослідити порядок відображення інформації про грошові кошти в фінансовому обліку ПП «АІК»;
- проаналізувати використання вітчизняного і зарубіжного досвіду в процесі складання звітності про грошові кошти підприємства;
- визначити управління грошовими коштами та прогнозування динаміки ринкової вартості ПП «АІК»;
- дослідити сучасний стан та перспективи розвитку аудиту в Україні;
- проаналізувати методику аудиту грошових коштів на підприємстві;
- визначити результати аудиту грошових коштів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є система обліку, аналізу й аудиту грошових коштів на підприємствах.

Предметом дослідження є організаційні та методичні підходи до обліку, аналізу й аудиту грошових коштів підприємства, а також механізми їх удосконалення з метою підвищення ефективності управління грошовими потоками.

Методи дослідження

Для досягнення мети дослідження застосовувалися такі методи:

- Теоретичний аналіз і синтез – для систематизації існуючих підходів до обліку, аналізу та аудиту грошових коштів підприємства;

- Метод порівняння – для вивчення різних організаційних і методичних підходів до обліку та аудиту грошових коштів, як на національному, так і міжнародному рівнях;
- Економіко-статистичний метод – для аналізу фінансових показників і динаміки грошових потоків на прикладі конкретних підприємств;
- Метод експертних оцінок – для дослідження ефективності впровадження сучасних інформаційних технологій в облік і аудит грошових коштів;
- Моделювання – для розробки рекомендацій щодо вдосконалення обліку та аудиту з метою підвищення ефективності управління грошовими потоками.

Наукова новизна дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні нових організаційних та методичних підходів до обліку, аналізу та аудиту грошових коштів в умовах цифровізації бізнес-процесів. Вперше запропоновано концептуальну модель інтеграції інформаційних систем для автоматизації облікових та контрольних функцій, що дозволяє підвищити точність і своєчасність інформації про грошові потоки. Також наукова новизна полягає у вдосконаленні методики аудиту грошових коштів із використанням ризик-орієнтованого підходу, що сприяє підвищенню рівня фінансової безпеки підприємства.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблені рекомендації можуть бути використані підприємствами для підвищення ефективності управління грошовими коштами, зокрема через оптимізацію облікових і контрольних процесів, впровадження сучасних інформаційних систем та підвищення якості аудиту. Запропоновані підходи сприятимуть мінімізації фінансових ризиків, покращенню ліквідності підприємств і забезпеченню відповідності міжнародним стандартам фінансової звітності.

Публікації. Матюха М.М., Фесенко А.А. нормативно-правове регулювання обліку операцій з грошовими коштами на підприємств. Вінниця Universum №13 2024 с. 7-17 DOI 10.36074/universum.13.2024.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який містить 84 джерел та трьох додатків. Робота містить 40 таблицю та 26 рисунків. Обсяг роботи: основна частина 128 сторінок, загальний обсяг 186 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ

1.1. Економічне визначення грошових коштів підприємства

Функціонування підприємства неможливе без використання фінансових ресурсів. Основне місце серед вказаної сукупності займають грошові кошти.

Вони представляють собою важливий ресурс для забезпечення платоспроможності суб'єкта економічної діяльності. В результаті господарських операцій формуються різні джерела їх надходження й напрямки витрачання, залежно від поставлених завдань для досягнення певної мети діяльності. Навіть з умовою того, що грошові кошти становлять невелику частину від загальної вартості активів, їх роль у сталій діяльності і розвитку підприємства є важливою [71].

На мікро- та макрорівнях економічних відносин грошові кошти можуть виступати в різних формах: як економічні взаємини, засіб платежу або обміну, товар або загальний еквівалент вартості. Їх надходження та використання обумовлені господарськими операціями і вимагають чіткого спрямування на досягнення визначених цілей підприємства. Порушення цих умов може спричинити дисбаланс в економічних складових, призвести до технічної відсталості виробництва та фінансової залежності підприємства. Таким чином, ефективне управління найбільш ліквідними ресурсами, що базується на своєчасному та оптимальному контролі за використанням коштів, є ключовим фактором фінансової стабільності та подальшого розвитку підприємства. Отже, грошові кошти відіграють значну роль у визначенні фінансового стану підприємства [71].

Перші роздуми про природу та функції грошей були викладені в працях Аристотеля, який обговорював «мистецтво заробляти гроші». Він визнавав за грошима виключно функцію мірила вартості [50].

Подальший розвиток економічної думки проходив у рамках теорії раннього меркантилізму, яка відзначалася виникненням монетаристської концепції. Вона полягала в ототожненні багатства нації з обсягом грошової маси. Довгий час вчені зосереджувалися на вивченні макроекономічних питань, пов'язаних з обігом грошей. Згодом економічна теорія почала усвідомлювати, що джерела багатства знаходяться у внутрішніх процесах суб'єктів господарювання.

Формування теорії капіталу К. Марксом ґрунтується на властивостях грошей, які в господарському обороті здатні збільшувати свою вартість. Процес руху та трансформації цієї вартості об'єднує всі матеріальні форми капіталу в єдину систему. Крім того, важливим аспектом для розуміння сутності грошових потоків є їх сприйняття як необхідного продукту обміну [22].

Подальші дослідження спрямовувалися на розширення і поглиблення теорії грошових коштів і капіталу. Вчені західної економічної науки (І. Фішер, К. Бруннер, А. Шварц, Д. Лейдер, Ф. Модільяні та інші) при вивченні сутності грошових коштів акцентують увагу на моделюванні грошових потоків з метою виявлення функціональних залежностей між попитом і пропозицією грошових коштів, з одного боку, та рівнем цін, зайнятістю і виробництвом – з іншого.

Розвиток монетаристської концепції і теорії капіталу сприяв виникненню грошового трактування капіталу, яке представлено в Чиказькій економічній школі М. Фрідманом. Згідно з цією концепцією, товарно-грошові потоки є основною формою руху капіталу. Представники цього напрямку вважають грошову теорію гнучким інструментом для аналізу ділової активності та управління при виборі перспективних рішень [54].

Розвиток економічної теорії, виокремлення фінансового менеджменту як самостійної галузі науки, а також об'єктивність грошового потоку й активні дослідження в цій сфері призвели до формування базової концепції грошового потоку в середині 50-х років XX століття. Серед науковців, які сприяли цьому, були Л.А. Бернстайн, Ю. Брігхем, Дж.К. Ван Хорн, Л. Гапенські, Т.Р. Карлін, Б. Коласс, Б. Райан, Ж. Рішар, Д. Стоун, Н.К. Сирополіс, Д.Г. Сигл, К. Хітчинг, Е. Хелферт, Д.К. Шим та інші [4].

Теорія грошового потоку стала основою фінансового менеджменту і в її рамках розрізняють концепцію грошового потоку та концепцію часової вартості грошових потоків. Розвиток основних концепцій фінансового менеджменту сприяв виникненню Концепції вартісно-орієнтованого управління, яку запропонували нобелівські лауреати, економісти Мантіккліоні (Італія) та Міллер (США). У цій концепції грошовий потік, а також прозорість грошових потоків і фінансових результатів розглядаються як ключові чинники для генерування корпоративної вартості [84].

В результаті дослідження природи грошей в економічній теорії сформувалися дві основні концепції походження грошей: раціоналістична та еволюційна (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні концепції походження грошей[8, 22]

Суть концепції	Представники
1	2
Раціоналістична концепція	
Спирається на постулат, що гроші створені державою в результаті домовленості між людьми, тобто виникли як наслідок певної раціональної угоди через необхідність виділення спеціального інструменту, що забезпечує рух товарів та допомагає при обслуговуванні сфери товарного обігу, полегшуючи процедуру обміну товарами. Таким чином, гроші є умовними знаками, наділеними державною владою певною платіжною силою	1) давньогрецький мислитель Арістотель (384–322 рр. до н. е.) («Нікомахова етика» і «Політика») 2) німецький статистик і політеконом Г. Кнапп (1842–1926 рр.) («Державна теорія грошей» (The State Theory of Money, 1924); 3) сучасні американські вчені: – П. Самуельсон (1915–2009 рр.) («Економіка: вступний аналіз» (Economics: An Introductory Analysis, 1948); – М. Фрідман (1912–2006 рр.) («Гроші та економічний розвиток» (Money and economic development, 1973); – Дж. Гелбрейт (1908–2006 рр.) («Гроші: звідки вони приходять, куди йдуть» (Money: whence it came, where it went, 1975) та інші

Продовження таблиці 1.1

1	2
Еволюційна концепція	
Передбачає, що гроші з'явилися в результаті розвитку товарного виробництва стихійно виділившись із загальної товарної маси, оскільки вони найбільш придатні для виконання функціональної ролі грошового товару. Тобто представники цієї концепції за основу брали товарну природу грошей. На їх думку, той чи інший товар стає грошми лише в межах певної особливої суспільної форми товарного виробництва та обігу. Гроші виникли і розвинулись внаслідок тривалого еволюційного процесу, зумовленого розвитком товарного виробництва і обігу. Ця концепція підкреслює об'єктивний характер виникнення грошей. Гроші не продукуються державою, а визначаються потребами економіки.	1) А. Сміт (1723–1790 pp.) («Дослідження про природу і причини багатства народів» (An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, 1776); 2) Д. Рікардо (1772–1823 pp.) (Основи політичної економії та оподаткування (Principles of political economy and taxation, 1817); 3) К. Маркс (1818–1883 pp.) («Капітал. Критика політичної економії»; (нім. Das Kapital. Kritik der politischen Ökonomie, 1867); 4) К. Менгер (1840–1921 pp.) («Основи політичної економії» (нім. Grundsätze der Volkswirtschaftslehre, 1871)

Дослідимо твердження про сутність грошей в сучасній економічній літературі. Сьогодні більшість науковців трактують грошові кошти як активи підприємства (Козаченко А. Ю. [27], Степаненко О. І. [70]). Автор Боковикова Є.О. [2] вважає, що грошові кошти є доходами та надходженнями.

Крім того, в економічній літературі можна знайти й інші визначення грошових коштів. Наприклад, Збарський В. К., Буряк Р. І. [73] та Томілін О.О., Тютюнник Ю.М. [75] зазначають, що грошові кошти охоплюють національну валюту України та іноземну валюту. Джерелейко С. Д., Лопатовський В.Г., Шпильовий В. А. [11] вважають, що грошові кошти не є тотожними фінансовим ресурсам. Фартушняк О., Часовнікова Ю. [77] стверджують, що грошові кошти відповідають всім функціям грошей, а цифрова форма фіатних грошей, яка є загальнодоступною, випускається державою і має статус законного платіжного засобу, є цифровою електронною валютою та повністю вважається грошима (див. табл.1.2).

Таблиця 1.2

Визначення поняття «грошові кошти» в економічній літературі

Автор	Визначення поняття
Козаченко А. Ю [27]	Грошові кошти - поняття бухгалтерського обліку, яке відображає найліквідніші активи підприємства та включає готівку в касі, кошти на рахунках в банках, електронні гроші, які емітуються у відкрито циркулюючій системі, депозити до запитання та кошти в дорозі.
Степаненко О. І. [70]	Грошові кошти вважаються найбільш ліквідними активами. Вони є початком та кінцем будь-якого облікового циклу, який включає процеси придбання, виробництва продукції (товарів, робіт, послуг), а також їх продаж і відповідно, отримання доходу.
Збарський В. К., Буряк Р. І [73]	Грошова маса — весь обсяг випущених в обіг металевих монет і паперових грошей (скарбницьких і банківських білетів). У загальний обсяг грошових коштів у господарському обігу, крім готівки, включаються також грошові засоби на поточних рахунках у банках. Однак маса готівки завжди виділяється із загального обігу.
Боковикова Є.О [2]	Надходження є фінансовими ресурсами, грошовими коштами, а перелік груп таких фінансових ресурсів залежно від джерела їх походження закріплюються окремо.
Томілін О.О., Тютюнник Ю.М [75]	Готівкові кошти – це грошові знаки національної та іноземної валюти – банкноти і монети, в тому числі оборотні пам'ятні і ювілейні монети, які є дійсними платіжними засобами
Джерелейко С. Д. Лопатовський, В.Г. Шпильовий, В. А [11]	Грошові кошти не є тотожними фінансовим ресурсам, а становлять лише їх частину та є найліквіднішим активом підприємства, включаючи готівку в касі, кошти на банківських рахунках в банках, депозити та електронні гроші.
Фартушняк О., Часовнікова Ю. [77]	Грошима можна визнати лише ті активи та валюти, які випускаються на умовах централізованості та регульованості, а також відповідають всім функціям грошей.

Розглянемо трактування поняття «грошові кошти» в нормативних документах. Зокрема, Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (IAS 7) «Звіт про рух грошових коштів», методичні рекомендації з аналізу та оцінки фінансового стану підприємств, Інструкція «Про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» визначають грошові кошти та інші аспекти їх обліку (табл. 1.3)

Таблиця 1.3

Визначення поняття «грошові кошти» в нормативних документах

Джерело	Визначення
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (IAS 7) «Звіт про рух грошових коштів» [34]	Грошові кошти складаються з готівки в касі і депозитів до запитання.
Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств грошові кошти[37]	Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання
Інструкція «Про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» [60]	Грошові кошти – готівкові кошти в касі та міжбанківські депозити до запитання

Визначення терміну «грошові кошти», які містяться в чинних нормативних документах, переважно зводяться до перерахунку його складових. Аналіз теоретичних і методологічних досліджень вітчизняних і закордонних економістів вказує на відсутність єдиного, загальновизнаного тлумачення цього терміну. Відповідно, можна сформулювати таке визначення: грошові кошти – це поняття бухгалтерського обліку, що охоплює найліквідніші активи підприємства, які можуть бути представлені у вигляді готівки, коштів на банківських рахунках або депозитів до запитання. Це визначення узагальнює різні підходи до трактування грошових коштів і, на відміну від існуючих, включає в себе сутність грошових коштів, напрямки їх використання та кінцеві результати.

Важливо зазначити, що, окрім грошових активів, платіжними інструментами також можуть виступати грошові еквіваленти, які відповідно до НП(с)БО та МСФЗ 7, за виконання певних умов, визнаються засобом платежу для погашення зобов'язань. При цьому еквіваленти грошових коштів можуть суттєво відрізнятися від самих грошових коштів за такими характеристиками, як ризик, ліквідність та інші властивості. Наприклад, кошти, розміщені в валюті країн з нестабільною економікою, мають значно нижчу ліквідність і можливість конвертації у порівнянні з облігаціями чи депозитами до запитання в надійному банку. Отже, облік грошових коштів та їх еквівалентів потребує чіткого розмежування основних носіїв, включаючи валюту зберігання, терміни доступу та інші показники, що допомагають ухвалювати виважені та обґрунтовані рішення щодо управління грошовими потоками конкретної організації. Грошовими еквівалентами вважаються фінансові активи, які можна швидко конвертувати в готівку з мінімальними втратами у вартості, наприклад, короткострокові депозити.

Згідно з НП(с)БО 1, «грошові еквіваленти» – це високоліквідні фінансові вкладення, які можуть бути легко перетворені на відому заздалегідь суму грошових коштів. Це визначення майже повністю відповідає термінам, закріпленим у Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ). У МСФЗ 7 (IAS 7) «Звіт про рух грошових коштів» також зазначається, що перетворення фінансових вкладень у грошові кошти має відбуватися протягом трьох місяців. Визначення

терміну «грошові еквіваленти», прийняте в українській та міжнародній практиці обліку і звітності, закріплене відповідними нормативними документами. Отже, до грошових еквівалентів можна віднести фінансові інструменти з низьким ризиком зміни вартості, які можуть бути швидко і легко перетворені на платіжні засоби для виконання фінансових зобов'язань [34, 44, 81].

Грошові еквіваленти, за своєю суттю, не є інвестиціями, а виконують роль резерву для забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості в короткостроковій перспективі, що зазвичай не перевищує трьох місяців. При обліку та управлінні грошовими коштами та їх еквівалентами необхідно враховувати ряд важливих характеристик, які дозволяють виділити особливості як наявних грошових коштів в організації в готівковій та безготівковій формах, у різних валютах, так і еквівалентів. Ці еквіваленти поділяються за такими критеріями, як потенціал сек'юритизації, ліквідність, вартість зберігання, альтернативність поточних операцій, безпека використання для платежів, виконання поточних зобов'язань і заставні операції. У міжнародній практиці грошовими еквівалентами також є високоліквідні фінансові активи, які не підлягають ризику втрати цінності і мають термін погашення не більше трьох місяців. Однак у таких країнах Європейського Союзу, як Німеччина та Австрія, термін погашення цих фінансових інструментів не регламентується, проте встановлюються вимоги щодо швидкого перетворення цих вкладень у грошові кошти [44, 81].

Отже, грошові еквіваленти служать інструментом формування резерву ліквідності, який може бути представленим у вигляді банківських депозитів до запитання, векселів та інших коштів, що підлягають поверненню власнику на першу вимогу. Ці активи фактично завжди готові для виконання зобов'язань суб'єкта господарювання [34, 71].

Ознайомлення з науковими працями провідних учених-економістів показало, що існує значна кількість підходів до трактування грошового потоку як економічної категорії (див. табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Підходи та трактування науковців сутності категорії «грошові потоки»

Автор, джерело	Сутність грошових потоків
Юдіна С.В [83]	Грошовий потік - розподілений в часі притік і відтік платежів підприємства, тобто рух по рахунках грошових коштів підприємства.
Степаненко О. І. [70]	Грошові потоки є абсолютними показниками, що відображають надходження або використання коштів всередині підприємства.
Осадча О.О., Савіна Н.Б. [52]	Грошовий потік – це важливий фінансовий важіль забезпечення прискорення оборотності капіталу підприємства у формі розподіленого в часі руху грошових коштів у процесі господарської діяльності за певний період часу, який зумовлений реалізацією проєктів чи функціонуванням активів.
Кошельок Г. В., Грінченко Р. В. [30]	Грошові потоки підприємства виступають важливою складовою частки оборотних активів, від ефективності використання яких залежить розмір прибутку, що отримує підприємство.
Гут Л.В. [9]	Грошові потоки є тим засобом, який запускає в роботу весь «життєвий цикл» господарської діяльності будь- якого бізнесу.
Свистун Л. А., Нечухран К. О., Шустваль Д. О. [69]	Поняття «грошовий потік підприємства» акумулює у собі різноманітні види цих потоків, які обслуговують господарську діяльність, а саме грошовий потік від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності

Грошовий потік підприємства представляє собою рух грошових коштів на розрахункових, валютних та інших рахунках, а також у касі під час його господарської діяльності, формуючи загальний грошовий обіг. У контексті обліку це систематичний і послідовний процес надходження та витрачання грошових коштів у готівковій і безготівковій формах, що підлягає документальному оформленню (через прибуткові та видаткові касові ордери, платіжні доручення, інші платіжні документи, а також Звіт про рух грошових коштів) та належному обігу документів.

Грошові кошти фактично є об'єктом, або точніше, інструментом для управління грошовими потоками. Лише тісна взаємодія між грошовими коштами та грошовими потоками забезпечує ефективне функціонування як грошово-кредитної системи, так і облікових процесів загалом.

1.2. Класифікація грошових коштів з метою організації обліку, аналізу та аудиту

Грошові кошти складають частину оборотних активів підприємства, являючись їх найбільш ліквідною складовою. У рамках підприємства грошові потоки охоплюють усі касові та розрахункові операції, що включають всі господарські процеси і забезпечують зв'язок із зовнішнім середовищем. Завдяки грошовим коштам і грошовим потокам встановлюється взаємозв'язок між виробництвом, обміном, споживанням і розподілом.

В залежності від того, як визначається поняття «грошові кошти» і які функції їм притаманні, можуть бути виділені різні класифікаційні ознаки для проведення їх класифікації.

У табл 1.5 представимо п'ять функцій, які виконують гроші.

Таблиця 1.5

Функції грошей [20]

Функції грошей	Характеристика функції грошей
Міра вартості	Гроші виступають засобом вираження та вимірювання вартості товарів, формуючи їх ціну, яка реалізується через взаємодію з ціноутворювальним масштабом. Сьогодні масштаб цін визначається грошовою одиницею країни. Він підлягає змінам, що відбуваються стихійно під впливом інфляційних процесів в економіці, що, у свою чергу, позначається на формуванні цін.
Засіб обігу	Гроші слугують посередником у процесі обміну товарів і забезпечують їх обіг. Як засіб обігу, гроші реалізують мінову вартість: продавець продає товар і отримує гроші. Цю функцію гроші виконують миттєво. Для успішного виконання цієї функції необхідно, щоб рух товарів і грошей відбувався одночасно
Засіб нагромадження	Це пов'язано з наявністю повноцінних грошей поза сферою обігу. Гроші затримуються у товаровиробників і виходять із обігу. Це захищає їх від різних випадковостей стихійного ринку. Проте ці гроші в будь-який момент можуть знову повернутися в товарообіг
Засіб платежу	Це проявляється в контексті потреби продавати товари та послуги з відстроченням платежу, що викликане різницею в часі між виробництвом і реалізацією певних товарів або необхідністю придбати товари за відсутності готівки. У такій ситуації продавець виступає в ролі кредитора, а покупець – боржника
Світові гроші	Гроші сприяють руху вартості в міжнародному економічному обороті та забезпечують реалізацію відносин між країнами. Світові гроші виконують комплексну функцію, обслуговуючи ті ж функції, які гроші мають на внутрішньому ринку

Оскільки гроші слугують загальним еквівалентом, вони дають можливість порівнювати вартості різних товарів. Найважливішою серед функцій грошей є їхня роль як міри вартості. Гроші виконують цю функцію, оскільки самі по собі є вартістю, але реалізують її в абстрактному вигляді, подібно до ідеальних грошей. Вартість усіх інших активів порівнюється з ними. Щоб гроші могли виконувати функцію міри вартості, необхідно визначити грошову одиницю, яка стане основою для порівняння. В Україні такою грошовою одиницею є гривня [20].

У сучасній західній економічній літературі функцію грошей як засобу платежу не виділяють окремо, оскільки вона розглядається як частина функцій обігу і світових грошей, які виконують всі зазначені функції [20].

На практиці облік грошових коштів та їх еквівалентів достатньо регламентований законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами України. Однак, розширення форм і видів розрахунків, а також зміни у властивостях і функціях грошових коштів призвели до необхідності глибокого вивчення високоліквідних активів для забезпечення коректного формування інформаційної бази, що базується на бухгалтерському обліку та економічному аналізі. Відомо, що для дослідження об'єкта важливо систематизувати отриману інформацію про нього, тому правильна класифікація грошових коштів і їх еквівалентів сприятиме ефективному управлінню ними.

Науково обґрунтована класифікація дає змогу чітко структурувати високоліквідні активи підприємства та визначити пріоритети в дослідженні їх різних видів. Виділення суттєвих класифікаційних ознак грошових коштів та їх еквівалентів сприятиме вирішенню питань, пов'язаних з організацією їх обліку, контролю та економічного аналізу.

Класифікація – це процес розподілу об'єктів (процесів, явищ) на класи (групи, види тощо) відповідно до визначених ознак. Таким чином, класифікація є закономірним етапом дослідження сутності об'єктів (явищ, процесів). Чим більше ознак класифікації виділено, тим глибше можна пізнати досліджувані об'єкти.

На рис. 1.1 наведено класифікацію грошових коштів, узагальнену автором після опрацювання різних підходів [2, 11, 27, 70, 73, 75, 77].

Залежно від рахунку обліку	• в касі • на рахунках у банку • на валютному ринку • у підзвітних осіб
За видами валют	• в національній валюті • в іноземній валюті
За призначенням	• для обороту • для спеціального призначення
За місцем зберігання	• в банку • в касі • у підзвітних осіб
Залежно від джерела утворення	• власні • позикові
Залежно від натурально-речової форми	• готівка • безготівкові кошти

Рис. 1.1 Класифікація грошових коштів [26]

Ця класифікаційна ознака відіграє ключову роль у проведенні інвентаризації грошових коштів. Відповідно до НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти», одним із компонентів фінансових активів є грошові кошти, що не обмежені у використанні. Як відомо, напрями використання грошових коштів можуть бути обмежені, якщо вони надходять на підприємство у вигляді цільового фінансування або цільових надходжень (субсидії, надходження з бюджету та цільових фондів, гуманітарна допомога, внески від фізичних та юридичних осіб). Такі кошти можуть бути використані виключно за призначенням [45].

Виготовлені з паперу або іншого недорогого матеріалу (шкіри, тканини, металу, пластику) знаки вартості, що замінили в обігу повноцінні гроші, називаються готівковими грошима. Вони матеріалізовані у вигляді документів встановленого зразка, які можна побачити, торкнутися, перерахувати, передати з рук в руки, перевезти та негайно використовувати як купівельний або платіжний засіб. Сьогодні вони існують у формі паперових купюр різної номінальної вартості та розмінних монет.

Безготівкові (депозитні) гроші не мають фізичної форми, є абстрактними грошовими сумами та існують у вигляді залишків на рахунках у банках. Вони

функціонують через систему спеціальних розрахунків між банками на основі банківських переказів з одного рахунку на інший. Виникнення цієї форми грошей стало можливим завдяки розвитку банківської справи, коли кожен учасник грошових відносин може вільно зберігати свої кошти в банку, знімати їх, швидко переводити в будь-який ринковий пункт, маючи гарантію їхньої повної збереженості. Потреба в безготівковій формі грошей з'явилася через вимоги ринку до економічності та зручності обігу.

Окремим різновидом депозитних грошей є електронні гроші. Переказ грошових сум з рахунка на рахунок у банках здійснюється за допомогою комп'ютерних технологій [8].

В українському законодавстві під терміном «готівка» розуміють як валюту України, так і іноземну валюту в формі грошових коштів. Валюта України визначається як грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет та інших форм, що перебувають в обігу як законні платіжні засоби на території країни. Також до валюти України відносяться гроші, що вилучені з обігу, але можуть бути обміняні на грошові знаки, які залишаються в обігу, кошти на рахунках та внески в банках і кредитно-фінансових установах в Україні, а також платіжні документи та інші цінні папери, виражені в цій валюті.

Грошові кошти можуть зберігатися в різних місцях. Готівка в касі підприємства (установи, організації) – це гроші, які зберігаються в спеціально відведеному приміщенні чи місці, відповідно до встановленого ліміту залишку. Грошові кошти на банківських рахунках – це кошти, що зберігаються на різних рахунках у банках і можуть бути використані в будь-який час за запитом власника рахунку. Грошові кошти, які зберігаються в пам'яті комп'ютерів на жорстких дисках, є різновидом «електронних грошей» і представлені у вигляді файлів у пам'яті комп'ютера. Гроші на мікропроцесорі смарт-карт також є різновидом «електронних грошей» і зберігаються на спеціально розроблених картках.

Грошові кошти, які належать підприємству або отримані безкоштовно, вважаються власними джерелами фінансування або прирівняними до них. Усі

грошові кошти та надходження, що використовуються підприємством на основі платності, терміновості та повернення, вважаються позиковими.

Доцільно виділити такі ознаки класифікації грошових коштів, які повною мірою відповідають потребам користувачів бухгалтерської інформації (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Класифікація грошових коштів для потреб користувачів
бухгалтерської інформації [20]

Підходи до класифікації	Характеристика
За формою існування	Готівкові та безготівкові грошові кошти, де готівковими грошовими коштами є грошові кошти в касі, безготівковими – грошові кошти на рахунках у банках та електронні гроші.
За видом валюти	Класифікація грошових коштів за видами валют має суттєве значення для управління залишком грошових коштів, оскільки дає змогу керівництву оперативно реагувати на зміну курсів іноземних валют відносно національної валюти.
За місцем зберігання	Грошові кошти в касі, грошові кошти на рахунках у банках, електронні гроші (залишки на депозитних платіжних картках та кошти на рахунках платіжних систем в Інтернеті). Ця класифікаційна ознака є суттєвою під час проведення інвентаризації грошових коштів. У НП(с)БО 13 «Фінансові інструменти» одним із компонентів фінансових активів є грошові кошти, необмежені для використання. Як відомо, на прями використання грошових коштів можуть обмежуватися, якщо вони надходять на підприємство як цільове фінансування та цільові надходження (субсидії, надходження з бюджету та цільових фондів, гуманітарна допомога, внески фізичних і юридичних осіб), і тому можуть бути використані лише за призначенням
За обмеженістю напрямів використання	Необмежені у використанні це грошові кошти, якими підприємство може розпоряджатися без обмежень для ведення господарської діяльності. Обмежені у використанні – грошові кошти, які підприємство може використовувати суворо за певним цільовим призначенням. Грошові кошти обмежені у використанні у Балансі, оскільки вони не можуть у будь-яку мить бути використані для розрахунків, а мають бути використані на конкретно визначені цілі

Обмеження у напрямках використання: готівкові кошти без обмежень у напрямках використання – кошти з обмеженим використанням – готівкові кошти, які підприємство (установа, організація) може вживати для конкретної мети, наприклад, готівкові кошти, набуті як цільове фінансування; гуманітарна допомога у вигляді грошових коштів тощо; кошти, якими підприємство (установа, організація) може керувати без будь-яких обмежень на провадження господарської діяльності, наприклад, готівкою на поточних рахунках у банку. При аналізі

фінансового стану підприємства надзвичайно важлива класифікація грошових коштів за вищенаведеним критерієм, оскільки суб'єкт господарювання повинен прагнути зменшити частку грошових коштів з обмеженим використанням у загальній грошовій масі. Найефективнішим засобом забезпечення зобов'язань суб'єкта господарювання є грошові кошти без обмежень у їх використанні, а велика кількість грошових коштів з обмеженнями на їх використання не свідчить про високу платоспроможність підприємства [29].

Ефективна класифікація грошових коштів є основою для організації аналітичного обліку, на базі якого формується інформаційне забезпечення управління платоспроможністю суб'єкта господарювання. Отже, важливо звертати значну увагу на класифікацію грошових коштів при виборі моделі їх управління.

Розглянемо детальніше види грошових коштів підприємства від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності відповідно до чинного бухгалтерського законодавства (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Рух грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [31]

Розмежування витрат і надходжень грошових коштів за різними видами діяльності дозволяє точніше оцінювати платоспроможність суб'єкта господарювання. Це забезпечує управлінський персонал необхідними даними про суть і предмет операцій, внаслідок яких відбуваються надходження чи витрати грошових коштів, що, в свою чергу, впливає на фінансову стійкість підприємства. Завдяки такій ідентифікації, особи, відповідальні за прийняття управлінських рішень, зможуть визначити, які саме види діяльності, господарські операції чи управлінські дії сприяють синхронності надходжень грошових коштів, а які призводять до їх витрачання.

Раціональне та збалансоване управління грошовими коштами має значний вплив на забезпечення та управління платоспроможністю підприємства. Оперативна, повна та достовірна інформація про рух грошових коштів сприяє підвищенню якості управлінських рішень, які безпосередньо впливають на фінансовий стан підприємства. Тому важливо розробити ефективну систему інформаційного забезпечення, яка охоплювала б великий обсяг бухгалтерської та аналітичної інформації, зокрема щодо платоспроможності.

З метою ефективного управління грошовими коштами та фінансовою діяльністю підприємства доцільно впроваджувати розрахунок системи показників грошових потоків, які слугують вимірниками фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності [31].

Еквівалентами грошових коштів можуть бути високоліквідні боргові фінансові інструменти, за умови короткого строку обігу або якщо вони були придбані незадовго до погашення чи з метою подальшого продажу. Ці інструменти характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості, тому основною метою їх придбання та утримання є погашення короткострокових зобов'язань. Натомість придбання інструментів власного капіталу або пайових фінансових інвестицій, як правило, здійснюється з метою отримання прибутку або впливу на діяльність об'єктів інвестування. Важливо зазначити, що пайові фінансові інструменти зазвичай є більш ризиковими, оскільки їх ринкова вартість залежить від стабільності та прибутковості діяльності емітента.

Виходячи з наведеного, до еквівалентів грошових коштів слід віднести:

- Строкові депозити, до погашення яких залишилося менше трьох місяців.
- Боргові цінні папери, що утримуються до погашення (наприклад, облігації підприємств, державні облігації, облігації місцевих позик, казначейські зобов'язання, ощадні (депозитні) сертифікати, іпотечні облігації), які були придбані незадовго до їх погашення.
- Боргові цінні папери, які утримуються для продажу і характеризуються стабільною вартістю протягом тривалого часу, з упевненістю, що ця стабільність збережеться в майбутньому.
- Привілейовані акції, придбані на короткий термін до їх погашення з фіксованою датою викупу.
- Дебіторська заборгованість, призначена для перепродажу, щодо якої є впевненість у швидкій реалізації.

При визначенні складу еквівалентів грошових коштів доцільно використовувати формальний підхід, орієнтуючись на короткий термін погашення інвестицій, проте також важливо враховувати конкретну кон'юнктуру фондового ринку.

Науково обґрунтована систематизація та уточнення класифікації грошових еквівалентів можуть допомогти вирішити цю проблему. Це сприятиме кращому розумінню суті еквівалентів грошових коштів, їх оцінці, раціональній організації обліку, проведенню інвентаризації та коректному відображенню в звітності.

Пропонуємо наступну класифікацію еквівалентів грошових коштів:

1. За регіональною ознакою емітента:

- зовнішні інвестиції в еквіваленти грошових коштів;
- внутрішні інвестиції в еквіваленти грошових коштів.

2. Залежно від виду валюти, в якій здійснювалися інвестиції:

- еквіваленти грошових коштів в національній валюті;
- еквіваленти грошових коштів в іноземній валюті.

3. Залежно від емітента:

- державні;
- місцеві;
- госпрозрахункові підприємства та організації.

4. Залежно від мети інвестора:

- еквіваленти грошових коштів, придбані з метою перепродажу;
- еквіваленти грошових коштів, що утримуються до погашення.

5. За методом оцінки на дату складання балансу:

- еквіваленти грошових коштів, які оцінюються за справедливою вартістю;
- еквіваленти грошових коштів, які оцінюються за собівартістю з урахуванням зменшення корисності;
- еквіваленти грошових коштів, які оцінюються за амортизованою собівартістю.

Залежно від набуття права власності в результаті вкладень в еквіваленти грошових коштів:

- еквіваленти грошових коштів, що надають право власності;
- еквіваленти грошових коштів, що не надають права власності.

Таким чином, еквівалентами грошових коштів можуть бути боргові фінансові інвестиції, які відповідають наступним критеріям:

- мають короткий строк обігу та/або були придбані (отримані) незадовго до їх погашення;
- можуть бути вільно реалізовані підприємством у будь-який момент;
- характеризуються стабільністю своєї вартості протягом тривалого часу;
- існує впевненість у тому, що така стійкість буде збережена й у майбутньому [27, 29, 68].

Науковці зазвичай зосереджуються на класифікації грошових потоків, а не на грошових коштах. Однак грошові потоки є похідними від грошових коштів і відображають їхній рух у процесі здійснення господарської діяльності підприємства.

Термін «грошовий потік підприємства» є агрегованим і охоплює різноманітні види цих потоків, які підтримують господарську діяльність. Для ефективного і цілеспрямованого управління грошовими потоками важливо мати чітку класифікацію. Таку класифікацію грошових потоків наведено на у табл. 1.7

Таблиця 1.7

Класифікація грошових потоків підприємства

Класифікаційна ознака за критеріями	Види грошових потоків
1	2
1. Масштаби обслуговування господарського процесу	– грошовий потік по підприємству в цілому; – грошовий потік за окремими структурними підрозділами підприємства (центрами відповідальності та сферами відповідальності); – грошовий потік по окремих господарських операціях
2. Напрямки руху грошових коштів	– вхідний (позитивний) грошовий потік; – вихідний (від'ємний) грошовий потік
3. Види господарської діяльності	– грошовий потік від операційної діяльності; – грошовий потік від інвестиційної діяльності – грошовий потік від фінансової діяльності
4. Метод розрахунку об'єму грошового потоку	– валовий грошовий потік; – чистий грошовий потік
5. Варіативність спрямування руху грошових коштів	– стандартний грошовий потік; – нестандартний грошовий потік
6. Характер грошового потоку стосовно підприємства	– внутрішній грошовий потік; – зовнішній грошовий потік
7. Рівень достатності об'єму грошового потоку	– надлишковий грошовий потік; – оптимальний грошовий потік; – дефіцитний грошовий потік
8. Рівень збалансованості об'єму грошового потоку	– збалансований грошовий потік; – незбалансований грошовий потік
9. Період часу	– короткостроковий грошовий потік; – довгостроковий грошовий потік
10. Вартісна оцінка в часі	– теперішній грошовий потік; – майбутній грошовий потік
11. Регулярність здійснення	– регулярний грошовий потік; – нерегулярний грошовий потік
12. Стабільність часових інтервалів формування	– регулярний грошовий потік з рівномірними часовими інтервалами; – регулярний грошовий потік з нерівномірними часовими інтервалами
13. Форми використання грошових коштів	– готівковий грошовий потік; – безготівковий грошовий потік

Продовження таблиці 1.7

1	2
14. Вид використання валюти	- грошовий потік у національній валюті; - грошовий потік в іноземній валюті
15. Рівень передбачення	- повністю передбачуваний грошовий потік; - недостатньо передбачуваний грошовий потік; - непередбачуваний грошовий потік
16. Можливість регулювання в процесі управління	- грошовий потік, що регулюється; - грошові потоки, що не піддаються регулюванню
17. Можливість забезпечення плато-спроможності	- ліквідний грошовий потік; - неліквідний грошовий потік
18. Законність здійснення	- легальний грошовий потік; - тіньовий грошовий потік
19. Черговість виплат	- грошовий потік першого порядку; - грошовий потік другого порядку
20. Процес діяльності	- грошовий потік процесу постачання; - грошовий потік процесу виробництва; - грошовий потік процесу реалізації; - грошовий потік процесу маркетингу
21. Значущість в формуванні кінцевих результатів господарської діяльності	- пріоритетний грошовий потік; - другорядний грошовий потік

Отже, грошовий потік підприємства – це рух грошових коштів на розрахункових, валютних та інших рахунках і в касі підприємства в процесі його господарської діяльності, що в сукупності становить його грошовий обіг. З точки зору обліку – це налагоджений, послідовний процес надходження і вибуття грошових коштів в готівковій та безготівковій формі, що підлягає документальному оформленню (у прибуткових і видаткових касових ордерах, платіжних дорученнях, інших платіжних документів, Звіті про рух грошових коштів) і належному руху документів.

Грошові кошти фактично виступають об'єктом чи, точніше, засобом для здійснення управління грошовими потоками. Лише тісна взаємодія грошових коштів і грошових потоків породжує ефективне функціонування як грошово-кредитної системи, так і налагодженого обліку загалом. Таким чином, інформація про грошові кошти та їх рух є основою для ефективного отримання прибутку. Цією ланкою і займається облік, оскільки він надає інформацію для подальшого опрацювання її контролерами, менеджерами, аналітиками. Інформація повинна

бути вичерпною та достовірною, окрім того не лише зовнішньою, а й внутрішньою, враховувати й непередбачені події, потреби.

Аналіз видів грошових потоків вказує на їх значний взаємозв'язок: недостатній обсяг одного з видів може суттєво знизити обсяги інших. Це підкреслює, що грошові потоки є складною економічною категорією, яка включає різноманітні їх типи. Визначена класифікація грошових потоків дозволяє проводити облік, аналіз і планування більш цілеспрямовано та ефективно.

Управління грошовими потоками має на меті забезпечення оптимального функціонування підприємства, а основним завданням є формування достатнього обсягу грошових коштів, що відповідає потребам суб'єкта господарювання. Це включає в себе не лише моніторинг поточних грошових потоків, але й прогнозування майбутніх потреб у фінансах, що дозволяє запобігти можливим фінансовим труднощам.

Забезпечення такого управління вимагає системного підходу до аналізу всіх видів грошових потоків, що сприяє прийняттю обґрунтованих рішень у сфері фінансового планування та контролю [20, 24, 74].

Порядок відображення операцій з грошовими коштами на підприємстві визначається нормативно-правовими документами, які регулюють облік, аналіз та аудит грошових коштів і їх еквівалентів. Ці документи встановлюють вимоги до ведення обліку, формування фінансової звітності та проведення аналізу грошових потоків, що забезпечує правильність і прозорість фінансових операцій підприємства.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку, аналізу і аудиту операцій з грошовими коштами на підприємстві

Інформація про рух грошових коштів повинна подаватися чітко, своєчасно та в повному обсязі. Основними завданнями обліку грошових коштів є ефективна організація та законне здійснення операцій з безготівковими розрахунками та готівкою, а також своєчасне оформлення документів, що відображають грошові

потоки і розрахункові операції. Важливим є забезпечення безпеки готівки та цінних паперів у касі підприємства, контроль за витратами коштів і регулярна інвентаризація грошових коштів. Крім того, необхідно виконувати готівкові операції у розрахунках з клієнтами та покупцями, дотримуватися касової та розрахункової дисципліни, а також своєчасно і повно відображати в документах і облікових реєстрах рух грошових коштів як у касі, так і на банківських рахунках.

Розглянувши діючі нормативні акти, можна згрупувати та представити їх у вигляді п'яти рівнів:

I рівень – Міжнародні нормативно - правові акти.

II рівень – Національні нормативно – правові документи.

III рівень – Підзаконні нормативно – правові акти.

IV рівень – Інструкції, положення державного рівня.

V рівень - Накази, розпорядження. Ця група документів формується в рамках системи управління конкретного підприємства.

Представимо нормативні джерела з обліку, аналізу та аудиту грошових коштів наведено у табл. 1.8

Таблиця 1.8

Нормативні документи з регулювання обліку, аналізу та аудиту грошових коштів

1 рівень	2 рівень	3 рівень	4 рівень	5 рівень
1	2	3	4	5
Міжнародні нормативно - правові акти	Національні нормативно – правові документи	Підзаконні нормативно – правові акти	Інструкції, положення державного рівня	Накази, розпорядження
МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»[34]	Господарський кодекс України[10]	ННП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [44]	Постанова Правління Національного банку України. «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» [60]	Наказ про облікову політику підприємства
МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»[35]	Податковий кодекс України [56]	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції» [47]	Постанова « Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» [57]	Наказ про договірну політику підприємства

Продовження таблиці 1.8

1	2	3	4	5
МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» [36]	Цивільний кодекс України [78]	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів» [46]	Постанова Правління національного банку України «Про затвердження Правил визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України» [58]	Наказ про проведення інвентаризації; посадові інструкції; графіки документообігу та інвентаризації; регламенти бухгалтерських та інших адміністративн их служб та порядок організації та реалізації внутрішнього контролю
Міжнародні стандарти аудиту (МСА)[63]	Закон України «Про Національ ний банк України [17]		Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» [48]	
	Закон України «Про бухгалтерс ький облік та фінансову звітність в Україні» [15]		Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [42]	
	Закон України «Про банки і банківську діяльність» [14]		Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [25]	
	Закон України «Про застосован ня реєстратор ів розрахунко вих операцій в сфері			

	торгівлі, громадськ ого харчуванн я та послуг» [16]			
	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторськ у діяльність» [13]			

Докладніше розглянемо кожен нормативний документ.

Господарський кодекс України визначає ключові засади ведення господарської діяльності в країні. Він регулює відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання [10].

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у процесі справляння податків та зборів, встановлюючи порядок їх нарахування, сплати та контролю [56].

Цивільний кодекс України є кодифікованим законом, що регулює особисті немайнові та майнові відносини, учасниками яких виступають фізичні та юридичні особи [78].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» регулює організацію та ведення бухгалтерського обліку, а також складання фінансової звітності. Він поширюється на всі юридичні особи, створені відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правової форми, які зобов'язані вести бухгалтерський облік і подавати фінансову звітність [15].

Закон України «Про банки і банківську діяльність» визначає структуру банківської системи, а також економічні, організаційні та правові засади створення,

функціонування, реорганізації та ліквідації банків. Метою цього закону є забезпечення правового захисту законних інтересів вкладників і клієнтів банків, підтримання стабільності та сталого розвитку банківської системи, а також створення сприятливих умов для економічного зростання України та конкурентного середовища на фінансовому ринку [14].

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» встановлює правові основи проведення аудиту фінансової звітності, здійснення аудиторської діяльності в Україні та регулює відносини, що виникають у процесі її здійснення [13].

Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» встановлює правові основи використання реєстраторів розрахункових операцій і програмних реєстраторів розрахункових операцій у сферах торгівлі, громадського харчування та надання послуг [16].

Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» призначений для використання підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами всіх форм власності, за винятком банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності. У цьому наказі детально викладено інформацію за статтями балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів та звіту про власний капітал [42].

Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» встановлює процедуру проведення інвентаризації активів і зобов'язань, а також порядок оформлення її результатів [48].

У Наказі Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»» окреслено мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності, а також вимоги до визнання та розкриття її елементів [44].

Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» була розроблена у відповідності до Законів України, таких як «Про банки і банківську діяльність», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і «Про Національний банк України». Цей документ також враховує вимоги міжнародних стандартів фінансової звітності, які стосуються розкриття інформації у фінансових звітах. Інструкція має на меті встановлення чітких правил щодо підготовки та публікації фінансової звітності банків, що сприятиме підвищенню прозорості та надійності фінансової інформації в банківському секторі України [60].

У Постанові Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» визначено та затверджено процедури оприбуткування готівки в касі, а також порядок розрахунку ліміту каси, враховуючи норми відповідного Положення. Крім того, документ регулює правила користування лімітами каси, які були встановлені та затверджені до набрання чинності цією постановою. Це забезпечує ясність і системність у веденні касових операцій в національній валюті, а також підвищує контроль за обігом готівки в Україні [57].

Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Правил визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України» регламентує платіжні ознаки банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України. У документі також визначено критерії, відповідно до яких ці платіжні засоби можуть використовуватися фізичними та юридичними особами, банками (включаючи їх філії та відділення), небанківськими фінансовими установами, а також національним оператором поштового зв'язку.

Додатково, правила поширюються на юридичних осіб, які отримали ліцензію від Національного банку України для здійснення операцій з готівкою, включаючи інкасацію коштів, перевезення валютних та інших цінностей, а також оброблення та зберігання готівки. Це охоплює всі етапи: приймання, оброблення та видачу

банкнот і монет у рамках усіх видів платежів, а також їх зарахування на рахунки, вклади, акредитиви, перекази та обмін [58].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (IAS 7) «Звіт про рух грошових коштів» встановлює вимоги до надання інформації про зміни в грошових коштах та їх еквівалентах, що відбулися протягом певного періоду. Цей стандарт передбачає складання звіту про рух грошових коштів, який розділяє грошові потоки на три основні категорії: операційну, інвестиційну та фінансову діяльність. Завдяки цьому звіту користувачі отримують чітке уявлення про джерела та використання грошових коштів суб'єкта господарювання, що сприяє більш ефективному аналізу фінансової діяльності [34].

Міжнародні стандарти аудиту (МСА) встановлюють єдині вимоги, дотримання яких забезпечує відповідний рівень якості аудиту та супутніх послуг. Хоча ці стандарти розроблені в основному для аудиту фінансової звітності, їх можна адаптувати і для аудиту інших видів інформації, а також для надання супутніх послуг. Це робить МСА універсальними інструментами для забезпечення високих стандартів професійної діяльності в галузі аудиту [63].

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій є обов'язковою для підприємств, організацій та інших юридичних осіб, за винятком банків і бюджетних установ. Вона застосовується незалежно від форм власності, організаційно-правових форм та видів діяльності. Крім того, Інструкція поширюється на філії, відділення та інші відособлені підрозділи юридичних осіб, які ведуть облік на окремому балансі [25].

Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств у частині грошових коштів детально розкривають зміст експрес-аналізу та поглибленого факторного аналізу фінансового стану підприємства. На основі даних аналітичних таблиць формують висновки та пропозиції, які сприяють підвищенню ефективності господарсько-фінансової діяльності. Це включає раціональне розміщення та примноження власного капіталу, а також забезпечення рентабельності та фінансової стійкості підприємства [37].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 (МСБО 21) «Вплив змін валютних курсів» визначає механізм відображення операцій в іноземній валюті та фінансових результатів закордонних господарських одиниць у фінансовій звітності суб'єкта господарювання. Стандарт також містить рекомендації щодо переведення фінансової звітності в валюту подання. Це забезпечує коректне відображення впливу коливань валютних курсів на фінансовий стан і результати діяльності підприємства, що особливо важливо для компаній, які ведуть бізнес на міжнародних ринках [35].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29 (МСБО 29) «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» застосовується до фінансової звітності, включаючи консолідовану фінансову звітність, будь-якого суб'єкта господарювання, функціональною валютою якого є валюта країни з гіперінфляційною економікою.

Ознаки гіперінфляції включають, але не обмежуються, такими характеристиками економічного середовища:

1) Більшість населення віддає перевагу збереженню своїх коштів у формі немонетарних активів або у відносно стабільній іноземній валюті. Суми, утримувані в національній валюті, швидко інвестуються для збереження купівельної спроможності.

2) Основна частина населення сприймає грошові суми не в національній валюті, а в стабільній іноземній валюті, причому ціни можуть також бути вказані в цій валюті.

3) Продаж і купівля на умовах відстрочки платежу здійснюються за цінами, які компенсують очікувану втрату купівельної спроможності протягом періоду відстрочки, навіть якщо цей період є коротким.

4) Відсоткові ставки, заробітна плата та ціни індексуються відповідно до індексу цін.

5) Кумулятивний рівень інфляції за трирічний період наближається до 100% або перевищує цей рівень.

Цей стандарт допомагає підприємствам коректно відображати фінансову інформацію в умовах гіперінфляції, забезпечуючи зрозумілість та достовірність фінансової звітності [36].

Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції в іноземних валютах. Він регулює відображення показників статей фінансової звітності господарських одиниць, що здійснюють діяльність за межами України, в грошовій одиниці України.

Згідно з цим стандартом, курсові різниці, що виникають під час розрахунків за монетарними активами або перерахунку монетарних статей за чинними валютними курсами, які відрізняються від тих, що застосовувалися під час первісного визнання, підлягають обліку в прибутку або збитку за період, в якому вони виникли. Це забезпечує коректне відображення впливу змін валютних курсів на фінансовий результат підприємства [46].

Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 22 «Вплив інфляції»» встановлює порядок коригування фінансової звітності, що оприлюднюється, у зв'язку з впливом інфляції. Документ також визначає загальні вимоги до розкриття інформації про інфляцію у примітках до фінансової звітності. Це забезпечує більш точне відображення фінансового стану підприємства та його результатів діяльності в умовах змінюваного економічного середовища, сприяючи кращому розумінню фінансової звітності користувачами [47].

Законність здійснення операцій з грошовими потоками в Україні регулюється чинним законодавством та визначається відповідно до нормативно-правових актів. Це включає закони, постанови, інструкції та інші документи, які встановлюють правила ведення фінансових операцій, облік грошових коштів та контроль за їх використанням. Таке регулювання забезпечує прозорість і законність фінансових трансакцій, а також захищає інтереси учасників господарської діяльності.

Висновки до першого розділу

В економічній літературі грошові кошти трактують по-різному: як економічні відносини між суб'єктами господарювання, як товар та, як загальний еквівалент вартості тощо.

Для визначення дефініції «грошові кошти» науковцями використовується чималий діапазон термінів: «гроші», «грошові потоки», «готівка», «фінансові ресурси», що призводить до різноманітного тлумачення сутності цих тверджень в бухгалтерському обліку.

На основі узагальнення господарської практичної діяльності та професійної економічної літератури можливо створити раціональну класифікацію грошових потоків для підприємств за наступними ознаками: масштабом обслуговування фінансово-господарського процесу; видом фінансово-господарської діяльності; ступенем управління та з урахуванням процесу діяльності, за місцем зберігання, за обмеженістю у напрямках використання, за ступенем ділової активності, тощо.

Запропонована класифікація грошових коштів підприємства, необхідна перш за все у процесі широкого залучення до практичної діяльності основних вимірників показників грошових потоків. А саме: постійної платіжної стабільності та ординарної платоспроможності; фінансової стійкості; втілення узагальнення об'єктивних галузевих закономірностей грошових потоків і врахування їх в практиці обліку та аналізу; оперативного визначення потоків облікової, в тому числі оперативної інформації задля організації своєчасного та всеосяжного інформаційного забезпечення процесу огляду руху грошових коштів підприємства.

Розгляд питань нормативно-правової бази щодо обліку й аудиту грошових коштів показав, що здійснення розрахунків регламентується значною кількістю законів, інструкцій положень, наказів та інших правових документів.

Отже, грошові кошти є особливою категорією, яка завжди була найбільш актуальною в економічній думці, оскільки в процесі грошового руху значною мірою проявляються й реалізуються інтереси всіх суб'єктів ринку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПП «АІК»

2.1. Характеристика основних показників діяльності ПП «АІК»

Приватне підприємство «АіК» зареєструвало торгову марку «DERBY» у 1997 році. Спочатку виготовлення сумок здійснювалося за «давальницькою» схемою на приватних фабриках у різних містах України. Проте у 2002 році «АіК» придбало будівлю в Черкаській області, яку модернізували та оснастили сучасним швейним обладнанням. На сьогоднішній день фабрика продовжує свою роботу, випускаючи широкий асортимент продукції під маркою «DERBY» та виконуючи замовлення для корпоративних клієнтів.

Згодом продукція «DERBY» почала успішно конкурувати з преміальними світовими брендами та товарами «NoName» на вітчизняному ринку. Перший фірмовий магазин "DERBY" відкрився у 2001 році в київському ТЦ «Метроград», а для оптимізації логістичних витрат були створені філії у Львові та Донецьку.

У сучасній модній індустрії, де щодня з'являються нові тренди, кольори та матеріали, «DERBY» залишається актуальною та інноваційною торговою маркою. Сьогодні «DERBY» займає лідируючі позиції на українському ринку шкіргалантереї та товарів для подорожей. Фірмові магазини бренду присутні у всіх великих містах країни, розташовані переважно в престижних торгових центрах поруч з магазинами відомих світових брендів.

Для забезпечення високого рівня сервісу компанія розробила та впровадила власні Стандарти обслуговування клієнтів. У магазинах регулярно проводяться акції зі знижками та програми лояльності для постійних покупців. Крім того, «DERBY» активно співпрацює з торговими мережами «METRO», «АШАН», «РЕАЛ» та «Мегамаркет». У табл. 2.1 представимо реєстраційна карта ПП «АІК».

Таблиця 2.1

Реєстраційна карта ПП «АІК» [65, 66]

1	Повна назва підприємства	Приватне підприємство «АІК»
2	Скорочена назва підприємства	ПП «АІК»
3	Юридична адреса	03189, м. Київ, вул. Академіка Вільямса, буд. 6-Д, Офіс 43
4	Телефон	+38 (050) 351-41-78
5	Код ЄДРПОУ	24726351
6	Номер і дата державної реєстрації	11.02.1997 (27 років 3 місяці) Номер запису: 10681200000017930
7	Організаційна форма:	Приватне підприємство
8.	Статутний капітал	100.00 грн

Господарська діяльність включає широкий спектр операцій, таких як виробництво, торгівля, обмін і переробка матеріальних та нематеріальних ресурсів у вигляді товарів. Вона охоплює як виробничу сферу, де створюються товари для споживання, так і невиробничу, де виконуються роботи, наприклад, науково-дослідна діяльність і надання послуг, що також реалізуються як товари.

Основними характеристиками господарської діяльності є систематичність та високий рівень професіоналізму. Діяльність може бути комерційною, орієнтованою на отримання прибутку, або некомерційною, коли прибуток не є головною метою. Ключові ознаки такої діяльності включають ініціативність, самостійність, творчий та інноваційний підхід, систематичність, готовність до ризику, орієнтацію на прибуток, відповідність законодавству і соціальну відповідальність.

У табл. 2.2 представимо види діяльності ПП «АІК» за КВЕД.

Таблиця 2.2

Види діяльності ПП «АІК» [65, 66]

Вид діяльності	Шифр за КВЕД	Назва
Основний вид діяльності	46.49	Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення
Інші види діяльності	15.12	Виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарно - сидельних виробів зі шкіри та інших матеріалів
	46.19	Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту
	47.72	Роздрібна торгівля взуттям і шкіряними виробами в спеціалізованих магазинах
	68.20	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна

Діяльність ПП «АІК» регулюють основні нормативно-правові документи. Діяльність ПП «АІК» проводиться на основі нормативно-правових документів. У табл. 2.3 представимо відомості про рахунки в банках ПП «АІК».

Таблиця 2.3

Відомості про рахунки в банках ПП «АІК» [65, 66]

№ п/п	№ рахунку	МФО	Дата відкриття рахунку	Банк	Адреса банку
1	26006048953800	МФО: 351005	13.12.2019	Акціонерне товариство «УКРСИББАНК»	04070, м. Київ, вул. Андріївська, 2/12
2	26040048953800	МФО: 351005	26.01.2018	Акціонерне товариство «УКРСИББАНК»	04070, м. Київ, вул. Андріївська, 2/12
3	26006210298994	МФО: 320984	11.08.2017	Акціонерне товариство "ПРОКРЕДИТ БАНК	03115, м. Київ, проспект Берестейський, 107
4	26008349095	МФО: 380805	29.12.2016	Акціонерне товариство "РАЙФФАЙЗЕН БАНК"	01011, м. Київ вул. Ліськова, 9,

Згідно з нормативно-правовими актами, власником товариства може бути як фізична, так і юридична особа, яка володіє часткою в його статутному капіталі. Однак кінцевим бенефіціарним власником є лише фізична особа (або група осіб), яка володіє 25% або більше статутного капіталу товариства. Розмір цієї частки не має обмежень. Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. №361-IX, кінцевим бенефіціарним власником вважається фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив або контроль на діяльність клієнта чи фізичну особу, від імені якої проводиться фінансова операція [18].

У табл. 2.4 представимо інформацію про засновники ПП «АІК» та їх частки.

Таблиця 2.4

Засновники ПП «АІК» та їх частки

№	Повна назва (форма власності) або П.І.П.	Юридична адреса	Сума внеску	Частка
1	Троян Інокентій Володимирович	02002, м. Київ, вул. Р. Окіпної, буд. 8, кв. 123	100.00 грн,	100%

Організаційна структура приватного підприємства «АІК» побудована за лінійно-функціональною моделлю. Це складна система, що поєднує взаємодію виробничих підрозділів, ресурсних потоків та управлінських органів, які спрямовані на досягнення стратегічних цілей підприємства. У цій структурі лінійні підрозділи відповідають за прийняття рішень, тоді як функціональні підрозділи підтримують процес розробки управлінських рішень, заходів та планів.

Галантерейна промисловість в Україні є ключовою частиною легкої промисловості через високу трудомісткість процесів. Це пояснюється складністю фігурного крою деталей, великою кількістю елементів у виробі та технологічною складністю виробничого циклу, що робить галузь матеріало - трудоемною.

Асортимент галантерейних виробів постійно оновлюється завдяки покращенню якості сировини, матеріалів і впливу модних тенденцій. Класифікація продукції здійснюється за різними критеріями, такими як вид виробу, призначення, конструкція, статеві приналежності, спосіб виготовлення тощо.

В табл. 2.5 буде представлена основна продукція приватного підприємства «АІК» та проаналізована динаміка обсягів виробництва за три роки.

Таблиця 2.5

Аналіз обсягів реалізації основних видів продукції ПП «АІК» за 2021-2023 роки

Види продукції (робіт, послуг)	Обсяги реалізації, тис. грн.			Відхилення +/-, %			
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Товари для подорожей							
Валізи	1143911,52	27490,80	1361954,76	-1116420,72	1334463,96	-96,96,	4854,22
Дорожні сумки	1191574,50	28636,25	1418702,88	-1162938,25	1390066,63	-97,60	4854,22
Дорожні аксесуари	28597,79	687,27	34048,87	-27910,52	33361,60	97,58	4854,22
Разом	2364084	56814,32	2814707	-2307269,5	2757892,19		
Рюкзаки							
Міські	476629,80	11454,50	567481,15	-465175,30	556026,65	-97,61	4854,22
Шкільні	667281,72	16036,30	794473,61	-651245,42	778437,31	-97,60	4854,22
Туристичні	381303,84	9163,60	453984,92	-372140,24	444821,32	-97,59	4854,22
Для велоподорж ей	66728,17	1603,63	79447,36	-65124,54	77843,73	-97,58	4854,22
Ручна поклажа в літак	123923,75	2978,17	147545,10	-120945,58	144566,93	-97,61	4854,22
Разом	1715867	41236,2	2042932	-1674631,1	2001695,9		
Сумки							
Жіночі	1239237,48	29781,70	1475450,99	-1209455,78	1445669,29	-97,61	4854,22
Чоловічі	953259,60	22909,00	1134962,30	-930350,60	1112053,30	-97,60	4854,22
Для всіх	1048585,56	25199,90	1248458,53	-1023385,66	1223258,63	-97,60	4854,22
1	2	3	4	5	6	7	8
Разом	3241083	77890,6	3858872	-3163192	3780981,2		
Аксесуари							
Для документів	857933,64	20618,10	1021466,07	-837315,54	1000847,97	97,58	4854,22
Для грошей	857933,64	20618,10	1021466,07	-837315,54	1000847,97	97,60	4854,22
Для гаджетів	476629,80	11454,50	567481,15	-465175,30	556026,65		4854,22
Інше	19065,19	458,18	22699,25	-18607,01	22241,07		4854,22
Разом	2211562	53148,88	2633113	-2158413,4	2579963,7		
Загальна сума	9532596,00	229090,00	11349623,00	-9303506,00	11120533,00		4854,22

Аналізуючи обсяг реалізації основних видів продукції ПП «АІК» за 2021 – 2023 роки, можна стверджувати, що, в цілому, спостерігається коливальна динаміка реалізації товарів для подорожей, а саме: у 2022 році в порівнянні з 2021 роком вона зменшилась на 2307269,5 тис. грн., а у 2023 році зросла на 2757892,19 тис. грн. У 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається зниження обсягу реалізації товару групи: «Рюкзаки» на 1674631,1 тис. грн., а у 2023 році даний обсяг реалізації зріс на 2001695,9 тис. грн. Обсяг реалізації групи товарів «Сумки» у 2022 році знизився порівняно з 2021 роком на 3163192 тис. грн., а у 2023 в порівнянні з 2022 роком зріс на 3780981,2 тис. грн. Обсяг реалізації у 2022 році групи товарів «Акcesуари» знизився в порівнянні з 2021 роком на 2158413,4 тис. грн., а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком він збільшився на 2579963,7 тис. грн. Загалом, обсяг реалізації всього товару, який виробляється на ПП «АІК» у 2022 році порівняно з 2021 роком знизився на 9303506 тис. грн., а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком зріс на 11120533 тис. грн.

Структура реалізації основних видів продукції ПП «АІК» відображена на рис. 2.1

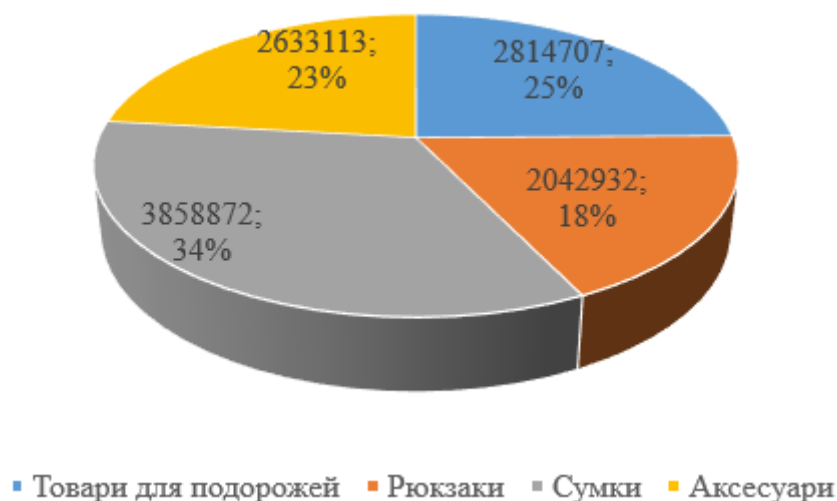

Рис. 2.1. Структура виробництва основних видів продукції ПП «АІК» за 2023 р.

Галантерейна промисловість, після текстильної, є однією з ключових підгалузей індустрії моди та легкої промисловості. Основною сировиною для цієї

галузі є натуральна шкіра свійських і диких тварин. Однак використання нових синтетичних матеріалів, таких як штучна шкіра, гума та тканини, значно розширило сировинну базу виробництва.

У процесі виробництва галантерейної продукції застосовуються різні методи обробки матеріалів: механічні (розкрій, зшивання деталей, скріплення нитками або цвяхами, пресування, формування під тиском, розтягненням і прогином), фізико-хімічні (склеювання, вулканізація, воціння, нанесення покриттів), масообмінні (сушіння, зволоження) і термічні (нагрівання та охолодження).

Сучасні вимоги до продукції визначаються стандартами якості, що включають естетичні, технологічні та міцнісні критерії. Одним із важливих аспектів діяльності підприємства є внутрішній транспорт, який забезпечує нормальне функціонування виробництва за рахунок наявності гаражів, депо та вантажно-розвантажувальних майданчиків.

Асортимент галантерейних виробів формується на основі попиту та пропозиції, охоплюючи як класичні моделі, актуальні тривалий час, так і модні вироби, популярні лише протягом одного сезону.

Виробнича структура підприємства визначається його підрозділами (цехами, дільницями, службами), їх кількістю та взаємозв'язком. Вона залежить від типу продукції, технологічного процесу, масштабу виробництва та форм кооперації з іншими виробниками. Основною виробничою одиницею підприємства є цех, який може бути основним, допоміжним або обслуговуючим. Основним виробничим елементом у цеху є робоче місце, де виконуються конкретні операції з виготовлення продукції.

До складу підприємства також входять склади сировини, напівфабрикатів, готової продукції, універсальні склади матеріально-технічного забезпечення та підрозділи адміністративно-господарської служби.

У табл. 2.6 представимо дані, які аналізують виробничий потенціал ПП «АІК» (табл. 2.6)) (Додаток А)

Таблиця 2.6

Аналіз виробничого потенціалу ПП «АІК» у 2021 -2023 рр

№ п/п	Показники	Значення			Відхилення (+/-) від попереднього періоду	
		2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022/2021	2023/2022
1	Балансова вартість нематеріальних активів всього, тис. грн.	4919,00	4078,00	3806,00	-841,00	-272,00
2.1	тис. грн.	15791,00	16929,00	18003,00	1138,00	1074,00
2.2	% зносу	321,02	415,13	473,02	94,11	57,89
3	Балансова вартість основних засобів, тис. грн.	837658,00	858442,00	865123,00	20784,00	6681,00
4.1	тис. Грн.	568043,00	605073,00	644781,00	37030,00	39708,00
4.2	% зносу	67,81	70,49	74,53	2,67	4,05
5	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	2100397,00	1772223,00	2366798,00	-328174,00	594575,00
6	Середньооблікова чисельність штатних працівників чол	12	12	12	0,00	0,00
7	Основні засоби (залишкова вартість)	269615,00	253369,00	220342,00	-16246,00	-33027,00
8	Фондовіддача основних засобів	1,9	1,69	2,5	- 0,21	0,81

Аналізуючи таблицю, можна стверджувати, що протягом трьох років: з 2021 – 2023 років, балансова вартість нематеріальних активів постійно знижувалась. А саме: у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 841,00 тис. грн., а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком ще на 272,00 тис. грн. Показник зносу нематеріальних активів з 2021-2023 років постійно збільшувався: у 2022 році на 1138,00 тис. грн.(94,11%), а у 2023 році – на 1074,00 тис. грн.(57,89). Балансова вартість основних засобів протягом трьох років постійно збільшується: у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 20784,00 тис. грн., а у 2023 році – ще на 6681,00 тис. грн. Знос основних засобів протягом 2021-2023 років також збільшується, а саме: у

2022 році на 37030,00 тис. грн. (2,67%), а у 2023 році на 39708,00 тис. грн.(4,05%). У 2022 році чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, порівняно з 2021 роком, зменшився на 328174,00 тис. грн., а у 2023 році він зріс на - 594575,00 тис. грн. Середньооблікова чисельність штатних працівників протягом трьох років постійно знижувалась : у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 14 осіб. А у 2023 році ще на 19 осіб. Протягом 2021-2023 років залишкова вартість основних засобів постійно знижувалася: на 16246,00 тис. грн. у 2022 році порівняно з 2021 роком та на 33027,00 тис. грн. у 2023 році в порівнянні з 2022 роком. Показник фондівдача основних засобів у 2022 році в порівнянні з 2021 роком знизився на 0,21, а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком він зріс на 0,81. Фондовіддача основних засобів характеризує обсяг виробленої продукції в розрахунку на грошову одиницю вартості основних засобів підприємства.

Вибір методів підготовки виробництва, планування діяльності підприємства та організації виробничих процесів, а також їх контролю, визначається специфічними характеристиками та типом виробництва. Цей тип впливає на технічні, організаційні та економічні аспекти підприємства, включаючи обсяг і частоту випуску продукції.

Процес збуту підприємства є складним механізмом, що включає формування збутової політики, яка слугує основою для розробки виробничої, розподільчої, інноваційної та фінансової стратегії підприємства. Збутова політика визначає цілеспрямовані дії щодо доставки продукції до кінцевого споживача, а також передбачає прийняття цілого комплексу рішень, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування збутової системи. Це, у свою чергу, націлене на збільшення обсягів реалізації продукції та досягнення інших стратегічних цілей підприємства.

Система розподілу продукції являє собою сукупність каналів, які об'єднують виробників та посередників, які спільно працюють для досягнення ефективності в розподілі продукції на однорідних регіональних ринках.

Для оцінки складу, структури та динаміки активів і джерел формування капіталу ТОВ ПП «АІК» необхідно провести ретельний аналіз фінансових звітів,

балансу та інших документів, які відображають фінансовий стан підприємства. Такий аналіз дозволить глибше зрозуміти, як формується і розподіляється капітал, а також виявити зміни в активах і пасивах протягом певного періоду.

На основі фінансової звітності ПП «АІК» (додаток А). Дані представимо у табл. 2.7

Таблиця 2.7

Порівняльно - аналітичний баланс ПП «АІК» за 2021-2023 роки

Активи	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення			
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	2022 р./2021р.		2023 р./2022р.	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Майно (активи) – всього	1608000,00	1731884,00	1891515,00	123884,00	7,70	159631,00	9,22
1. Необоротні активи	585095,00	546679,00	521223,00	-38416,00	-6,57	-25456,00	-4,66
в т.ч. основні засоби	269615,00	253369,00	220342,00	-16246,00	-6,03	-33027,00	-13,04
2. Оборотні активи	1022905,00	1185205,00	1370292,00	162300,00	15,87	185087,00	15,62
2.1. Оборотні виробничі фонди, в т.ч.	311532,00	332515,00	414769,00	20983,00	6,74	82254,00	24,74
– запаси	311532,00	332515,00	414769,00	20983,00	6,74	82254,00	24,74
2.2. Фонди обігу, в т.ч.	711213,00	852495,00	955379,00	141282,00	19,86	102884,00	12,07
– дебіторська заборгованість	521211,00	494848,00	451747,00	-26363,00	-5,06	-43101,00	-8,71
– грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	186639,00	351358,00	503359,00	164719,00	88,26	152001,00	43,26
– інші оборотні активи	3363,00	6289,00	273,00	2926,00	87,01	-6016,00	-95,66
Пасив							
Джерела фінансування – всього	1608000,00	1731884,00	1891515,00	123884,00	7,70	159631,00	9,22
1. Власний капітал	1532433,00	1652770,00	1806304,00	120337,00	7,85	153534,00	9,29
1.1. Зареєстрований капітал	10630,00	10630,00	10630,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2. Нерозподілений прибуток	1433439,00	1556378,00	1712324,00	122939,00	8,58	155946,00	10,02
2. Поточні зобов'язання і забезпечення	67541,00	71041,00	72357,00	3500,00	5,18	1316,00	1,85
2.1. Поточна кредиторська заборгованість	49452,00	58917,00	67236,00	9465,00	19,14	8319,00	14,12
2.2. Інші поточні зобов'язання	17776,00	16425,00	12567,00	-1351,00	-7,60	-3858,00	-23,49

Із таблиці 2.7 порівняльно-аналітичного балансу ПП «АІК» за 2021-2023 роки видно, що майно (активи) протягом цих років зростало, а саме: у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 123 884 тис. грн.(7,70 %), а у 2023 році порівняно з 2022 роком ще на 159 631 тис. грн.(9,22%). Воно складається із: необоротних активів та оборотних активів. Розглянемо динаміку даних показників за 2021 – 2023 роки. Спостерігається зниження необоротних активів протягом даних років, а саме у 2022 році відносно 2021 року на 6,57% (38 416 тис. грн.), а у 2023 році відносно 2022 року- на 4,66% (25 456 тис. грн.) Оборотні активи протягом 2021 – 2023 років зростали: у 2022 році – на 15,87% (162 300 тис. грн.), а у 2023 році – на 15,62% (185 087 тис. грн.). Аналізуючи пасив (джерела фінансування) ПП «АІК» за 2021-2023 роки, можна сказати, що він зростає, а саме у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 123 884 тис. грн. (7,70 %), а у 2023 році – на 159 631 тис. грн. (9,22%). Джерела фінансування ПП «АІК» складаються із: власного капіталу і поточних зобов'язань та забезпечень. Розглянемо кожен із цих показників в динаміці за три роки. Протягом трьох років спостерігається зростання власного капіталу, а саме: у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 120 337 тис. грн.(7,85%), а у 2023 році на 153 534 тис. грн.(9,29%). З 2021 рік по 2023 рік поточні зобов'язання і забезпечення постійно зростають: у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 3 500 тис. грн.(5,18%), а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком – на 1 316 тис. грн.(1,85%).

Проаналізуємо діяльність ПП «АІК» за останні 3 роки на основі динаміки основних техніко-економічних та фінансових показників.

У табл. 2.8 представимо основні техніко-економічних показники ПП «АІК» за 2021-2023 роки

Таблиця 2.8

Фінансово - економічних показники ПП «АІК» за 2021-2023 роки

Показники	2021	2022	2023	Відхилення			
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	2022/2021		2023/2022	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2100397,00	1772223,00	2366798,00	-328174,00	-15,62	594575,00	33,5497

Продовження таблиці 2.8

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1847322,00	1525513,00	2023765,00	-321809,00	-17,42	498252,00	32,6613
Валовий: прибуток	253075,00	246710,00	343033,00	-6365,00	-2,52	96323,00	39,04301
Інші операційні доходи	94232,00	143180,00	121213,00	48948,00	51,94	-21967,00	-15,3422
Адміністративні витрати	47077,00	46162,00	55493,00	-915,00	-1,94	9331,00	20,2136
Витрати на збут	143616,00	105037,00	145476,00	-38579,00	-26,86	40 439,00	38,49977
Інші операційні витрати	101653,00	61025,00	75216,00	-40628,00	-39,97	14191,00	23,2544
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	54961,00	177666,00	188061,00	122705,00	223,26	10395,00	5,850866
збиток	65 419,00	810,00	4 929,00	-64609,00	-98,76	4119,00	508,5185
Інші доходи	1198,00	396,00	507,00	-802,00	-66,94	111,00	28,0303
Інші витрати	5 226,00	5152,00	6045,00	-74,00	-1,42	893,00	17,33307
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	103025,00	152513,00	187452,00	49488,00	48,03	34 939,00	22,90887
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-8889,00	-30353,00	-32207,00	-21464,00	241,47	-1 854,00	6,108128
Чистий фінансовий результат прибуток	94136,00	122160,00	155245,00	28024,00	29,77	33085,00	27,08333

Аналізуючи таблицю основних техніко-економічних показники ПП «АІК» за 2021-2023 роки, можна сказати, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2022 році в порівнянні з 2021 роком знизився на 328174 тис. грн.(15,62%), а у 2023 році збільшився на 594575 тис. грн.(33,5%). У 2022 році собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) порівняно з 2021 роком на 321809 тис. грн(17,42%), а у 2023 роком в порівнянні з 2022 роком збільшилася на 498 252 тис. грн.(32,67 %). Спостерігається зниження валового прибутку у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 6365 тис. грн.(2,52%), а у 2023 році він виріс на 96 323 тис. грн.(39,04%). Інші операційні доходи у 2022 році в порівнянні з 2021 роком зросли на 48948 тис. грн.(51,94%), а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком

знизилися на 21967 тис. грн.(15,3%). У 2022 році порівняно з 2021 роком адміністративні витрати знизилися на 915 тис. грн.(1,94%), а у 2023 році вони збільшилися на 9 331 тис. грн.(20,2%). Витрати на збут у 2022 році знизилися на 38579 тис. грн.(26,86%), а у 2023 вони збільшилися на 40439 тис. грн.(38,5%). Спостерігається зниження інших операційних витрат у 2022 році на 40628 тис. грн.(39,97%), а у 2023 році – зростання на 14 191 тис. грн.(23,3%). Спостерігається зростання протягом трьох років, фінансового результату від операційної діяльності (прибуток);, а саме: у 2022 році – на 122705 тис. грн.(223,26%), а у 2023 році- ще на 10 395 тис. грн.(5,9%). У 2022 році в порівнянні з 2021 роком, фінансовий результат від операційної діяльності: збиток, знизився на 64609 тис. грн.(98,76%), а у 2023 році він зріс на 4119 тис. грн. Інші витрати у 2022 році знизилися на 802 тис. грн.(66,9%), а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком, вони зросли на 111 тис. грн.(28,03%). У 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається зниження показника інші доходи на 802 тис. грн.(66,94%), а у 2023 році вони зростають на 111 тис. грн.(28,03%). Протягом 2021-2023 років спостерігається зростання фінансового результату до оподаткування: прибуток, а саме: у 2022 році на 49488 тис. грн. (48,03%), а у 2023 році на тис. 34939 тис. грн. (22,9%). Протягом трьох років спостерігається зниження витрат (дохід) з податку на прибуток: 2022 рік – на 21464 тис. грн.(241,47%), а у 2023 році – на 1854 тис. грн. (6,11%). Чистий фінансовий результат: прибуток протягом даних років постійно зростає, а саме: у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 28024 тис. грн (29,77%)., а у 2023 році порівняно з 2022 роком – ще на 33085 тис. грн.(27,08%).

2.2. Методика економічного аналізу грошових коштів ПП «АІК»

Успішна діяльність підприємства значною мірою залежить від наявності грошових коштів. У процесі господарської діяльності ці кошти постійно циркулюють: вони надходять у вигляді доходів від різних операцій і витрачаються на різні витрати. Цей процес відомий як кругообіг грошових потоків, і його

узгодженість у часі та обсязі впливає на ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

Тому систематичний аналіз грошових потоків є ключовим елементом для ефективного управління ними. Головною метою цього аналізу є прискорення руху грошових коштів, що, в свою чергу, сприяє підвищенню оборотності активів і капіталу, а також зміцненню фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Основні джерела даних для аналізу грошових потоків підприємства охоплюють його фінансову звітність, зокрема:

- «Звіт про рух грошових коштів»;
- «Баланс» (або «Звіт про фінансовий стан»);
- «Звіт про фінансові результати» (або «Звіт про сукупний дохід»);
- «Примітки до фінансової звітності».

Звіт про рух грошових коштів є важливим джерелом інформації для аналізу грошових потоків. Для керівництва підприємства цей звіт критично важливий для оцінки таких аспектів, як достатність грошових коштів для виконання зобов'язань, можливості фінансування інвестицій, здатність підвищити виплати персоналу та можливість погашення кредитів у майбутньому. Таким чином, цей звіт слугує основою для планування інвестиційної та фінансової політики підприємства.

Переваги використання даних зі звіту про рух грошових коштів в аналізі включають:

- Визначення ступеня фінансування різних видів діяльності підприємства за рахунок власних фінансових ресурсів.
- Оцінка залежності підприємства від зовнішніх фінансових ресурсів у процесах операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.
- Можливість формування грошових резервів.
- Оцінка платоспроможності та її прогнозування на майбутнє [57,58].

Уніфікованість та достовірність фінансової звітності впливають на ефективність ухвалених рішень, особливо в управлінні грошовими потоками. Для зовнішніх користувачів цей звіт має велике значення, оскільки він є джерелом

інформації про ліквідність, платоспроможність та фінансову гнучкість підприємства, з яким вони співпрацюють або планують співпрацювати в майбутньому.

Слід зазначити, що починати аналіз грошових потоків доцільно, виходячи з поставлених цілей та інформаційної бази. Для цього застосовують експрес-аналіз і поглиблений комплексний аналіз грошових потоків підприємства.

Експрес-аналіз грошових потоків базується на виявленні типових ознак, які дозволяють швидко та досить точно оцінити характер процесів, що відбуваються, без необхідності проведення глибоких досліджень, які вимагають додаткового часу та ресурсів. Поглиблений аналіз передбачає детальне комплексне дослідження з використанням широкого спектра аналітичних показників [17].

Експрес-аналіз складається з трьох основних етапів:

1. Підготовчий етап – включає в себе збір та відбір інформаційних джерел, які містять дані про операції з грошовими коштами.
2. Основний етап – передбачає аналітичну оцінку наявності, динаміки, структури та ефективності використання грошових коштів.
3. Заключний етап – включає підбиття підсумків, формулювання узагальнених висновків про стан грошових потоків на основі проведеного аналізу, прогнозування на наступні періоди та розробку пропозицій щодо альтернативних управлінських рішень.

Безпосередня підготовка до аналізу грошових коштів та їх потоків передбачає значне виконання організаційних питань, що зображено у табл. 2.9 [39]

Таблиця 2.9

Зміст аналітичної роботи підприємства щодо аналізу
грошових коштів та їх потоків

№	Складові аналітичної роботи	Виконавці		
		директор	економіст	бухгалтер
Підготовчий етап				
1	2	3	4	5
1	Формування цілей, завдань та напрямів використання результатів аналізу грошових коштів та їх потоків	+		

Продовження таблиці 2.9

1	2	3	4	5
2	Розроблення програми та календарного плану аналітичної роботи щодо аналізу грошових потоків		+	
3	Розробка системи синтетичних та аналітичних показників, за допомогою яких будуть аналізуватись грошові кошти та їх потоки			+
4	Розподіл функціональних обов'язків між виконавцями аналітичної роботи	+		
5	Розробка макетів і форм аналітичних таблиць, графіків, рисунків			+
6	Підбір необхідної інформації та перевірка її повноти та достовірності		+	+
7	Ознайомлення з наявним програмним забезпеченням та вивчення можливостей щодо його застосування		+	
Основний етап				
1	Збір та опрацювання необхідної інформації щодо грошових коштів та їх потоків		+	+
2	Перевірка повноти і вірогідності даних засобами логічного, арифметичного та балансового зведення		+	+
3	Розрахунок показників щодо обсягів, структури та динаміки грошових коштів та їх потоків, їх якості, платоспроможності, ліквідності та результативності використання		+	+
4	Визначення відхилень величини показників виконання завдань від базових величин		+	+
5	Вивчення факторів, що зумовили вплив на зміну залишків і обсяги руху грошових коштів			+
6	Визначення ефективності використання грошових коштів загалом і за результатами операційної, інвестиційної та фінансової діяльності		+	+
Завершальний етап				
1	Узагальнення результатів аналізу грошових коштів та їх потоків		+	+
2	Розроблення висновків і пропозицій щодо прийняття належних управлінських рішень на підприємстві за результатами аналізу		+	+
3	Розроблення організаційно технічних заходів щодо втілення стратегії управління грошовими коштами та їх еквівалентами	+	+	+
4	Підготовка розпорядчих актів, призначення осіб, відповідальних за виконання прийнятих рішень	+		
5	Контроль за впровадженням пропозицій, що їх було висунуто за результатами аналізу грошових коштів та їх потоків на підприємстві	+		

Другий етап аналітичної роботи є найбільш відповідальним. На цьому етапі реалізуються розроблені плани, програми, методики та способи аналізу через статистичну обробку, зведення, групування та вивчення даних щодо грошових коштів та їх еквівалентів. Основний етап включає аналітичне опрацювання показників грошових потоків, як показано в таблиці 2.9.

Організаційна структура завершального етапу передбачає виконання різних видів аналітичних робіт, таких як узагальнення даних, підбиття підсумків та документальне оформлення результатів аналізу. Результати оформлюються у формі таблиць, схем, діаграм, графіків, номограм, а також текстових матеріалів, включаючи довідки, акти перевірок, аналітичні та доповідні записки, пояснювальні записки до звітів. Всі ці документи повинні послідовно та логічно відображати результати аналізу відповідно до попередньо розробленого плану аналітичної роботи [39].

Розглянемо детальніше проведення комплексного аналізу за допомогою грошових потоків підприємства. У сучасних умовах комплексний аналіз націлений на всебічне дослідження всіх умов, що впливають на реалізацію бізнесу, а також його різних аспектів, сегментів і підрозділів. Він має на меті сприяти розробці нових управлінських рішень, економічно їх обґрунтовувати та забезпечувати основу для оперативного, тактичного й стратегічного планування.

Комплексний аналіз грошових потоків, який складається з п'яти етапів [30, 82] (рис. 2.2):

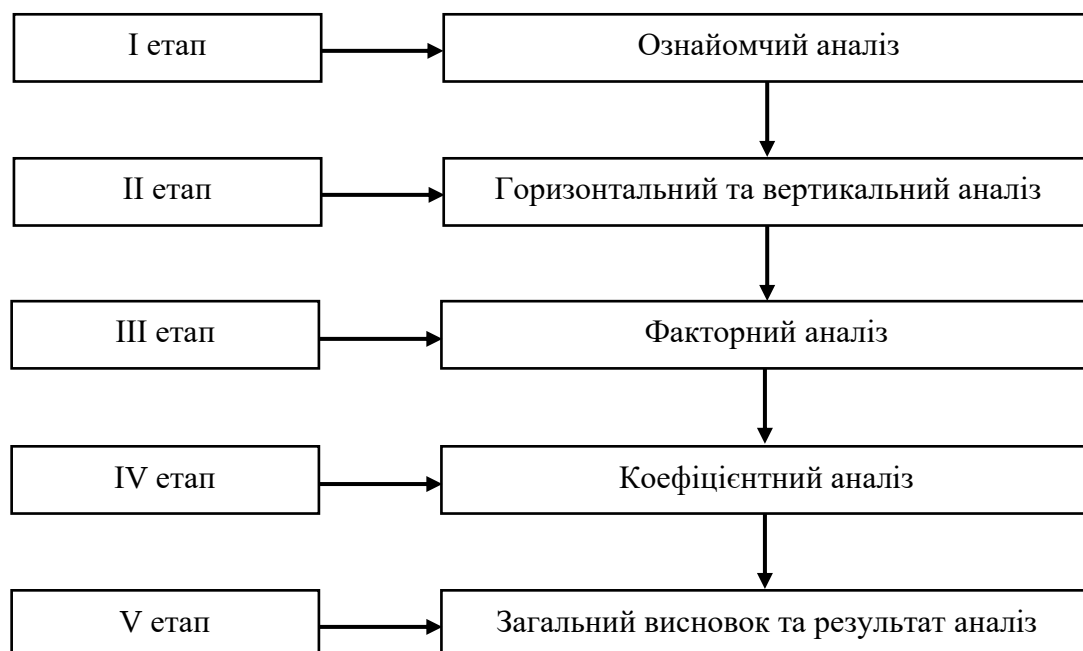

Рис. 2.2 Комплексний аналіз грошових потоків підприємства

Ознайомчий (попередній) аналіз ґрунтується на первинному знайомстві зі звітом про рух грошових коштів, що дозволяє оцінити якість звіту, повноту відображення показників, характер діяльності та загальний стан грошових потоків підприємства.

Горизонтальний і вертикальний аналіз є стандартними етапами будь-якого економічного аналізу, які спрямовані на визначення структури та динаміки окремих статей звіту в усіх напрямках діяльності (операційній, інвестиційній та фінансовій). Це включає розрахунок абсолютних і відносних відхилень (темтів).

Горизонтальний аналіз дозволяє:

- визначити джерела надходження грошових коштів для формування позитивного грошового потоку та кількісно оцінити обсяги надходжень із кожного джерела;
- виявити напрями використання грошових коштів (складники негативного грошового потоку) і оцінити розмір витрат за кожним напрямом.

Вертикальний аналіз надає можливість:

- оцінити структуру грошових потоків, тобто розрахувати частку окремих джерел надходжень і напрямів витрачання коштів у загальному обсязі та проаналізувати зміни, що відбулися;

- провести ранжування джерел надходжень і напрямів витрат за їхньою значущістю та порівняти отримані результати [76].

Факторний аналіз полягає в оцінці впливу різних величин на результуючий показник. Цей аналіз дозволяє виявити негативні фактори, що впливають на результати, і вжити заходів для їх усунення чи зменшення. У процесі аналізу руху коштів результуючий показник залежить від обраного методу: прямого або непрямого.

Факторний аналіз руху грошових коштів реалізується двома методами:

1. Прямий метод – передбачає обчислення сумарного чистого грошового потоку, який може бути загальним або розподіленим за видами операцій. У вертикальному аналізі використовується структура чистого грошового потоку з операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, тоді як горизонтальний аналіз акцентує увагу на абсолютних відхиленнях факторів.

Перевагами прямого методу є:

- можливість оцінити загальні суми надходжень і витрат грошових коштів підприємства;
- можливість зробити висновки про достатність коштів для виконання поточних зобов'язань;
- можливість виокремити статті, які формують найбільший приплив грошових коштів у трьох видах діяльності.

Цей метод також конкретизує складові чистого операційного грошового потоку, що створює основу для оцінки та прогнозування майбутніх грошових потоків підприємства. Однак основним аналітичним недоліком є те, що він не демонструє взаємозв'язок між отриманим фінансовим результатом і змінами грошових коштів на рахунках підприємства.

Непрямий метод факторного аналізу полягає у перетворенні чистого фінансового результату (прибутку або збитку) у величину грошових коштів.

Необхідність цього перетворення зумовлена об'єктивною невідповідністю між величиною грошових потоків та отриманим прибутком. Підприємство, яке на перший погляд виглядає прибутковим за даними бухгалтерської звітності, може стикатися з серйозними труднощами у грошових коштах, і навпаки. Непрямий метод застосовується лише до поточних операцій, тоді як інвестиційні та фінансові потоки оцінюються виключно прямим способом.

Окрім прямих і непрямих методів факторного аналізу, існує ще один унікальний метод – коефіцієнтний аналіз. Цей метод характеризується використанням відносних показників, що дозволяє детально дослідити рух грошового капіталу організації. З його допомогою можна розрахувати коефіцієнти ефективності використання грошових коштів, рівень їх достатності та багато інших показників.

Коефіцієнтний аналіз є важливим етапом, оскільки він визначає рівень відхилення від планових та базисних значень різних відносних показників, які характеризують грошові потоки, ефективність і якість використання коштів організації, а також рівень платоспроможності, фінансової стійкості та ліквідності грошового потоку. Він дозволяє отримати якісну характеристику ефективності управління грошовими потоками підприємства.

На основі проаналізованого матеріалу була розглянута логічна структура та послідовність проведення аналізу руху грошових коштів у вигляді таких етапів:

1. Вертикальний та горизонтальний аналіз звіту про рух грошових коштів.
2. Факторний аналіз руху грошових коштів прямим та непрямим методом (в нашій роботі ми обираємо прямий метод).
3. Коефіцієнтний аналіз руху грошових коштів [30, 82, 61].

2.3. Ефективність використання грошових коштів та її вплив на фінансові результати ПП «АІК»

В умовах сучасного господарювання, з огляду на обмеженість фінансових ресурсів та безмежність їхніх потреб, особливої актуальності набувають питання,

що стосуються забезпечення життєдіяльності підприємств. Процес грошових надходжень (формування вхідних грошових потоків) і виплат (формування вихідних грошових потоків) є передумовою безперервного та стабільного функціонування підприємства, а отже, їх слід розглядати як важливий ресурс і результат діяльності підприємства.

Існує нагальна потреба в аналізі грошових потоків, який підвищує наукову обґрунтованість фінансових рішень в умовах нестабільності та ризику, а також у розробці системи аналітичних і модельних засобів управління грошовими потоками. Аналіз грошових потоків передбачає дослідження основних показників, які характеризують процес надходження та використання грошових коштів, а також їх взаємозв'язок з основними економічними категоріями, що визначає фінансовий стан і результати діяльності підприємства.

Необхідність організації аналізу грошових потоків на підприємствах обумовлена практичними потребами фінансового управління, які стоять на рівні проблем виживання окремих підприємств, галузей та виходу з кризового стану економічної системи в цілому.

До базових методів аналізу грошових потоків належать: горизонтальний, вертикальний та факторний аналіз, а також коефіцієнтний аналіз руху грошових коштів. Комплексний аналіз грошових коштів ПП «АІК» варто розпочати з горизонтального та вертикального аналізу, використовуючи звіт про рух грошових коштів (додаток А)[64, 66].

У табл. 2.10-2.11 представимо горизонтальний аналіз звіту про рух грошових коштів ПП «АІК»

Таблиця 2.10

Вертикальний та горизонтальний аналіз звіту про рух грошових коштів ПП «АІК»
за 2021-2023 роки.

Стаття	2021р %	2021 р	2022р %	2022 р	2023 р %	2023 р	Відхилення			
							2022/ 2021	2023/2022	2022 / 2021 (%)	2023/ 2022 (%)
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Залишок коштів на початок року	-	200490,00	-	186639,00	-	351358,00	-13851,00	164719,00	0,93	1,88
Надходження від:	100	2639546,00	100	2282720,00	100	2990326,00	-356826,00	707606,00	-13,52	31,00
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	62,65	1653572,00	57,48	1310814,00	54,91	1555559,00	-342759,00	244745,00	0,79	1,19
Повернення податків і зборів	2,42	63782,00	0,66	14788,00	2,82	65247,00	-48994,00	50459,00	0,23	4,41
Цільового фінансування	0,00	32,00	0,27	5882,00	0,00	33,00	5850,00	-5849,00	183,81	0,01
Надходження авансів від покупців і замовників	33,34	879905,00	36,98	844189,00	40,91	1211696,00	-35716,00	367507,00	0,96	1,44
Надходження від повернення авансів	0,15	4008,00	0,26	5945,00	0,09	1866,00	1937,00	-4079,00	1,48	0,31
Надходження від відсотків за залишками і коштів на поточних рахунках	0,13	3382,00	0,50	11137,00	0,64	18236,00	7755,00	7099,00	3,29	1,64
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	0,00	11,00	0,00	104,00	0,00		93,00	-104,00	9,45	0,00
Надходження від операційної оренди	0,01	280,00	0,02	503,00	0,05	1215,00	223,00	712,00	1,80	2,42

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Інші надходження	1,29	34072,00	3,76	85373,00	0,58	16369,00	51301,00	-69004,00	150,57	-80,83
Надходження від реалізації фінансових інвестицій	0,01	369,00	0,05		0,00		-369,00	0,00	0,00	0!
Надходження від реалізації необоротних активів	0,01	132,00	0,02	385,00	0,00		253,00	-385,00	2,92	0,00

Аналізуючи таблицю можна сказати, що у 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається зниження надходжень грошових коштів ПП «АІК» на 13851 тис грн (13,52 %), а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком надходження грошових коштів зросли на 707606 тис грн (31 %). Негативним явищем у 2022 році склала реалізація продукції, а саме її зниження на 342759 тис грн., але у 2023 році спостерігається зростання даного показника на 244745 тис грн. (1,19%). Інші надходження у 2022 році порівняно з 2021 зросли на 51301 тис грн (150,57%), а у 2023 році спостерігається їх зниження на 69004 тис грн (80,83 %), що є негативною тенденцією.

Таблиця 2.11

Горизонтальний та вертикальний аналіз витрачання грошових коштів

Стаття	2021р %	2021 р	2022р %	2022 р	2023 р.%	2023 р	Відхилення			
							2022/2021	2023/2022	2022/2021, %	2023/2022, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Витрачання на:	100	263881,00	100	217524,00	100	284813,00	-463564,00	672892,00	-17,57	30,93
Товарів (робіт, послуг)	74,67	197052,00	60,03	130575,00	70,20	199929,00	-664769,00	693544,00	0,66	1,53
Праці	5,43	142875,00	5,52	120105,00	5,79	164919,00	-22770,00	44814,00	0,84	1,37
Відрахувань на соціальні заходи	1,48	39064,00	1,45	31635,00	1,59	45160,00	-7429,00	13525,00	0,81	1,43

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Зобов'язань з податків і зборів	2,08	54867,00	3,63	78875,00	2,94	83813,00	24008,00	4938,00	1,44	1,06
Витрачання на оплату авансів	11,13	294577,00	21,38	465167,00	14,55	414517,00	170590,00	-50650,00	1,58	0,89
Витрачання на оплату повернення авансів	0,07	1762,00	0,07	1483,00	0,05	1300,00	-279,00	-183,00	0,84	0,88
Витрачання на оплату цільових внесків	0,19	4934,00	0,24	5151,00	0,19	5282,00	217,00	131,00	1,04	1,03
Інші витрачання	0,08	2024,00	0,32	6954,00	0,11	3084,00	4930,00	-3870,00	3,44	0,44
Витрачання на придбання необоротних активів	1,24	32396,00	1,36	29639,00	0,37	10600,00	-2757,00	-19039,00	0,91	0,36
Інші платежі	3,57	94080,00	5,82	126515,00	4,04	115000,00	32435,00	-11515,00	34,48	-9,10
Погашення позик	0,00	0	0,10	2260,00	0,12	3340,00	2260,00	1080,00	0	1,48
Сплату дивідендів	0,06	1711,00	0,08	1711,00	0,06	1711,00	0,00	0,00	1,00	1,00
Чистий рух грошових коштів за звітний період	-	735,00	-	107473,00	-	142187,00	106739,00	34714,00	146,42	1,32
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	-	-14585,00	-	57246,00	-	9814,00	71831,00	-47432,00	-3,92	0,17
Залишок коштів на кінець року	-	186639,00	-	351358,00	-	503359,00	164719,00	152001,00	1,88	1,43

У 2022 році порівнянні з 2021 роком спостерігається зниження витрачання грошових коштів на 463564 тис грн. (17,57 %), а у 2023 році в порівнянні з 2022 даний показник зріс на 672892 тис грн (30,93%). Інші витрачання зросли на 4930 тис грн (3,44 %), а у 2023 році вони знизилися на 3870 тис грн. (0,44 %). Спостерігається зростання у 2022 році в порівнянні з 2021 роком інших платежів на 32435 тис грн (34,48 %), а у 2023 році спостерігається зниження даного показника на 11515 тис грн. (9,1 %). Чистий рух грошових коштів за звітний період протягом 3-х років постійно зростав, що є позитивною тенденцією, а саме у 2022

році в порівнянні з 2021 роком на 106739 тис грн., а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком на 34714 тис грн. Спостерігається зростання залишку коштів на кінець року, а саме у 2022 році цей показник зріс на 164719 тис грн., а у 2023 році він зріс на 152001 тис грн., що є негативною тенденцією.

Проаналізуємо рух грошового потоку за прямим методом по видах діяльності ПП «АІК» за 2021-2023 роки. Дані представимо у табл. 2.12

В табл. 2.12 проаналізуємо рух грошових коштів від операційної діяльності на прикладі підприємства ПП «АІК» за 2021-2023 роки.

Таблиця 2.12

Аналіз руху грошових коштів від операційної діяльності ПП «АІК»
за 2021-2023 роки

Стаття	Код рядка	2021 %	2021 к.р	2022 п.р.	2022 к.р	2023 п.р.	2023 к.р	Відхилення			
								2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
І. Рух коштів у результаті операційної діяльності											
Надходження від:			2610535,00		2199129,00		2858721,00	-411406,00	659592,00	-15,76	29,99
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1491890,00	1653573,00	1653573,00	1310814,00	1310814,00	1555559,00	-342759,00	244745,00	0,79	1,19
Повернення податків і зборів	3005	27167,00	63782,00	63782,00	14788,00	14788,00	65247,00	-48994,00	50459,00	0,23	4,41
Цільового фінансування	3010	1761,00	32,00	32,00	5882,00	5882,00	33,00	5850,00	-5849,00	183,81	0,01
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	660429,00	879905,00	879905,00	844189,00	844189,00	1211696,00	-35716,00	367507,00	0,96	1,44
Надходження від повернення авансів	3020	2183,00	4008,00	4008,00	5945,00	5945,00	1866,00	1937,00	-4079,00	1,48	0,31
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	2596,00	3382,00	3382,00	11137,00	11137,00	18236,00	7755,00	7099,00	3,29	1,64

Продовження таблиці 2.12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	150,00	11,00	11,00	104,00	104,00		93,00	- 104,00	9,45	0,00
Надходження від операційної оренди	3040	170,00	280,00	280,00	503,00	503,00	1215,00	223,00	712,00	1,80	2,42
Інші надходження	3095	4339,00	5562,00	5562,00	5767,00	5767,00	4869,00	205,00	- 898,00	1,04	0,84
Витрачання на оплату:			2510624,00		2015122,00		2717371,00	- 495502,00	702249,00	-19,74	34,85
Товарів (робіт, послуг)	3100	1656056,00	1970521,00	1970521,00	1305752,00	1305752,00	1999296,00	- 664769,00	693544,00	0,66	1,53
Праці	3105	131299,00	142875,00	142875,00	120105,00	120105,00	164919,00	- 22770,00	44814,00	0,84	1,37
Відрахувань на соціальні заходи	3110	35945,00	39064,00	39064,00	31635,00	31635,00	45160,00	- 7429,00	13525,00	0,81	1,43
Зобов'язань з податків і зборів	3115	56556,00	54867,00	54867,00	78875,00	78875,00	83813,00	24008,00	4938,00	1,44	1,06
Витрачання на оплату авансів	3135	188081,00	294577,00	294577,00	465167,00	465167,00	414517,00	170590,00	- 50650,00	1,58	0,89
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	1598,00	1762,00	1762,00	1483,00	1483,00	1300,00	- 279,00	- 183,00	0,84	0,88
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	4784,00	4934,00	4934,00	5151,00	5151,00	5282,00	217,00	131,00	1,04	1,03
Інші витрачання	3190	3283,00	2024,00	2024,00	6954,00	6954,00	3084,00	4930,00	- 3870,00	3,44	0,44
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	113083,00	99911,00	99911,00	184007,00	184007,00	141350,00	84096,00	- 42657,00	1,84	0,77

Аналізуючи рух грошових коштів від операційної діяльності ПП «АІК» за 2021-2022 роки можна стверджувати, що підприємство отримало позитивний грошовий потік, не зважаючи на те, що у 2023 році спостерігається зниження чистого руху коштів від операційної діяльності, а саме: у 2022 році в порівнянні з

2021 роком він зріс на 84096 тис. грн. (1,84%), а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком він знизився на 42657 тис. грн. (0,77%).

Динаміка змін чистого руху коштів від операційної діяльності в досліджуваному підприємстві протягом 2021-2023 років представлена також на рис. 2.3.

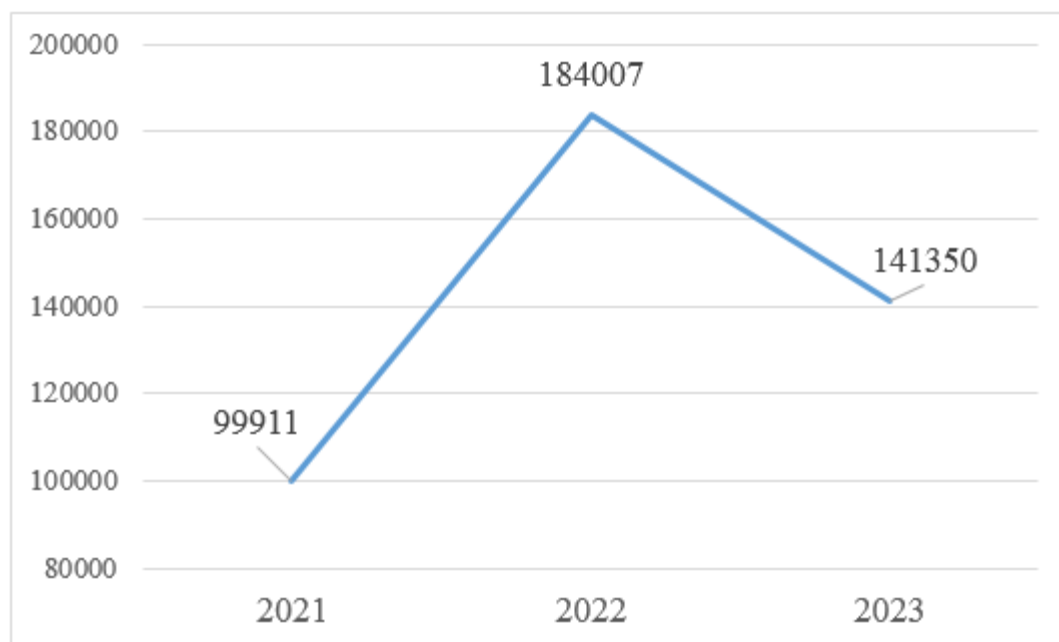

Рис. 2.3 Динаміка змін чистого руху коштів від операційної діяльності в ПП «АІК» протягом 2021-2023 років

Проаналізуємо рух грошових коштів від інвестиційної та фінансової діяльності досліджуваного підприємства (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Аналіз руху грошових коштів від інвестиційної та фінансової діяльності ПП «АІК» за 2021-2023 роки.

Стаття	Код рядка	2021 %	2021 к.р	2022 п.р.	2022 к.р	2023 п.р.	2023 к.р	Відхилення			
								2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності											
Надходження від реалізації:			501,00		385,00		16 605,00	- 116,00	1622 0,00	- 23,15	4212,99

Продовження таблиця 2.13

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
фінансових інвестицій	3200	0,00	369,00	369,00				- 369,00	0,00	0,00	0!
необоротних активів	3205	255,00	132,00	132,00	385,00	385,00		253,00	- 385,00	2,92	0,00
Надходження від отриманих: відсотків	3215		0		0		16 605,00	-	1660 5,00		
Витрачання на придбання:			32396,00		2965 4,00		1060 0,00	- 274 2,00	- 1905 4,00	-8,46	-64,25
необоротних активів	3260	3840 6,00	32396,00	3239 6,00	2963 9,00	2963 9,00	1060 0,00	- 275 7,00	- 1903 9,00	0,91	0,36
Інші платежі	3290	95,00		0,00	15,00	15,00		15,00	- 15,00	0	0,00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	- 2197 5,00	- 31895,00	- 3189 5,00	- 2926 9,00	- 2926 9,00	6005,00	262 6,00	3527 4,00	0,92	-0,21

Динаміка руху коштів у результаті інвестиційної діяльності ПП «АІК» за 2021-2023 роки свідчить про те, що у 2021 – 2022 роках результат інвестиційних операцій – негативний грошовий потік (відповідно -31895 тис. грн. та -29269 тис. грн.) і лише у 2023 році він дає позитивний результат (6005 тис. грн.). Розглядаючи динаміку зростання або зниження даного показника, можна сказати, що протягом трьох років даний показник зростає, а саме: чистий рух коштів від інвестиційної діяльності у 2022 році в порівнянні з 2021 роком зріс на 2626 тис. грн., а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком – зріс на 35274 тис. грн. Рух коштів у результаті фінансової діяльності протягом трьох років зростав.

Динаміка змін чистого руху коштів від інвестиційної діяльності представлено також на рис. 2.4

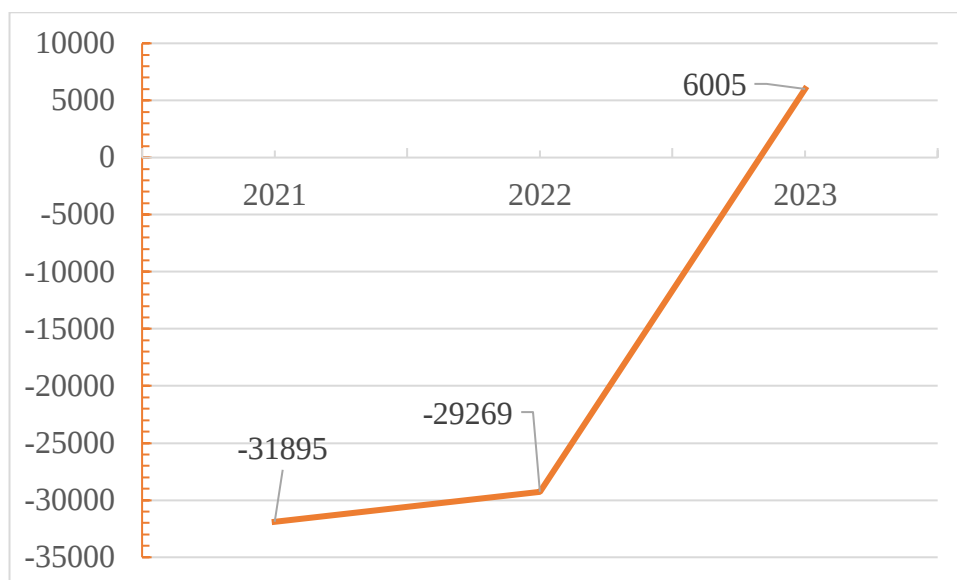

Рис. 2.4 Динаміка змін чистого руху коштів від інвестиційної діяльності в ПП «АІК» протягом 2021-2023 років

Таблиця 2.14

Рух коштів від фінансової діяльності за 2021-2023 роки

Стаття	Код рядка	2021 %	2021 к.р	2022 п.р.	2022 к.р	2023 п.р.	2023 к.р	Відхилення			
								2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3
Надходження від:			28510,00		83206,00		115000,00	54696,00	31794,00	191,85	38,21
Отримання позик	3305				3600,00						
Інші надходження	3340		28510,00	28510,00	79606,00	79606,00	115000,00	51096,00	35394,00	2,79	1,44
Витрачання на:			95791,00		130471,00		120168,00	34680,00	-10303,00	36,20	-7,90
Викуп власних акцій	3345										
Погашення позик	3350	50,00			2260,00	2260,00	3340,00	2260,00	1080,00	#ДЕЛ/0!	1,48
Сплату дивідендів	3355	1711,00	1711,00	1711,00	1711,00	1711,00	1711,00	0,00	0,00	1,00	1,00
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370						117,00				
Інші платежі	3390	0,00	94080,00	94080,00	126500,00	126500,00	115000,00	32420,00	-11500,00	1,34	0,91

Продовження таблиці 2.14

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	- 1711, 00	- 67281,00	- 6728 1,00	- 4726 5,00	- 4726 5,00	- 516 8,00	2001 7,00	4209 7,00	0,70	0,11
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	8939 7,00	735,00	735,0 0	1074 73,00	1074 73,00	142 187, 00	1067 39,00	3471 4,00	146,4 2	1,32
Залишок коштів на початок року	3405	8610 1,00	200490,0 0	2004 90,00	1866 39,00	1866 39,00	351 358, 00	- 1385 1,00	1647 19,00	0,93	1,88
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	2499 2,00	- 14585,00	- 1458 5,00	5724 6,00	5724 6,00	981 4,00	7183 1,00	- 4743 2,00	-3,92	0,17
Залишок коштів на кінець року	3415	2004 90,00	186639,0 0	1866 39,00	3513 58,00	3513 58,00	503 359, 00	1647 19,00	1520 01,00	1,88	1,43

Показник чистий рух коштів від фінансової діяльності за 2021-2023 роки свідчить про негативний грошовий потік (відповідно -67282 тис. грн., -47265 тис. грн. та -5168 тис. грн.), не зважаючи на те, що спостерігається зростання, а саме: у 2022 році в порівнянні з 2021 роком зріс на 20017 тис. грн., а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком зріс на 42097 тис. грн.

Динаміка змін чистого руху коштів від фінансової діяльності представлено також рис. 2.5.

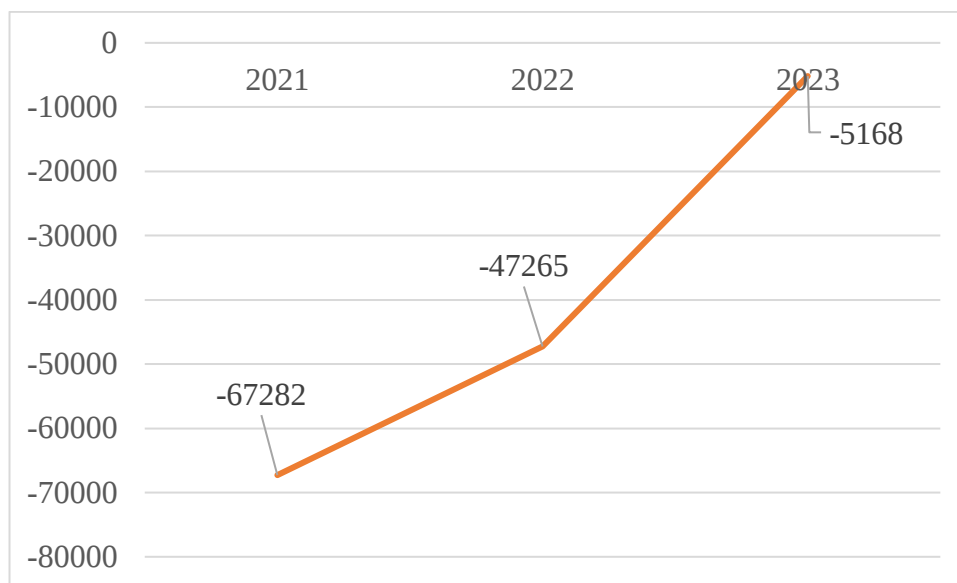

Рис. 2.5 Динаміка змін чистого руху коштів від інвестиційної діяльності в ПП «АІК» протягом 2021-2023 років

Аналіз грошових потоків відіграє вирішальну роль в ефективному управлінні ними, оскільки сприяє підвищенню оборотності активів і капіталу, а також забезпечує фінансову стабільність і платоспроможність підприємства. Систематизація відносних показників оцінки грошових потоків є важливим індикатором їхнього стану.

Ключовим елементом аналізу грошових потоків є обчислення та дослідження відповідних коефіцієнтів, що утворюють основу так званого коефіцієнтного аналізу. Суть цього методу полягає у визначенні теоретично обґрунтованих критеріїв оцінки, на основі яких можна зробити практично значущі висновки щодо діяльності та фінансового стану підприємства.

Інформаційну базу для коефіцієнтного аналізу грошових потоків складає фінансова звітність підприємства і дані оперативного бухгалтерського обліку (Додатки А, Б). Дослідження різних показників оцінки грошових потоків дозволяє класифікувати їх на такі групи: 1) коефіцієнти ефективності грошових потоків; 2) коефіцієнти рентабельності грошових потоків; 3) коефіцієнти достатності (дефіцитності) грошових потоків; 4) коефіцієнти генерування грошових потоків; 5) коефіцієнти ліквідності грошових потоків; 6) коефіцієнти платоспроможності грошових потоків; 7) коефіцієнти якості чистого грошового потоку [61].

У табл. 2.15, що наводиться, представлено показники структури грошових потоків на основі вихідних даних для цього аналізу (див. Додаток Б)

Таблиця 2.15

Показники коефіцієнтного аналізу грошових потоків ПП «АІК» за 2021-2023 роки

1. Показники структури грошових потоків

Коефіцієнти грошових потоків	Розрахунок	Розрахунок в числах			Відхилення	
		2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7
Частка позитивного ГП від операційної діяльності у сукупному позитивному ГП	П1 / П10	0,9725	0,9153	0,9225	-0,0572	0,0072

Продовження таблиці 2.15

1	2	3	4	5	6	7
Частка негативного ГП від операційної діяльності у сукупному позитивному ГП	П2 / П11	0,9711	0,9185	-0,0525	-0,0410	-0,0525
Частка позитивного ГП від фінансової діяльності у сукупному позитивному ГП	П7 / П10	0,0272	0,0843	0,0572	-0,0068	0,0572
Частка негативного ГП від фінансової діяльності у сукупному негативному ГП	П8 / П11	0,0285	0,0810	0,0526	0,0300	0,0526
Коефіцієнт фінансування інвестиційної діяльності у процесі операційної	П3 / П5	125,9532	-104,2468	-230,2000	129,8518	-230,2000
Коефіцієнт внутрішнього фінансування інвестиційної діяльності	(П3 + П4) / П5	126,9532	-103,2468	-230,2000	128,8518	-230,2000
Коефіцієнт співвідношення фінансового результату до оподаткування та чистого ГП від операційної діяльності	П28 / П3	2,1246	-3,800	0,4409	-5,9246	4,2409
Коефіцієнт співвідношення амортизації та чистого ГП від операційної діяльності	П29 / П3	0,8492	-1,0364	0,0996	-1,8856	1,1360

Протягом трьох років спостерігається зниження Частка негативного ГП від операційної діяльності у сукупному позитивному ГП, (у 2022 р він становить 0,9186, а у 2023 році – 0,0525). Згідно динаміки показників структури грошових потоків у 2022 році в порівнянні 2021 роком деякі коефіцієнти знижуються, а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком вони зростали, а саме: Частка позитивного ГП від операційної діяльності у сукупному позитивному ГП (2022 рік – 0,9153, 2023 році – 0,9225), Частка позитивного ГП від фінансової діяльності у сукупному

позитивному ГП (2022 рік зниження на 0,0068, 2023 рік зростання на 0,0572), Коефіцієнт співвідношення фінансового результату до оподаткування та чистого ГП від операційної діяльності (2022 рік – коефіцієнт дорівнює -3,8, а у 2023 році 0,4409), Коефіцієнт співвідношення амортизації та чистого ГП від операційної діяльності (2022 рік – коефіцієнт дорівнює -1,0364, а у 2023 році 0,0996). Частка негативного ГП від фінансової діяльності у сукупному негативному ГП протягом 3-х років зростає, а саме у 2022 році на 0,0260 і становить 0,0810, а у 2023 році він становить 0,0526.

Представимо у табл. 2.16 коефіцієнти ефективності грошових потоків підприємства, які свідчать про раціональне використання ресурсів, що є в наявності у підприємства.

Таблиця 2.16

Коефіцієнти ефективності грошових потоків ПП «АІК» за 2021-2023 роки

Коефіцієнти грошових потоків	Розрахунок	Розрахунок в числах			Відхилення	
		2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності	ПЗ/ПЗ3сер	0,0301	-0,0231	0,2346	-0,0533	0,2578
Коефіцієнт ефективності ГП від операційної діяльності	ПЗ / П2	0,0498	-0,0425	0,4507	-0,0924	0,4933
Коефіцієнт реінвестування	П6 / П12	0	0	-0,0406	0	-0,0406

Проаналізуємо коефіцієнти ефективності грошових потоків ПП «АІК» за 2021-2023 роки за даними таблиці:

а. Коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності, який показує здатність підприємства генерувати ресурси в процесі своєї операційної діяльності для виконання поточних зобов'язань, у 2022 році відносно 2021 року знизився на 0,053331, а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком він зріс на 0,257854936 і становить 0,234680751, що свідчить про позитивну тенденцію.

б. У 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається зниження коефіцієнту ефективності ГП від операційної діяльності на 0,092426, а у 2023 році він зріс на 0,493307097 і становить 0,450756861, що вказує на позитивну динаміку.

с. Коефіцієнт реінвестування показує частку грошових інвестицій, спрямованих на заміну активів, які сприяють зростанню виробництва. У 2023 році в порівнянні з попередніми роками він має від'ємне значення і становить - 0,04064215, що є негативною тенденцією.

У табл. 2.17 представимо динаміку коефіцієнтів рентабельності грошових потоків ПП «АІК» протягом 2021-2023 рр.

Таблиця 2.17

Коефіцієнти рентабельності грошових потоків ПП «АІК» протягом 2021-2023 рр

Коефіцієнти грошових потоків	Розрахунок	Розрахунок в числах			Відхилення	
		2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт рентабельності ГП від операційної діяльності	П26 / П1	0,0538	0,1967	0,1374	0,1428	-0,0592
Коефіцієнт рентабельності ГП від інвестиційної діяльності	П27 / П4	244,5090	317,2987	0	72,7896	- 317,2987
Коефіцієнт рентабельності ГП від фінансової діяльності	П27 / П7	3,3018	1,4681	1,3499	-1,8336	-0,1182
Коефіцієнт рентабельності чистого ГП	П27 / П12	128,0762	0,1883	1,0918	- 127,8879	0,9035

Аналізуючи динаміку коефіцієнтів рентабельності грошових потоків можна сказати, що:

1. Коефіцієнт рентабельності ГП від операційної діяльності в результаті операційної діяльності у 2022 році відносно 2021 року зріс на 0,1428843, а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком він знизився на 0,05929799 і становить 0,137430403.

2. У 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається зростання коефіцієнту рентабельності ГП від інвестиційної діяльності на 72,78961, а у 2023 році він знизився і становить 317,298701.

3. Спостерігається зниження з 2021 року по 2023 рік коефіцієнту рентабельності ГП від фінансової діяльності: У 2022 році відносно 2021 року на 1,833696 , а у 2023 році ще на 0,11820683. Показник дорівнює 1,349956522.

4. Коефіцієнт рентабельності чистого ГП у 2022 році знизився на 127,8879 і дорівнював 0,1883 , а у 2023 році він зріс на 0,9035 і дорівнював 1,0918. Він показує суму прибутку (збитку) на 1 грн. чистого грошового потоку та свідчить про позитивну тенденцію показника, адже збитковість зменшується.

У 2023 році спостерігається загальне зниження трьох показників, що свідчить про погіршення якості використання коштів та зниження рентабельності грошового потоку на ПП «АІК» протягом 2021-2023 рр., що є негативним явищем для підприємства.

У табл. 2.18 проаналізуємо динаміку коефіцієнти достатності (дефіцитності) грошових потоків ПП «АІК» у 2021-2023 рр.

Таблиця 2.18

Коефіцієнти достатності (дефіцитності) грошових потоків
ПП «АІК» у 2021-2023 рр.

Коефіцієнти грошових потоків	Розрахунок	Розрахунок в числах			Відхилення	
		2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт достатності чистого ГП	$\frac{ПЗ}{(П19+П20+П40)}$	28,3413	-1,7685	5,0636	-30,1098	6,8321
Достатність ГП від операційної (поточної) діяльності для погашення зобов'язань	$\frac{ПЗ}{П8}$	1,7008	-0,4823	3,6971	-2,1832	4,1794
Коефіцієнт достатності чистого ГП з позицій потреб у фінансуванні	$\frac{П12}{(П19+П44+П20)}$	0	-23,4570	238,7878	23,4570	262,2448
Коефіцієнт достатності вхідних ГП	$\frac{(П23+П10)}{(П11+П24)}$	1,0338	1,0166	1,3892	-0,0172	0,3725

Проаналізуємо динаміку коефіцієнтів достатності (дефіцитності) грошових потоків:

1. Коефіцієнти достатності (дефіцитності) грошових потоків визначає достатність отриманого підприємством чистого грошового потоку в залежності його потреб. Нормальне значення коефіцієнта достатності чистого грошового потоку повинно бути на рівні 1. У 2022 році відносно 2021 року знизився на 30,10985 і становив -1,7685. що свідчило про недостатність власних коштів для покриття своїх потреб, а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком він зріс на 6,832198513 і становить 5,063669386.

2. У 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається зниження коефіцієнту достатності ГП від операційної (поточної) діяльності для погашення зобов'язань на 2,183234, а у 2023 році він зріс на 4,179496172 і становить 3,69713913.

3. Коефіцієнт достатності чистого ГП з позицій потреб у фінансуванні протягом трьох років постійно зростає. У 2023 році він дорівнював 238,7878434.

4. Коефіцієнт достатності вхідних ГП у 2022 році відносно 2021 року знизився на 0,017204, а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком він зріс на 0,372583622 і становить 1,389247546.

Проаналізуємо динаміку коефіцієнти генерування грошових потоків ПП «АІК» у 2021-2023 рр. (табл. 2.19).

Таблиця 2.19

Коефіцієнти генерування грошових потоків ПП «АІК» у 2021-2023 рр.

Коефіцієнти грошових потоків	Розрахунок	Розрахунок в числах			Відхилення	
		2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт генерування ГП сукупними активами	П10 / П33сер	0,6528	0,5697	0,8188	-0,0830	0,24907
Коефіцієнт генерування ГП власним капіталом	П10 / П36сер	0,6849	0,5970	0,8577	-0,0880	0,2607
Коефіцієнт покриття доходу грошовим доходом	П10 / П25	0,4997	0,5568	0,6268	0,057	0,0701
Коефіцієнт генерування ГП зобов'язаннями	П10 / (П37сер+ П38сер)	13,8902	12,7539	18,0546	-1,1363	5,3007

Примітка: Пісер – середньорічне значення і-того показника у періоді; $\Delta\Pi$ – приріст (зміна) значення показника за кінець періоду порівняно з початком періоду

Аналіз генерації грошових коштів підприємства свідчить про результат оцінювання обсягу грошового потоку підприємства за рахунок різних джерел фінансування та видів діяльності.. Коефіцієнти генерування грошових коштів характеризують величину співвідношення між сукупним додатним грошовим потоком і задіяних для його генерування ресурсів та свідчать про рівень грошових засобів, що припадають на одну гривню реалізованої продукції, активів (авансованого капіталу) підприємства.

Протягом 3-х років коефіцієнт покриття доходу грошовим доходом зростає, у 2022 році в порівнянні з 2021 на 0,0570 і становить 0,5568, а у 2023 році на 0,0700 і становить 0,6268. Інші коефіцієнти генерування грошових коштів у 2022 році в порівнянні з 2021 знижуються, а в 2023 порівнянні з 2022 зростають, а саме Коефіцієнт генерування ГП сукупними активами у 2022 році на 0,0830 і становить 0,05697, у 2023 році на 0,2491 і становить 0,8188. Коефіцієнт генерування ГП власним капіталом у 2022 році на 0,0880 і становить 0,5970, у 2023 році на 0,2607 і становить 0,8577. Коефіцієнт генерування ГП зобов'язаннями у 2022 році на 1,1363 і становить 12,7539, у 2023 році на 5,3007 і становить 18,0546.

В ході аналізу з'ясовано про позитивну тенденцію всіх показників у 2023 році, що свідчить про спроби збалансованого використання грошових ресурсів та доцільного перерозподілу наявних ресурсів, незважаючи на негативну оцінку рентабельності підприємства.

Співвідношення вхідного та вихідного грошових потоків характеризується коефіцієнтами ліквідності грошових коштів, значення якого, для забезпечення необхідної ліквідності грошового потоку повинно перевищувати одиницю.

У табл. 2.20 представимо розрахунок коефіцієнтів ліквідності грошових потоків ПП «АІК» за 2021-2023 рр.

Таблиця 2.20

Коефіцієнти ліквідності грошових потоків ГП «АІК» за 2021-2023 рр.

Коефіцієнти грошових потоків	Розрахунок	Розрахунок в числах			Відхилення	
		2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт ліквідності сукупного ГП	П10 / П11	1,0484	0,9601	1,3801	-0,0875	0,4192
Коефіцієнт ліквідності ГП	(П10 + П24 – П23) / П11	1,0630	0,9051	1,3709	-0,1578	0,4658
Коефіцієнт ліквідності операційного ГП (коефіцієнт платоспроможності за ГП)	П1 / П2	1,0498	0,9574	1,4507	-0,0924	0,4933
Коефіцієнт ліквідності інвестиційного ГП	П4 / П5	0,0155	0,0132	1,567	- 0,0023	1,5538
Коефіцієнт ліквідності фінансового ГП	П7 / П8	0,2976	0,6377	0,9670	0,3401	0,3293

Аналізуючи коефіцієнти ліквідності грошових потоків можна сказати, що:

1) Коефіцієнт ліквідності сукупного ГП у 2022 році відносно 2021 року знизився на 0,087523, а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком він зріс на 0,419203262 і становить 1,38011691.

2) У 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається зниження коефіцієнту ліквідності ГП на 0,157841, а у 2023 році він зріс на 0,465822902 і становить 1,370986274.

3) В порівнянні з 2021 роком у 2022 році коефіцієнт ліквідності операційного ГП (коефіцієнт платоспроможності за ГП) знизився на 0,092426, а у 2023 році він зріс на 0,493307097 і становить 1,450756861.

4) У 2022 році спостерігається зниження коефіцієнту ліквідності інвестиційного ГП на 0,0023, а у 2023 році він зріс на 1,5538 та становить 1,567.

5) Спостерігається зростання протягом трьох років Коефіцієнт ліквідності фінансового ГП на 3401 (2022 рік) та на 0,3293 у 2023 році (становить 0,9670).

Не зважаючи на те, що у 2022 році коефіцієнти ліквідності грошових потоків знизилися порівняно з 2021 роком, у досліджуваному 2023 році вони зросли і відповідають нормативному значення.. Це свідчить, що рівень ліквідності грошових коштів є достатнім на ПП «АІК» у 2023 році.

Представимо у табл. 2.21 динаміку коефіцієнти платоспроможності ПП «АІК» у 2021-2023 рр..

Таблиця 2.21

Коефіцієнти платоспроможності ПП «АІК» у 2021-2023 рр..

Показники коефіцієнтного аналізу грошових потоків						
Коефіцієнти грошових потоків	Розрахунок	Розрахунок в числах			Відхилення	
		2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнти платоспроможності						
ГП по відношенню до сукупного боргу	$\frac{ПЗ / (ПЗ_{7сер} + ПЗ_{8сер}) \text{ або } (ПЗ_{27} + ПЗ_{29}) / (ПЗ_{7сер} + ПЗ_{8сер})}{1}$	0,6417	-0,5188	5,1748	-1,1604	5,6936
Коефіцієнт грошового покриття боргу	$\frac{(ПЗ - ПЗ_{20}) / (ПЗ_{7сер} + ПЗ_{8сер})}{1}$	0,6417	-0,5188	5,1748	-1,1604	5,6936
Період виплати боргу	$\frac{(ПЗ_{37} + ПЗ_{38}) / (ПЗ - ПЗ_{20})}{1}$	1,5583	-1,8840	0,2004	-3,4423	2,0844
Коефіцієнт грошового покриття поточної частини довгострокових зобов'язань	$\frac{(ПЗ - ПЗ_{20}) / ПЗ_{37}}{1}$	0,7180	-0,5942	5,8760	-1,3122	6,4702
Коефіцієнт покриття зобов'язань з обслуговування боргу	$\frac{ПЗ_0 / (ПЗ_{19} + ПЗ_{21})}{1}$	84,2794	113,4483	134,2951	29,1689	20,84697

Коефіцієнт ГП по відношенню до сукупного боргу у 2022 році знизився на 1,1605 і становить -0,5188, що свідчить про низькі показники платоспроможності та недостатність грошових коштів для покриття як, заборгованості юридичним та фізичним особам, так і загальної суми боргу: а у 2023 році він зріс на 5,6935 і

становить 5,1747. Коефіцієнт грошового покриття боргу, який використовується для оцінки здатності бізнесу виконувати свої боргові зобов'язання, у 2022 році знизився на 1,1605 і становить -0,5188, у 2023 році зріс на 5,6935 і становить 5,1747. У 2021 – 2022 роках значення коефіцієнта було менше за одиницю, що вказувало на фінансові проблеми. Період виплати боргу у 2022 році знизився на 3,4423 і становить -1,8840, у 2023 році зріс на 2,0844 і становить 0,2004. Коефіцієнт грошового покриття поточної частини довгострокових зобов'язань у 2022 році знизився на 1,3122 і становить -0,5942, у 2023 році зріс на 6,4702 і становить 5,8760. Динаміка цього показника у бік зростання характеризує зниження загрози банкрутства ПП «АІК» в майбутньому. Коефіцієнт покриття зобов'язань з обслуговування боргу показує здатність підприємства обслуговувати та погашати фінансові зобов'язання. Нормативне значення даного показника не нижче 1,2. Спостерігається зростання протягом 3-х років коефіцієнту покриття зобов'язань з обслуговування боргу, а саме у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 29,1689, становить 113,4483, а у 2023 році на 20,8469 і становить 134,2951.

У табл. 2.22 представимо динаміку коефіцієнтів якості чистого грошового потоку на ПП «АІК» у 2021-2023 рр.

Таблиця 2.22

Коефіцієнтів якості чистого грошового потоку на ПП «АІК» у 2021-2023 рр.

Показники коефіцієнтного аналізу грошових потоків						
Коефіцієнти грошових потоків	Розрахунок	Розрахунок в числах			Відхилення	
		2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Показники якості чистого грошового потоку						
Коефіцієнт якості чистого ГП	(П27+П29) / ПЗ	2,7904	-4,0802	0,4647	-6,8706	4,5448
Коефіцієнт ефективності операційної діяльності (чиста cash- flow маржа)	ПЗ / П25× 100%	2,3087	-2,2647	17,9640	-4,5734	20,2286
Рентабельність власного капіталу на основі чистого ГП	П12 / ПЗ6сер × 100%	3,1644	-2,4283	23,6229	-5,5927	26,0512
Рентабельність активів за чистим ГП	П12 / ПЗ3сер × 100%	0,0302	-0,0232	0,2255	-0,0533	0,2487

Проаналізуємо динаміку коефіцієнтів якості чистого грошового потоку ПП «АІК» за 2021-2023 рр.

Коефіцієнт якості чистого ГП визначає якість чистого грошового потоку, що характеризується зростанням частки чистого прибутку за рахунок зростання обсягів операційної діяльності. Протягом 2021-2023 рр. спостерігається зниження показників якості чистого грошового потоку у 2022 році в порівнянні з 2021 і зростання їх у 2023 році в порівнянні з 2022, а саме Коефіцієнт якості чистого ГП у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 6,8706, становить -4,0802, а у 2023 році на 4,5448 і становить 0,4647, тобто у 2023 році на підприємстві спостерігається позитивний рівень участі чистого прибутку в формуванні чистого ГП. Коефіцієнт ефективності операційної діяльності (чиста cash- flow маржа) - критерій оцінки внутрішнього потенціалу фінансування підприємств, який характеризує величину чистих грошових потоків, які утворенні в результаті операційної діяльності (частина виручки від реалізації, яка залишається в підприємства після здійснення всіх грошових видатків операційного характеру). У 2022 році коефіцієнт ефективності операційної діяльності в порівнянні з 2021 роком знизився на 4,5734, становить -2,2647, а у 2023 році зріс на 20,2286 і становить 17,9640. Рентабельність власного капіталу на основі чистого ГП характеризує ефективність використання власного капіталу та показує, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал. Нормативне значення показника – позитивне та більше нуля. У 2022 році даний показник в порівнянні з 2021 роком знизився на 5,5927, становить -2,4287, а у 2023 році зріс на 26,0512 і становить 23,6229. Ефективність використання активів характеризується показником коефіцієнтного аналізу: рентабельність активів за чистим ГП, який у 2022 році в порівнянні з 2021 роком знизився на 0,0533, становить -0,0232, а у 2023 році зріс на 0,2487 і становить 0,2255.

Наведені відносні показники аналізу грошових потоків дозволяють всебічно оцінити здатність підприємства формувати грошові потоки достатнього для розрахунку за грошовими зобов'язаннями обсягу. Аналіз грошових потоків в динаміці дозволяє встановити позитивні та негативні тенденції, на основі яких

приймаються оптимізаційні коригування в управлінні грошовими потоками підприємств.

Висновки до другого розділу

Таким чином у розділі була надана основна інформація про підприємство, визначені основні показники діяльності ПП «АІК» за 2021-2023 рр. Оскільки підприємство займається виробництвом дорожніх виробів, сумок, лимарно - сидельних виробів зі шкіри та інших матеріалів був проаналізований асортимент підприємства. Дослідження показало, що протягом останніх трьох років спостерігається негативна тенденція щодо реалізації основних видів продукції у 2022 році і зростання її у 2023 році. Фінансово - економічний аналіз показників діяльності ПП «АІК» базується на економічному, статистичному та математичному методі. Оцінюючи та розраховуючи економічні показники діяльності ПП «АІК» за 2021-2023 рр. було розроблено графіки, діаграми щодо деяких показників діяльності підприємства та його діяльності. Наступним кроком буде проведення горизонтального та вертикального аналізу руху грошових коштів на ПП «АІК». Були розглянуті такі групи показників коефіцієнтного аналізу грошових потоків: 1) коефіцієнти ефективності грошових потоків; 2) коефіцієнти рентабельності грошових потоків; 3) коефіцієнти достатності (дефіцитності) грошових потоків; 4) коефіцієнти генерування грошових потоків; 5) коефіцієнти ліквідності грошових потоків; 6) коефіцієнти платоспроможності грошових потоків; 7) коефіцієнти якості чистого грошового потоку.

Після проведення горизонтального та вертикального аналізу грошових потоків ПП «АІК» буде можливість виявити сильні та слабкі сторони управління грошовими коштами. Це дозволить сформулювати рекомендації щодо покращення фінансового стану підприємства, а також розробити стратегії для оптимізації використання грошових ресурсів.

Горизонтальний аналіз дасть змогу відслідковувати динаміку зміни грошових потоків у часі, порівнюючи їх за різні періоди, що допоможе виявити

тенденції у фінансових результатах підприємства. Вертикальний аналіз, у свою чергу, дозволить оцінити структуру грошових потоків, зокрема їх розподіл між операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю, відповідно до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Аналіз таких показників, як коефіцієнти ліквідності та платоспроможності, дозволить оцінити, наскільки ефективно підприємство керує своїми грошовими коштами і чи здатне своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами та постачальниками. Коефіцієнти рентабельності грошових потоків дадуть можливість оцінити, наскільки успішно ПП «АІК» перетворює грошові ресурси на прибуток, що є важливим для стратегічного управління.

Окрему увагу буде приділено коефіцієнтам якості чистого грошового потоку, які є ключовими показниками фінансового здоров'я підприємства. Високий рівень якості чистого грошового потоку свідчить про те, що підприємство має стабільні та надійні грошові надходження, що забезпечують його довгострокову фінансову стійкість.

На основі отриманих результатів буде розроблено конкретні рекомендації щодо вдосконалення управління грошовими потоками на підприємстві. Серед можливих напрямків оптимізації можуть бути:

- Підвищення ефективності операційної діяльності через оптимізацію витрат та підвищення прибутковості.
- Активне використання інвестиційної діяльності для залучення додаткових фінансових ресурсів.
- Поліпшення управління кредиторською заборгованістю та підвищення рівня ліквідності.

Ці заходи дозволять підприємству покращити фінансовий стан, знизити ризики і підвищити ефективність використання грошових ресурсів, що є важливим фактором для його довгострокового розвитку і конкурентоспроможності на ринку.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПП «АІК»

3.1. Організація обліку грошових коштів на ПП «АІК»

Організація обліку грошових коштів — це науково обґрунтована система умов, яка дозволяє найбільш економно і раціонально здійснювати збір, обробку та зберігання бухгалтерської інформації. Метою такої організації є забезпечення оперативного контролю за ефективним використанням активів підприємства та надання користувачам об'єктивної інформації для прийняття управлінських рішень.

Облікова політика є невід'ємною частиною системи бухгалтерського обліку на підприємстві, яку підприємство визначає самостійно.

Основою для розробки облікової політики на ПП «АІК» слугує Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», положення національних НП(С)БО, міжнародні стандарти та інші нормативно-правові акти, що регулюють бухгалтерський облік.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ведення бухгалтерського обліку на підприємстві здійснюється безперервно від моменту реєстрації підприємства до його ліквідації [28].

Процедура відображення грошових коштів у бухгалтерському обліку та їх розкриття у фінансовій звітності регулюється ННП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Відповідно до М(С)БО 7 «Звіт про рух грошових коштів», грошові кошти визначаються як «готівка в касі та депозити до запитання». Грошовий потік включає надходження та вибуття грошових коштів і їх еквівалентів [34, 44].

Для організації бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає відповідну форму його організації. На ПП «АІК» діє лінійна організаційна структура, в якій усі виконавці підпорядковуються головному бухгалтеру. Бухгалтерія поділена на групи (сектори), де працює від одного до кількох співробітників (рис. 3.1).

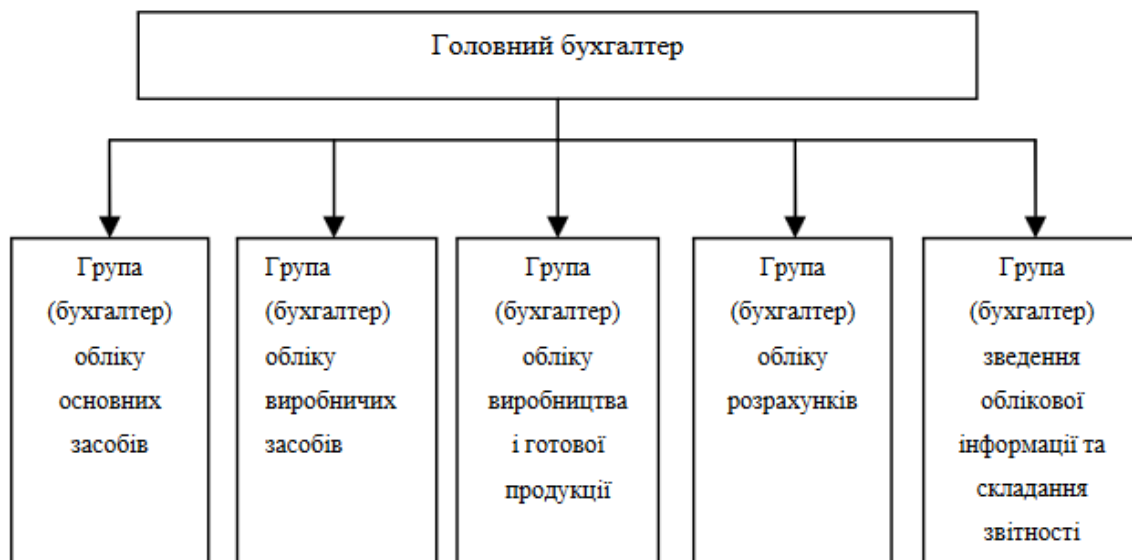

Рис. 3.1 Лінійна організаційна структура апарату бухгалтерського обліку ПП «АІК»

Сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності визначаються обліковою політикою підприємства.

Облікову політику ПП «АІК» розробляє головний бухгалтер компанії. Затверджена облікова політика оформлюється організаційно-розпорядчим документом – наказом керівника підприємства відповідно до установчих документів.

Фінансова звітність ПП «АІК» у всіх важливих аспектах відображає фінансову інформацію про підприємство відповідно до чинних нормативних вимог до організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні. Кожного року фінансова звітність ПП «АІК» своєчасно складається та подається у повному обсязі до відповідних державних органів управління.

До фінансової звітності ПП «АІК» належать (додаток А):

- Баланс (Звіт про фінансовий стан) (Форма № 1)
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (Форма № 2)
- Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом),
- Звіт про власний капітал (Форма № 4)

Примітки до річної фінансової звітності (Форма 5).

Методологія та організація бухгалтерського обліку у ПП «АІК» відповідає вимогам чинного законодавства та ПП «АІК» облікової політики.

Таблиця 3.1

Організаційні аспекти бухгалтерського обліку грошових коштів

№	Назва облікового процесу	Характеристика організаційно-методичних засад здійснення облікового процесу
1	Завдання бухгалтерського обліку грошових коштів	– Належна організація та своєчасне проведення безготівкових і готівкових розрахункових операцій відповідно до нормативно-правової бази; – своєчасне та правильне документування операцій щодо руху грошових коштів і розрахунків; – забезпечення належного зберігання грошових коштів та цінних паперів на підприємстві; – контроль щодо ефективного витрачання грошових коштів; – своєчасне та точне ведення розрахунків із дебіторами; – періодичне проведення інвентаризацій грошових коштів та дебіторської заборгованості; – належне забезпечення зберігання готівкових коштів за місцями їх знаходження, контроль їх цільового використання; – своєчасне й повне відображення в документах та регістрах бухгалтерського обліку руху коштів у касі підприємства та на рахунках у банківських установах; – суворе дотримання встановлених правил щодо ведення касових операцій та здійснення розрахунків між суб'єктами господарювання; – забезпечення своєчасності взаєморозрахунків задля унеможливлення появи штрафних санкцій
2	Облікові проблеми щодо руху та наявності грошових коштів	– Визнання та класифікація грошових коштів; – їх правильне відображення у фінансовій звітності; – належна організація контролю процесу зберігання та використання грошових коштів; – оптимізація надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигід від вжитих заходів; – повнота та своєчасність відображення в системі обліку руху грошових коштів
3	Недоліки організаційно-методичних засад здійснення облікового процесу	– Відсутність робочої інструкції для працівників бухгалтерії та працівників каси відповідно до встановленого порядку оформлення та видачі готівки з каси підприємства; – відсутність єдиного розробленого та затвердженого графіку роботи касира, що не сприятиме покращенню облікового процесу; – тривалий процес належного оформлення видаткових і прибуткових касових ордерів

Згідно з Інструкцією щодо використання Плану рахунків [25], облік готівки на ПП «АІК» ведеться на рахунку 30 «Готівка», який використовується для узагальнення даних про наявність та рух готівкових коштів у касі підприємства.

Рахунок 30 включає такі субрахунки:

– 301 «Готівка в національній валюті»;

– 302 «Готівка в іноземній валюті».

Готівкові розрахунки через касові операції застосовуються при обслуговуванні населення, зокрема для виплати заробітної плати, матеріального заохочення, дивідендів та грошової допомоги [72, 76].

Сьогодні обіг готівкових коштів поступово відходить у минуле, поступаючись місцем електронним розрахункам та їх різновидам, запропонованим банками.

Згідно з Інструкцією щодо використання Плану рахунків, для обліку коштів на рахунках у банках використовується рахунок 31 «Рахунки в банках». На дебеті цього рахунку відображаються надходження коштів, а на кредиті – їх витрати. Рахунок 31 включає шість субрахунків:

- 311 «Поточні рахунки в національній валюті»;
- 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»;
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»;
- 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»;
- 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»;
- 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті».

Рахунок 33 «Інші кошти» узагальнює дані про наявність і рух грошових документів (у національній та іноземній валюті), які зберігаються в касі підприємства (наприклад, поштові марки, гербові марки, сплачені проїзні документи, путівки до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку), електронні гроші, а також про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого зарахування на рахунки підприємства.

Рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції» використовується для обліку поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, зокрема депозитних сертифікатів [41, 55].

Підприємствам, здійснюючи розрахунки, необхідно дотримуватися розрахункової та касової дисципліни, оскільки законодавство встановлює певні обмеження щодо проведення розрахунків.

Для ефективної організації безготівкових розрахунків ПП «АІК» використовує основні принципи організації готівкових та безготівкових операцій:

1. Зберігання коштів на рахунках у банку – підприємства та установи повинні зберігати кошти на банківських рахунках (за винятком перехідних залишків у касі). Основою для цього є угода між підприємством і банком про розрахунково-касове обслуговування. Порушення цього принципу може призвести до відпливу грошей з легальних каналів і стимулювати тіньову економіку.

2. Право вибору банку – підприємства мають право обирати установу банку для відкриття будь-яких видів рахунків за згодою самого банку.

3. Вибір форми розрахунків – підприємства самостійно обирають форму розрахунків і спосіб платежу для своїх договорів без участі банків.

4. Списання коштів з рахунків – банки списують кошти з рахунків лише на підставі доручення власника рахунка, зазвичай з його згоди після перевірки виконання постачальником договірних умов. Це підкреслює важливу роль споживача в ринкових відносинах.

5. Відкриття поточних рахунків – банки відкривають поточні рахунки підприємствам лише після повідомлення податкових органів.

6. Час здійснення платежу – платежі повинні максимально наближатися до моменту відвантаження товарів для забезпечення економічності та ефективності безготівкових розрахунків.

7. Платежі в межах залишків – всі платежі здійснюються в межах коштів на рахунку платника або в межах наданого банківського кредиту.

8. Перевага безготівкових розрахунків – розрахунки між підприємствами зазвичай проводяться безготівковим шляхом. Готівкові розрахунки можливі лише для невеликих сум або витрат на внутрігосподарські потреби, розмір яких обмежений [72, 76].

Організація та проведення внутрішнього фінансово-бухгалтерського контролю є одним із ключових обов'язків головного бухгалтера підприємства відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Цей контроль головний бухгалтер може здійснювати як особисто, так і

через підлеглих бухгалтерів або працівників структурних підрозділів підприємства чи відділів бухгалтерської служби, які виконують функції бухгалтерів-ревізорів [15].

Внутрішній контроль є компетенцією бухгалтерії та охоплює функції і методи, за допомогою яких процеси загального документування, бухгалтерського обліку, калькулювання, їх виконання, перевірка та ведення повинні бути скоординовані таким чином, щоб керівництво підприємства могло повністю довіряти бухгалтерським даним. Ці дані повинні бути точним, правдивим та оперативним відображенням стану справ, що підтверджує визнання бухгалтерського обліку як ефективного інструменту для збереження майна та контролю за виконанням поставлених завдань.

3.2. Порядок відображення інформації про грошові кошти в фінансовому обліку ПП «АІК»

Грошові кошти беруть участь на початковому та фінальному етапах облікового процесу, що охоплює придбання запасів, виробництво продукції (виконання робіт, надання послуг), а також їх продаж і, відповідно, отримання виручки у формі коштів, які зараховуються на поточний рахунок у банку або отримуються як готівка в касі підприємства.

Єдиний грошовий оборот країни формується з готівкових та безготівкових розрахунків. Розподіл і перерозподіл грошових коштів відбувається через банківські транзакції та у готівковій формі. До єдиного грошового обороту країни також приєднуються нові форми грошей, такі як електронні гроші, біткоїни тощо.

Грошовий обіг на ПП «АІК» здійснюється в кількох напрямках:

- забезпечення виробничого процесу товарів, робіт і послуг (закупівля сировини, матеріалів, комплектуючих, виплата заробітної плати);
- реалізація продукції (робіт, послуг), тобто відшкодування витрат та формування доходів;
- сплата податків, інших обов'язкових зборів і відрахувань;

- підтримка спільної діяльності суб'єктів господарювання;
- отримання та погашення кредитів, а також сплата відсотків за кредити кредитним установам.

Операції з готівкою, що проводяться в касі підприємства, утворюють готівковий оборот.

Всі готівкові розрахунки підприємств та підприємців з громадянами виконуються відповідно до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні. Згідно з цим документом, кожне підприємство має мати касу для здійснення готівкових розрахунків. Під «касою підприємства» розуміється приміщення або зона, де виконуються готівкові розрахунки, а також прийом, видача та зберігання готівки, цінностей і касових документів [22].

У касі зберігаються:

- готівка;
- цінні папери, придбані у інших підприємств;
- грошові документи (поштові марки, марковані конверти, проїзні документи, путівки до санаторно-курортних закладів);
- бланки суворого обліку (чекові книжки, трудові книжки та їх вкладиші, якщо відсутній відділ кадрів) [51, 57].

На рис. 3.2 наведено можливі джерела отримання готівки в касу та шляхи її використання (вибуття).

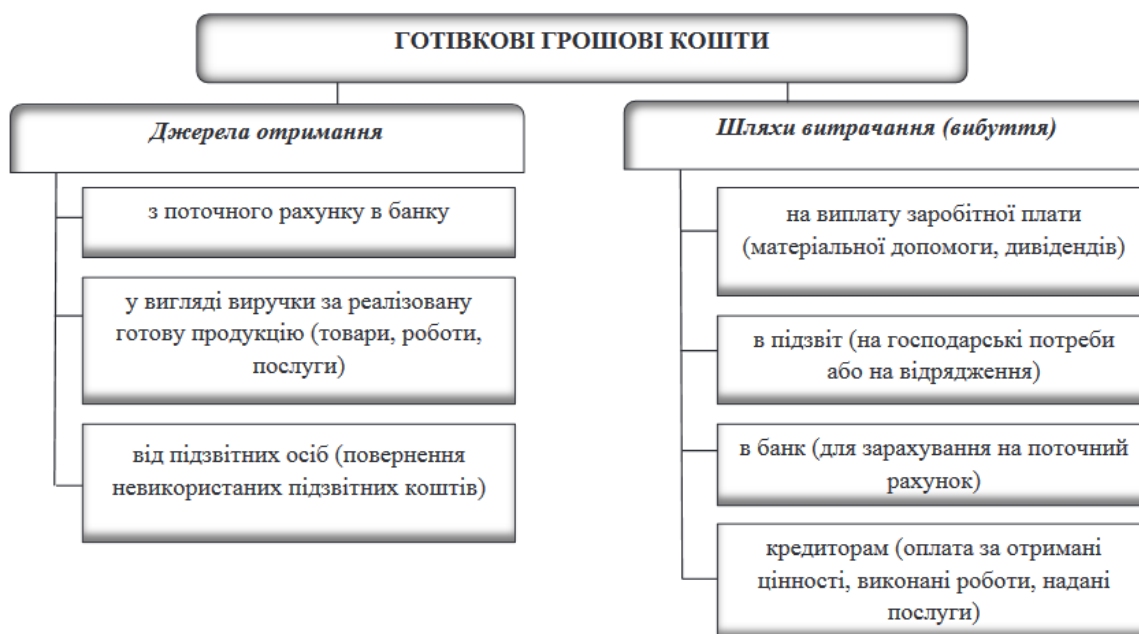

Рис. 3.2 Джерела отримання готівкових грошових коштів в касу підприємства та шляхи її використання (вибуття)[70, 72]

Підприємства мають право зберігати готівку в касі лише в межах встановленого ліміту, який визначає максимальну суму готівки, що може перебувати в касі на кінець робочого дня. Перевищення цього ліміту заборонено. ПП «АІК» самостійно встановлює ліміт каси на основі розрахунку середнього надходження готівки в касу або її середнього витрачання. Встановлений ліміт каси затверджується внутрішнім наказом керівника.

Облік готівки ведеться на рахунку 30 «Готівка» та субрахунках:

- 301 «Готівка в національній валюті»;
- 302 «Готівка в іноземній валюті».

На дебеті (Дт) рахунку 30 відображається надходження грошових коштів у касу, а на кредиті (Кт) – виплата грошових коштів з каси.

Схему відображення операцій на рахунку № 30 «Каса» на ПП «АІК» подано у нижче табл. 3.2

Таблиця 3.2

Кореспонденція рахунків з обліку готівки в ПП «АІК»

№ п.п	Зміст операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Надійшла і оприбуткована до каси готівка (у т.ч. валютні кошти) з відповідних рахунків у банку (на виплату заробітної плати, премій, пенсій)	301	311
2.	Надійшла до каси виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), основних засобів та інших активів від вітчизняних покупців	301	361
3.	Погашення дебіторської заборгованості готівкою	301	377, 374
4.	Надійшла до каси готівка від працівників підприємства за товари, продані в кредит, за формений одяг тощо	301	377
5.	Надійшов до каси невикористаний залишок підзвітної суми	301	372
6.	Повернення до каси раніше виданих авансів	301	371
7.	Надійшла до каси готівка від покупців і замовників (заборгованість по векселях та ін.)	301	361
8.	До каси надійшла готів. по раніше висунутих претензіях	301	374
9.	Засновники внесли до каси готівку в рахунок їх вкладів до Статутного капіталу підприємства	301	46
10.	До каси надійшли суми дебіторських заборгованостей	301	377
11.	Надійшли до каси суми процентів по векселях	301	72
12.	До каси повернуті лишки одержаної заробітної плати	301	66
13.	До каси повернуто відшкодування матеріального збитку	301	375
14.	Одержані кошти від позикодавців по наданих ними короткострокових кредитах або інших залучених коштах	301	55
15.	Придбані й оприбутковані нематеріальні активи за платою з каси	631	301
16.	Оплачені з каси придбані матеріальні цінності	631	301
17.	Оплачені готівкою різні загально-виробничі і загально-господарські витрати	91, 92	301
18.	Витрати майбутніх періодів, оплачені з каси (передплата преси та ін.)	39	301
19.	Оплачені готівкою придбані товари	631	301
20.	Оплачені готівкою витрати по відвантаженню і реалізації продукції	93	301
21.	Національні й валютні кошти, здані з каси на рахунки в банках (у т.ч. депоновані суми, виручка від реалізації, повернення невикористаних сум тощо). ін. рах.	311	301
22.	Викуплені в акціонерів належні їм акції; придбані за готівку різні грошові документи	33	301
23.	Сплачена готівкою заборгованість постачальникам, видані аванси за часткову готовність продукції (робіт, послуг); заборгованість покупцям і замовникам, за виставлені претензії	631, 37. 36, 374	301
24.	Виплата працівникам з каси відрахувань на соціальне страхування, пенсійне забезпечення, допомогу багатодітним, догляд за дитиною та ін.	661, 65	301
25.	Сплачена належна працівникам підприємства заробітна плата; підзвітні суми: кредит за продані товари та ін.	661, 372	301
26.	Сплачені з каси суми за виконавчими листами, заборгованість перед кредиторами (за транспорт тощо), орендна плата, погашення боргів дочірнім підприємствам, заборгованість перед внутрішніми підрозділами, виділеними на самостійні баланси	377, 68	301
27.	Відображена нестача готівки в касі (внаслідок інвентаризації)	375	301

Операції з руху готівкових грошових коштів оформляються документами типової форми, які є обов'язковими для всіх підприємств (незалежно від форм власності і видів діяльності) (рис. 3.3).

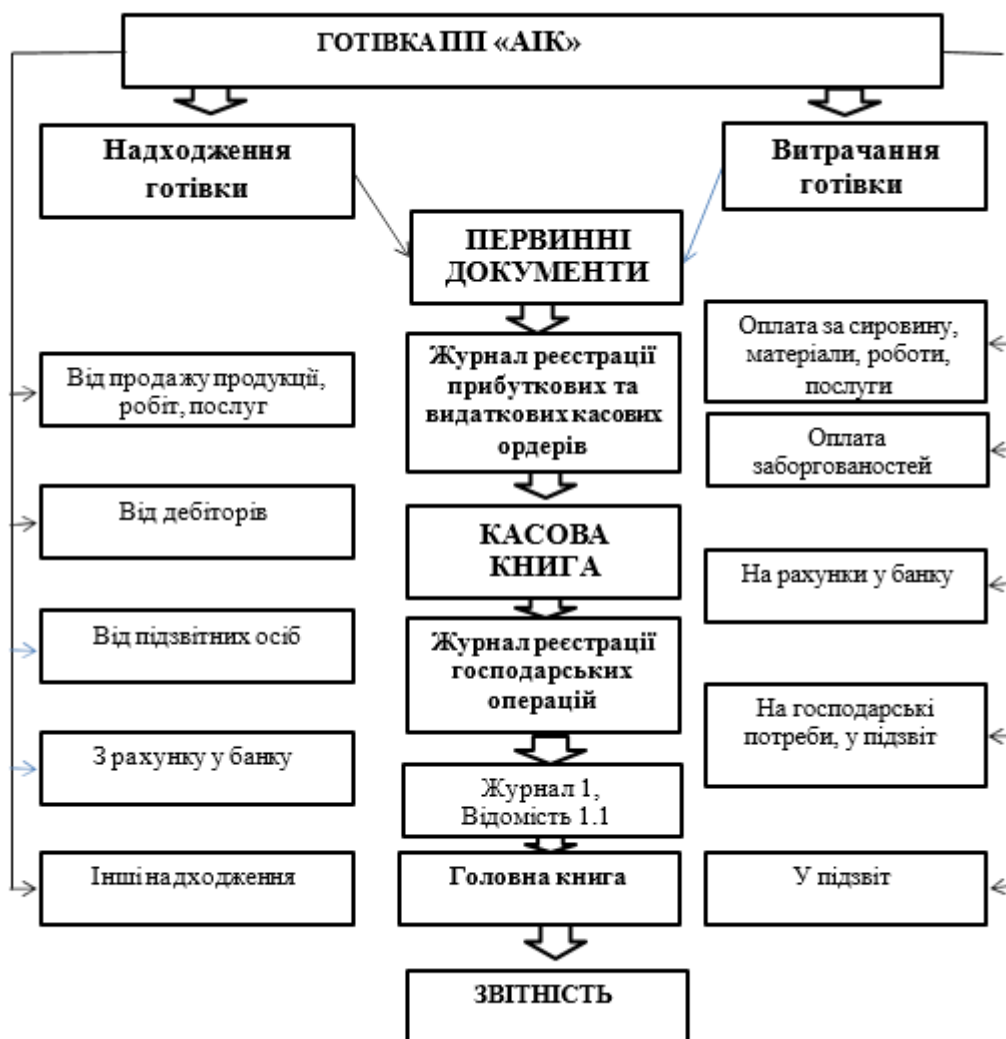

Рис. 3.3 Загальна схема документування готівкових операцій в ПП «АІК»

Оприбуткування готівки виконується на основі Прибуткового касового ордера (ПКО), який, як обліковий документ, завжди показує Дт 301. У цьому випадку кредитова сторона кореспонденції рахунків зазначається в самому документі, що призводить до формування бухгалтерського проведення. Видача готівки з каси підприємства оформляється за допомогою Видаткового касового ордера (ВКО), який завжди відображає Кт 301, а дебетова сторона кореспонденції рахунків також зазначається в документі. Для контролю за рухом готівкових коштів

ці ордери обов'язково візуються в Журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів. В кінці робочого дня інформація, представлена в касових документах (прибуткових та видаткових ордерах), переноситься до Касової книги. Ця книга є проміжним регістром, де узагальнюються операції з надходження та вибуття готівкових коштів за звітний період, при цьому мінімальним звітним періодом для готівки є один день.

Для здійснення розрахунків готівкою підприємству необхідно дотримуватися касової дисципліни та встановлювати належний порядок організації роботи каси. Згідно з чинним законодавством України, всі підприємства повинні зберігати вільні грошові кошти на рахунках у банках, які виступають фінансовими посередниками між суб'єктами господарювання. Підприємство має право самостійно обирати банк і відкривати в ньому один або кілька рахунків, як у національній, так і в іноземній валюті. При безготівкових розрахунках підприємства можуть використовувати різні форми, зокрема поточний, акредитивний, валютний, депозитний, картковий, кредитний, тимчасовий і спеціальний рахунки. Найбільш поширеним є поточний рахунок, а найуживанішою формою безготівкових розрахунків є банківський переказ.

На ПП «АІК» для обліку наявності та руху коштів на рахунках у банках використовується рахунок 31 «Рахунки в банках» та його субрахунки.

Записи на рахунку 31 ведуться на підставі виписок з банку та доданих до них розрахунково-платіжних документів. Типові бухгалтерські проведення по рахунку 31 відображені у відповідних таблицях 3.3 та 3.4.

Таблиця 3.3

Типова кореспонденція рахунків щодо обліку операцій з надходження грошових коштів на поточний рахунок в банку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	Зараховано на поточний рахунок у банку готівку, внесену з каси підприємства	311	301
2	Зараховано на поточний рахунок у банку грошові кошти, які надійшли від покупців (замовників) зареалізовану продукцію (роботи, послуги)	311	361
3	Зараховано на поточний рахунок у банку грошові кошти, які надійшли від інших дебіторів як погашення заборгованості	311	377
4	Зараховано на поточний рахунок залишки в банках, кошти невикористаних акредитивів, лімітованих чекових книжок	311	313
5	Зараховано на поточний рахунок у банку грошові кошти, які були в дорозі	311	333
6	Зараховано на поточний рахунок одержані банківські кредити:		
	– довгострокові	311	501
	– короткострокові	311	601
7	Зараховано на поточний рахунок грошові кошти:		
	– за операціями одержання авансів від покупців (замовників) за продукцію (роботи, послуги);	311	681
	– одержані як погашення іншої кредиторської заборгованості	311	685
8	Зараховано на поточний рахунок одержані штрафи, пені, неустойки	311	715

Розрахунки за документами, що надходять до банку протягом операційного дня, виконуються банком в той же день. Якщо документи надійшли після завершення операційного дня, розрахунки будуть здійснені наступного дня.

Таблиця 3.4

Типова кореспонденція рахунків щодо обліку операцій з витрачання грошових коштів із поточного рахунку в банку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	2	3	4
1	Списано з поточного рахунку в банку готівкові кошти, видані підприємству для виплати зарплати, премій, допомоги, на службові відрядження та господарські потреби. Готівку оприбутковано до каси підприємства	301	311

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4
2	Списано з поточного рахунка грошові кошти, перераховані постачальникам (підрядникам) за одержані запаси (роботи, послуги)	631	311
3	Списано з поточного рахунка кошти, перераховані постачальникам (підрядникам) як аванси	371	311
4	Перераховано з поточного рахунка платежі до бюджету та позабюджетних фондів (податок на прибуток, ПДВ тощо)	64	311
5	Перераховані кошти органам соціального страхування (єдиний соціальний внесок)	65	311
6	Перераховано кошти різним кредиторам (аліменти, утримані з заробітної плати, кошти вищим навчальним закладам за навчання студентів, підприємствам зв'язку за послуги тощо)	685	311
7	Перераховано кошти для погашення заборгованості за нарахованими відсотками	684	311
8	Перераховано кошти для погашення заборгованості з банківських кредитів: – довгострокових; – короткострокових	501 601	311 311
9	Сплачено штрафи, пені, неустойки	948	311
10	Перераховано грошові кошти як аванс підзвітній особі, яка перебуває у відрядженні	372	311
11	Перераховано суми заробітної плати на особисті рахунки працівникам	661	311
12	Зараховано на поточний рахунок через помилку банку суми, які не належать підприємству	311	374
13	Повернуті банку суми помилково зараховані на поточний рахунок підприємства кошти	374	311
14	Повернута підприємству помилково списана банком сума	311	374

Кошти, що знаходяться на поточному рахунку в банку, тісно пов'язані з готівковим оборотом підприємства. Це проявляється через зняття готівки з рахунку або зарахування готівки на рахунок. Щоб отримати готівку з поточного рахунку в банку, підприємство повинно мати грошову чекову книжку. Вона замовляється в банку на основі відповідної заяви і надалі зберігається на підприємстві як бланк суворого обліку. Кожен аркуш чекової книжки є грошовим чеком, тобто документом, що містить письмове розпорядження власника рахунку своєму банку про видачу зазначеної суми готівкових коштів з його поточного рахунку. Корінець чеку, що залишається в чековій книжці, у поєднанні з Прибутковим касовим

ордером відображає в обліку кореспонденцію рахунків, яка підтверджує отримання готівки з поточного рахунку в банку: Дт 301 – Кт 311.

Здача готівки в банк для зарахування на поточний рахунок підприємства оформлюється Заявою на переказ готівки. Ця заява є виключно банківським документом, який формується в програмному продукті працівником банку на основі даних та реквізитів, наданих бухгалтером підприємства. Заява на переказ готівки містить письмове розпорядження власника рахунку своєму банку про зарахування вказаної суми на його поточний рахунок. Квитанція Заяви у поєднанні з Видатковим касовим ордером формує бухгалтерське проведення, що підтверджує зарахування коштів на поточний рахунок: Дт 311 – Кт 301.

Від джерел отримання коштів на поточний рахунок в банку та шляхів їх вибуття залежить повнота, достовірність й правильність їх відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку (рис. 3.4).

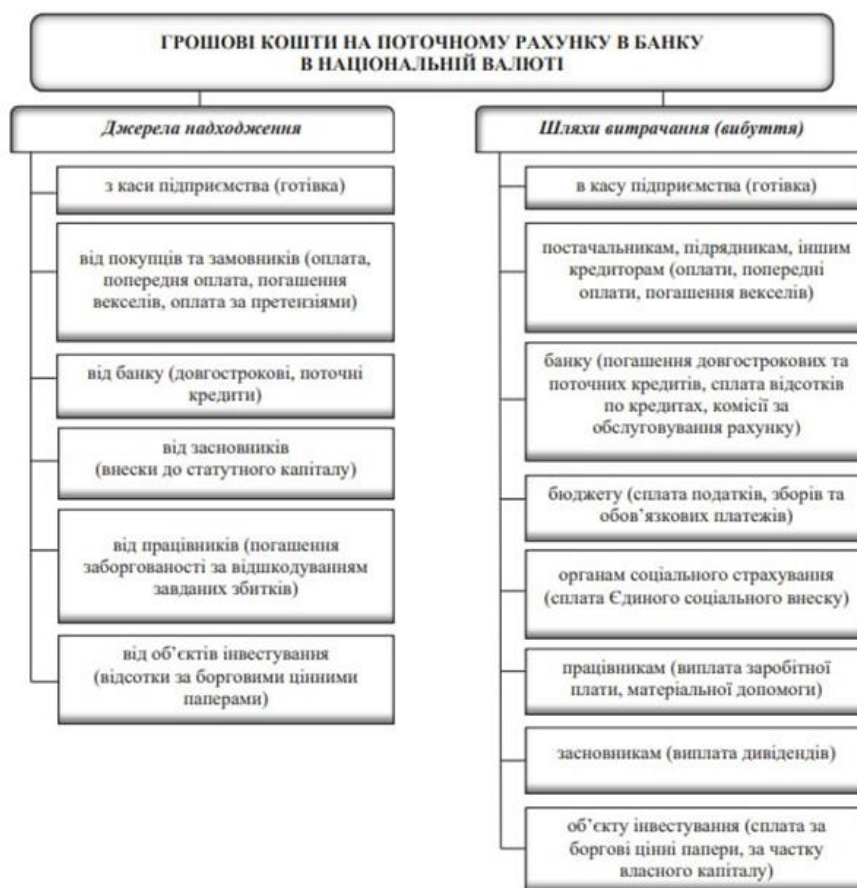

Рис. 3.4 Джерела отримання грошових коштів на поточний рахунок в банку в національній валюті та шляхи їх вибуття (використання)[70, 72]

Більшість підприємств здійснює платежі через банківський переказ, оформлюючи їх за допомогою платіжного доручення. Це документ, що містить письмове розпорядження власника рахунку своєму банку про перерахування певної суми на рахунок іншого підприємства. Хоча платіжні доручення є простими, зручними і швидкими у використанні, у них є суттєвий недолік: вони не забезпечують гарантії платежу постачальнику.

В обліку безготівкових розрахунків існують операції, для яких платіжні документи не застосовуються. Це стосується сум, які знімаються або списуються банком відповідно до договору на обслуговування рахунку: за касове, розрахункове обслуговування та проведення платіжних документів. Ці суми вважаються витратами підприємства і обліковуються за Дт 92 «Адміністративні витрати» згідно з НП(С)БО 16 «Витрати».

Виписка банку є документом, який підтверджує і відображає рух грошових коштів на поточному рахунку. Вона виконує роль регістру аналітичного обліку та слугує підставою для бухгалтерських записів. Виписка фактично є другим примірником особового рахунку підприємства. Оскільки форма виписки може варіюватися залежно від банку та його інформаційних технологій, бухгалтер повинен вміти читати та інтерпретувати цей документ.

При отриманні виписки працівник бухгалтерії виконує такі операції, відомі як контитування (або обробка) виписки:

1. Нумерація виписки.
2. Перевірка наявності виправдовуючих платіжних документів, на підставі яких кошти були зараховані або списані.
3. Перевірка відповідності сум у виписці з сумами, зазначеними у виправдовуючих документах.
4. Запис бухгалтерських проведення відповідно до виконаних операцій.

Бухгалтер має пам'ятати, що поточний рахунок є активним для підприємства, а для банку – пасивним. Банк, зберігаючи грошові кошти підприємства, вважає себе його боржником і має кредиторську заборгованість на

цю суму. Суми, відображені у виписці банку за дебетом, фіксуються в обліку за Кт 311, а суми за кредитом – за Дт 311.

Загальна організація обліку грошових коштів на рахунках у банках представлена на рис. 3.5.

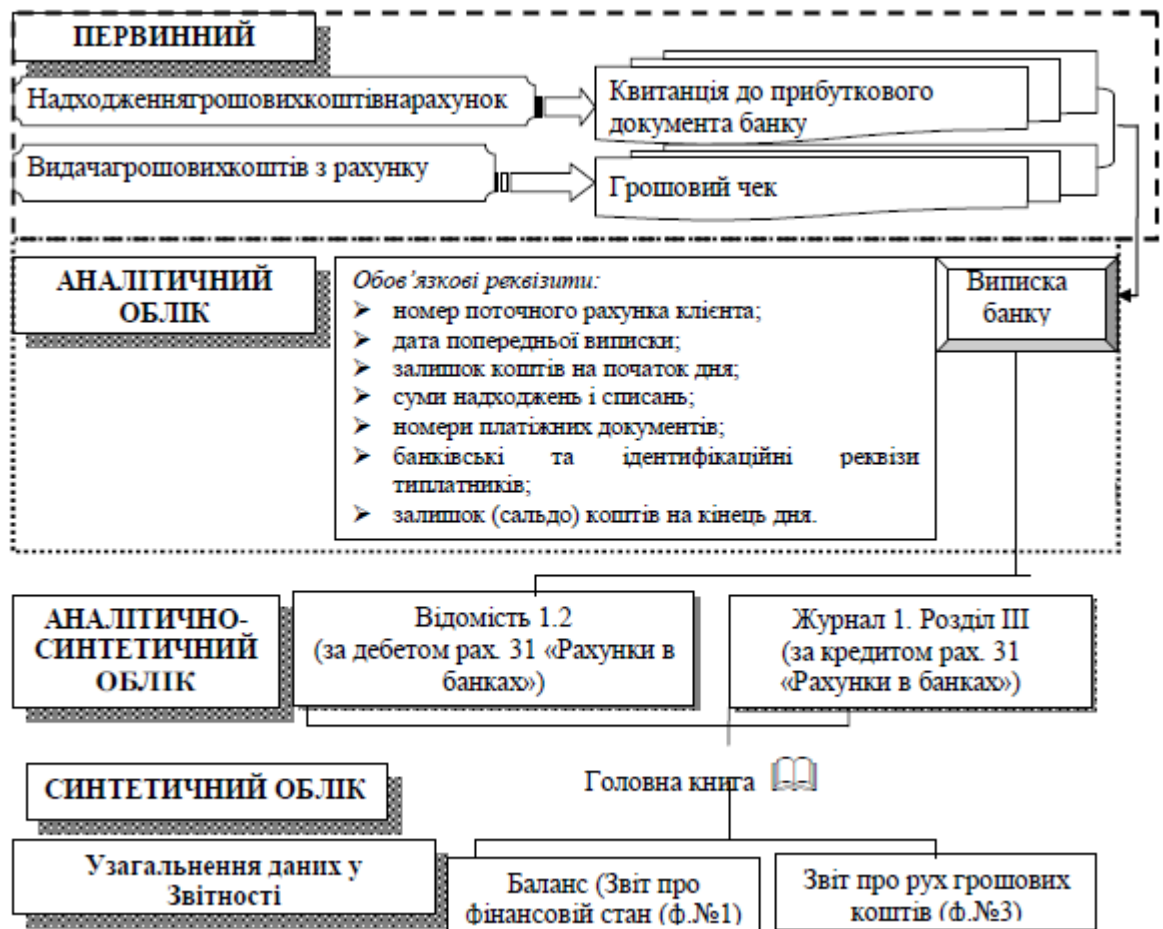

Рис. 3.5 Загальна організація обліку грошових коштів на рахунках у банках

Безготівкові розрахунки сприяють розвитку бізнесу, підвищують платоспроможність і фінансову стійкість підприємств, а також покращують ефективність господарської діяльності. Вони зменшують потребу в готівці, сприяють акумуляції вільних грошових коштів для кредитування, забезпечують їх збереження та ефективне використання, оптимізують і прискорюють грошовий обіг підприємства.

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку, грошові кошти включають залишки активів у національній та іноземній валюті на поточному

рахунку в банку, валютному рахунку, а також на інших рахунках у банках як в Україні, так і за кордоном, а також у касі підприємства. Грошові кошти легко трансформуються на платіжні документи або цінні папери [72].

Аналіз методичного забезпечення обліку готівкових коштів та організації касових операцій допомагає виявити наявні недоліки в організації облікового процесу. Грошові розрахунки повинні бути оформлені бухгалтерськими документами відповідно до вимог законодавства України. Ефективна організація обліку повинна забезпечувати раціональний розподіл та використання грошових коштів, що, у свою чергу, сприяє успішній фінансовій діяльності підприємства.

3.3. Використання вітчизняного і зарубіжного досвіду в процесі складання звітності про грошові кошти підприємства

У ринковій економіці значення системи обліку та фінансової звітності на вітчизняних підприємствах швидко зростає. Система обліку та фінансової звітності є основним джерелом інформації для внутрішніх і зовнішніх користувачів, що необхідна для оцінки діяльності підприємства в цілому, а також для цілей фінансового аналізу, прийняття бізнесових та управлінських рішень. За останні десятиліття міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) перетворилися на не лише вимогу міжнародної бізнес-спільноти, але й на ключовий інструмент розвитку фінансового обліку по всьому світу. Їх впровадження сприяло уніфікації облікових стандартів, що забезпечило більшу достовірність інформації для інвесторів та стейкхолдерів.

Процес адаптації національних стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів включає виконання ряду завдань, серед яких:

- формування належної нормативної бази: розробка та вдосконалення законодавства, що регулює бухгалтерський облік, із врахуванням міжнародних стандартів. Це охоплює уніфікацію термінології, визначення обов'язкових облікових процедур та стандартів звітності;

– надання бухгалтерським службам відповідних методичних рекомендацій, інструкцій та вказівок, що передбачає розробку матеріалів, які пояснюють вимоги міжнародних стандартів і їх практичне застосування. Такі матеріали можуть включати приклади, пояснення та інші допоміжні засоби для забезпечення зрозумілості й відповідності;

– підготовка та перепідготовка спеціалістів: оскільки міжнародні стандарти можуть вимагати нових знань та навичок, необхідних для їх застосування, цей напрямок передбачає організацію навчальних програм і курсів для бухгалтерів та фінансових фахівців;

– активна міжнародна співпраця, що включає участь у міжнародних форумах, робочих групах та організаціях, які розробляють і вдосконалюють міжнародні стандарти. Це дає змогу країні бути в курсі останніх тенденцій у бухгалтерському обліку та забезпечує можливість активного внесення власного досвіду та практичних знань [7, 80].

Перелік фінансових звітів згідно з міжнародними стандартами у порівнянні з аналогічним переліком фінансових звітів згідно з вітчизняними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку містять наведений на рис. 3.6.

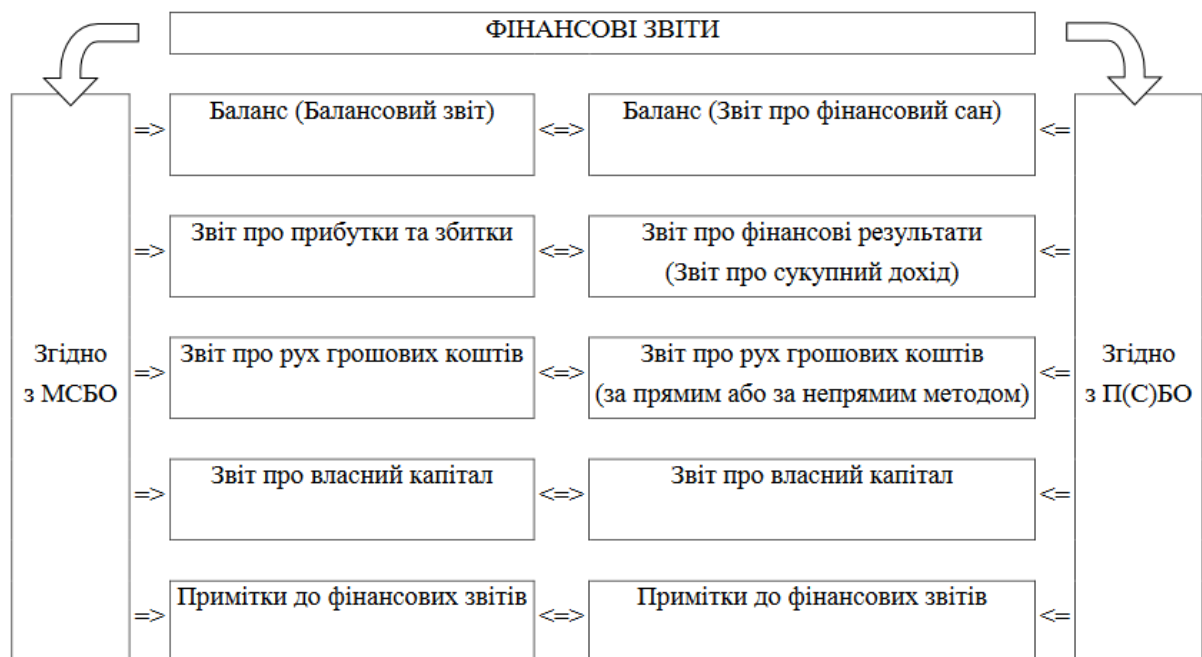

Рис. 3.6 Фінансові звіти згідно НП(С)БО і МСБО [21]

Фінансова звітність ПП «АІК» складається з набору звітів, що формуються на основі даних фінансового обліку з метою надання користувачеві узагальненої інформації про фінансовий стан та діяльність підприємства, а також про зміни в його фінансовому становищі за звітний період у встановленій формі для прийняття ділових рішень.

Основною метою ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є надання користувачам повної, достовірної та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства, що необхідно для прийняття рішень. Фінансова звітність задовольняє інформаційні потреби користувачів, пов'язані з придбанням, продажем і володінням цінними паперами; участю в капіталі підприємства; оцінкою якості управлінських рішень; здатністю підприємства виконувати свої зобов'язання вчасно; забезпеченістю зобов'язань; визначенням суми дивідендів, що підлягають розподілу; регулюванням діяльності підприємства та прийняттям інших рішень [23].

Інформаційні потреби основних користувачів фінансової звітності наведені у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Основні користувачі фінансової звітності [21]

Користувачі звітності	Інформаційні потреби
Власники, інвестори	Придбання, продаж та володіння цінними паперами. Доля в капіталі підприємства. Оцінка якості управління. Визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу
Керівництво підприємства	Регулювання діяльності підприємства
Банки, постачальники та інші кредитори	Забезпечення зобов'язань підприємства. Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
Замовники, покупці	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
Працівники підприємства	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання. Забезпечення зобов'язань підприємства перед працівниками
Органи державного управління	Формування макроекономічних показників

Фінансова звітність має містити інформацію, яка впливає на прийняття рішень, дозволяє своєчасно оцінити минулі, поточні та майбутні події, а також

підтвердити та коригувати оцінки, здійснені раніше. Це можливо лише за умови дотримання таких критеріїв при наданні інформації у фінансовій звітності:

- суттєвість (визначається відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та керівником підприємства);
- своєчасність (достовірна інформація втрачає свою значимість, якщо вона надана користувачеві із запізненням);
- повнота (повне висвітлення діяльності підприємства);
- нейтральність (об'єктивне надання інформації);
- об'єктивність (звітність повинна давати точне та всебічне уявлення про фінансовий стан підприємства, його зміни та результати діяльності).

Фінансові звіти відображають фінансові результати операцій та інших подій, об'єднуючи їх в основні класи згідно з економічними характеристиками. Ці основні класи мають назву елементи фінансових звітів (рис 3.7).

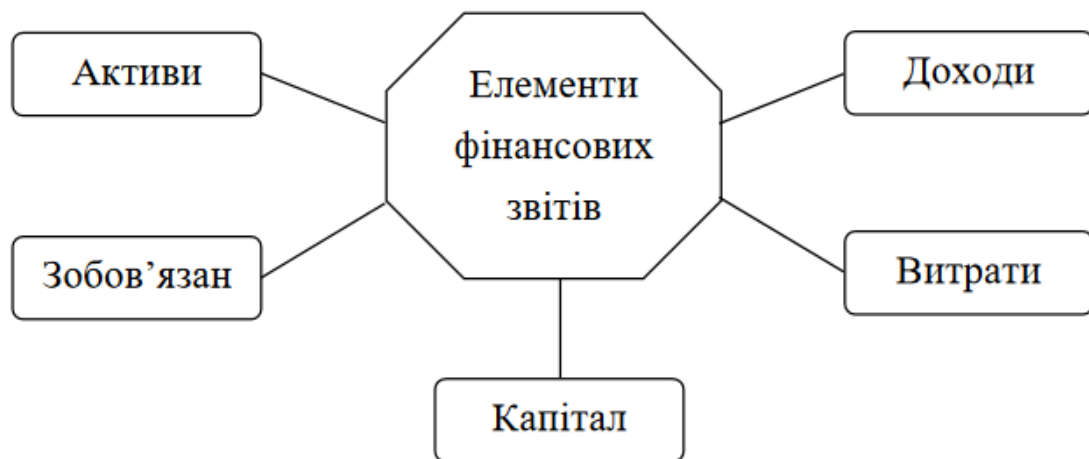

Рис. 3.7 Основні елементи фінансових звітів [21, 23].

Активи – це ресурси, які контролюються підприємством внаслідок минулих подій, і використання яких, як очікується, принесе економічні вигоди в майбутньому. Економічна вигода є потенційною можливістю отримання підприємством грошових коштів внаслідок використання цих активів.

Зобов'язання – це боргові зобов'язання підприємства, що виникли внаслідок минулих подій, і погашення яких у майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що представляють собою економічні вигоди.

Капітал – це частина активів підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що ведуть до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу через його вилучення або розподіл власниками) [21, 23].

Для прийняття економічних рішень користувачами фінансових звітів необхідна інформація про фінансовий стан, результати діяльності і зміни у діяльності підприємства. Вказані інформаційні потреби обумовили склад фінансової звітності, до якої в Україні відповідно до ННП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [44].

Основною формою фінансової звітності є Баланс. Зміст і форма Балансу, а також загальні вимоги до розкриття його статей регламентуються ННП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [44] (Додаток А).

Облікова формула балансу : $\text{АКТИВИ} = \text{ЗОБОВ'ЯЗАННЯ} + \text{КАПІТАЛ}$

Активи поділяють на чотири групи, які записують у балансі в порядку зменшення їх ліквідності (рис. 3.8).

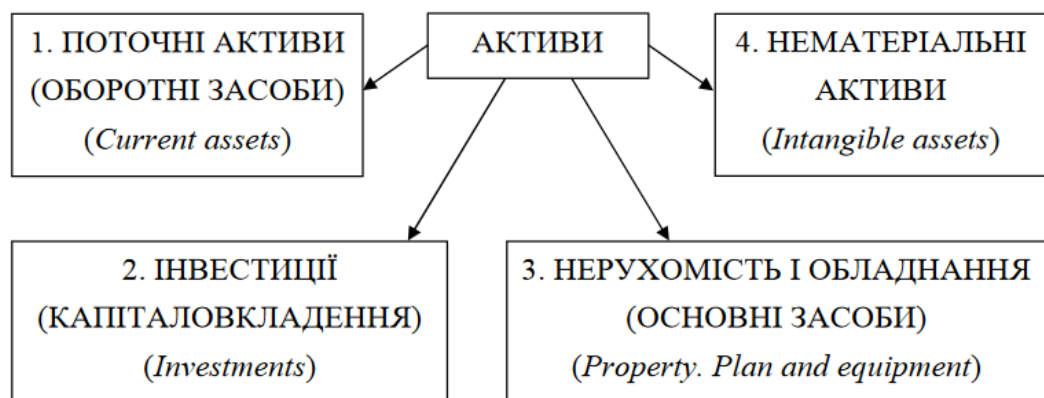

Рис. 3.8 Склад активу балансу [21]

Пасиви (liabilities) включають дві групи рахунків по обліку короткострокової і довгострокової кредиторської заборгованості та капітал (рис. 3.9).

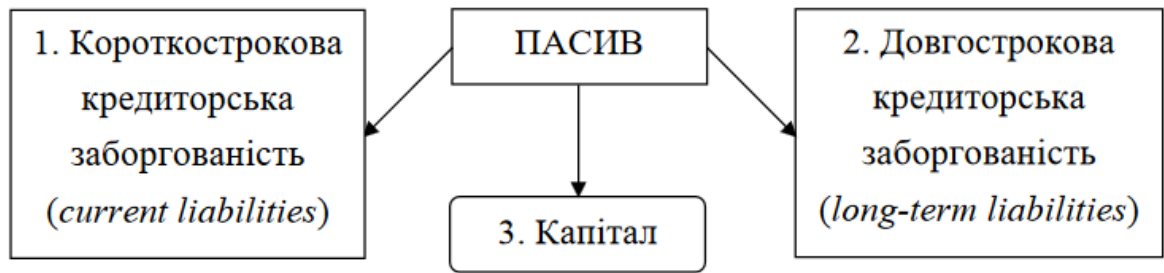

Рис. 3.9 Структура пасиву балансу [21]

Проте один баланс не може забезпечити повну інформацію про результати різноманітної діяльності підприємства. Тому, окрім балансу, підприємства складають й інші форми фінансової звітності. Баланс надає інформацію про фінансовий стан підприємства на конкретну дату [23].

Звіт про фінансові результати складається до вимог того ж ННП(С)БО 1. Метою складання цього звіту є надання користувачам повної і правдивої інформації про доходи, витрати, прибутки (збитки) від діяльності підприємства.

Облікова формула Звіту про фінансові результати:

Доходи – витрати = чистий дохід (чистий прибуток)

Звіт про рух грошових коштів відображає вплив поточної, інвестиційної та фінансової діяльності компанії на стан її грошових активів за певний звітний період, а також дозволяє пояснити зміни в коштах за цей час. Основною метою складання Звіту є надання користувачам фінансової звітності повної та достовірної інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах.

Регулювання відображення грошових коштів у фінансовій звітності здійснюється відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [44] та Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (МСБО) 7 «Звіт про рух грошових коштів» [71].

Цей Звіт доповнює Баланс і Звіт про фінансові результати, зокрема:

– баланс відображає фінансовий стан підприємства на звітну дату, тоді як звіт про рух грошових коштів містить інформацію про зміни в одному з ключових показників Балансу – грошових коштах та їх еквівалентах, які відбулися між датами балансу;

– у звіті про фінансові результати надається інформація про результати діяльності підприємства за звітний період, тоді як Звіт про рух грошових коштів демонструє вплив цієї діяльності на грошові потоки підприємства.

Згідно зі стандартами, рекомендується відображати грошові кошти у Балансі в статті «Грошові кошти та їх еквіваленти», а їх визначення слід наводити у Примітках до фінансових звітів. Надходження та витрати грошових коштів підприємства відображаються у Звіті про рух грошових коштів, спираючись на записи про їх рух на рахунках бухгалтерського обліку за трьома видами діяльності: фінансовою, інвестиційною та операційною [23, 33].

Складання Звіту про рух грошових коштів включає чотири етапи (рис. 3.10).

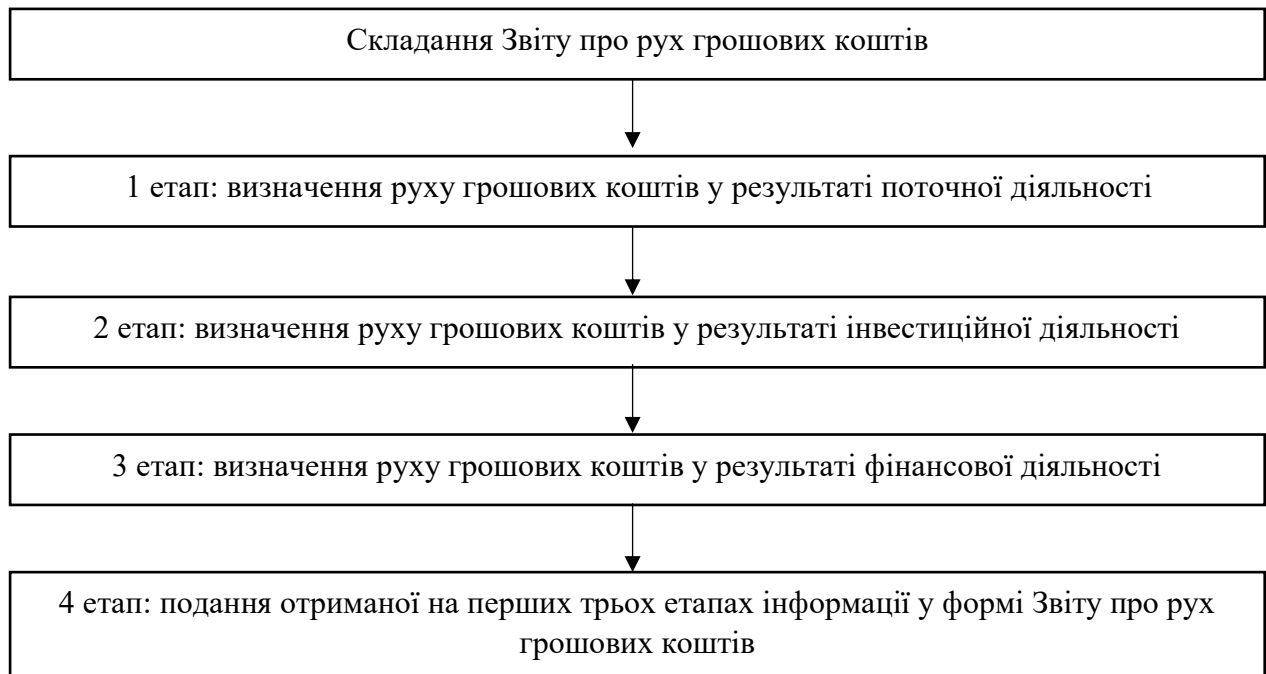

Рис. 3.10. Етапи складання Звіту про рух грошових коштів [21]

У Звіті про рух грошових коштів відображено підсумки щодо наявності грошових коштів підприємства на кінець року. Звіт про рух грошових коштів дає користувачам інформацію про достатність вільних грошових коштів для виплати

акціонерам дивідендів, можливості погашення кредиторської заборгованості, яку фінансову або інвестиційну діяльність робила організація протягом звітного періоду, про придбання компанією основних засобів за період, динаміку і причини змін кредиторської заборгованості, нові випуски акцій та напрям отриманих грошових коштів.

Рух коштів у результаті операційної діяльності підприємства включає:

- надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- повернення податків і зборів;
- цільового фінансування;
- надходження авансів від покупців і замовників;
- надходження від повернення авансів;
- надходження відсотків за залишками коштів на поточних рахунках;
- надходження від боржників неустойки (штрафів, пені);
- надходження від операційної оренди;
- надходження від отримання роялті, авторських винагород;
- інші надходження;
- витрачання на оплату товарів (робіт, послуг);
- витрачання на оплату праці;
- витрачання на оплату зобов'язань з податків і зборів;
- витрачання на оплату авансів;
- витрачання на оплату повернення авансів;
- витрачання на оплату цільових внесків;
- інші витрачання.

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності підприємства включає:

- надходження від реалізації фінансових інвестицій;
- надходження від реалізації необоротних активів;
- надходження від отриманих відсотків;
- надходження від отриманих дивідендів;
- надходження від деривативів;
- надходження від погашення позик;

- надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці;
- інші надходження;
- витрачання на придбання фінансових інвестицій;
- витрачання на придбання необоротних активів;
- виплати за деривативами;
- витрачання на надання позик;
- витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці;
- інші платежі.

Рух коштів у результаті фінансової діяльності підприємства включає:

- надходження від власного капіталу;
- отримання позик;
- надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві;
- інші надходження;
- витрачання на викуп власний акцій;
- погашення позик;
- сплату дивідендів;
- витрачання на сплату відсотків;
- витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди;
- витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві;
- інші платежі.

Зокрема, Звіт про рух грошових коштів допомагає зрозуміти змінення найбільш ліквідних активів між датами Балансу, тоді як Баланс висвітлює фінансовий стан підприємства на певну дату [33].

Складання Звіту про рух грошових коштів можливо двома методами (рис. 3.11)

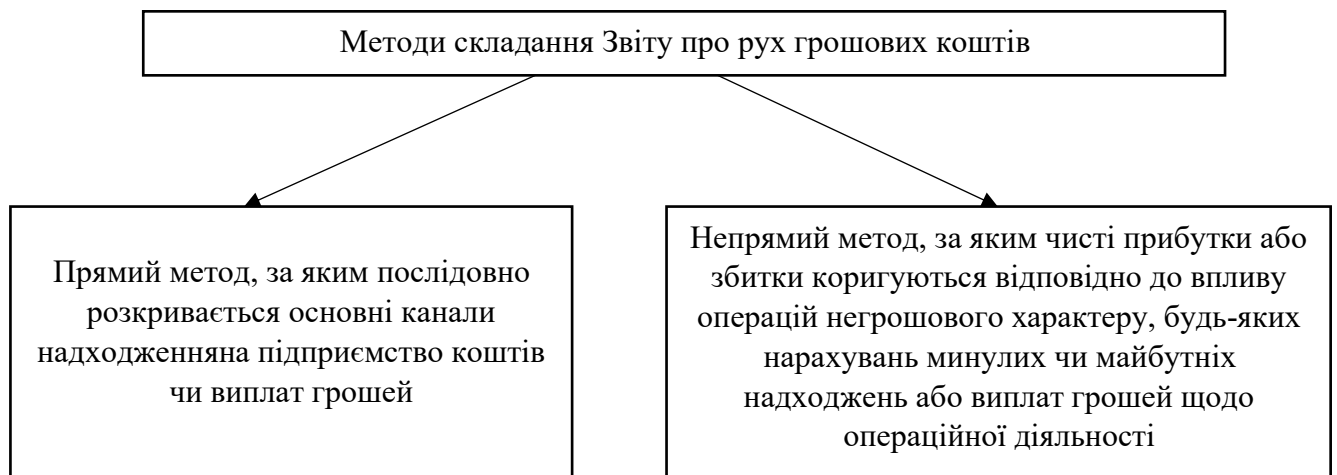

Рис. 3.11 Методи складання Звіту про рух грошових коштів [21]

Саме Звіт про рух грошових коштів є найбільш наближеним до досягнення сучасної мети, що стоїть перед фінансовою звітністю, а саме — оцінки ліквідності компанії. Складання Звіту про рух грошових коштів за прямим методом дозволяє виявити основні джерела надходжень та витрат грошових коштів та їх еквівалентів внаслідок операційної діяльності. Завдяки цій інформації економісти можуть прогнозувати майбутні грошові потоки, контролювати фактичні результати та виявляти відхилення [21].

Зміст і форма Звіту про власний капітал, а також загальні вимоги щодо розкриття його статей регулюються тим же ННП(С)БО 1. Основною метою складання цього Звіту є надання інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Примітки до фінансової звітності представляють собою сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію та обґрунтованість статей фінансових звітів, а також містять іншу інформацію, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами). У примітках розкриваються:

- облікова політика підприємства – сукупність принципів, методів і процедур, які підприємство використовує для складання та подання фінансової звітності;

- інформація, яка не зазначена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою згідно з відповідними положеннями (стандартами);
- інформація, що містить додатковий аналіз статей звітності, необхідний для забезпечення її зрозумілості та доречності.

Оскільки існує кілька звітних форм, дуже важливо, щоб показники в них взаємно доповнювали один одного, а за потреби – узгоджувалися між собою.

На рис. 3.12, зображено перелік статей форм фінансової звітності і, в яких висвітлюється рух і стан грошових коштів на ПП «АІК» та взаємозв'язок між ними.

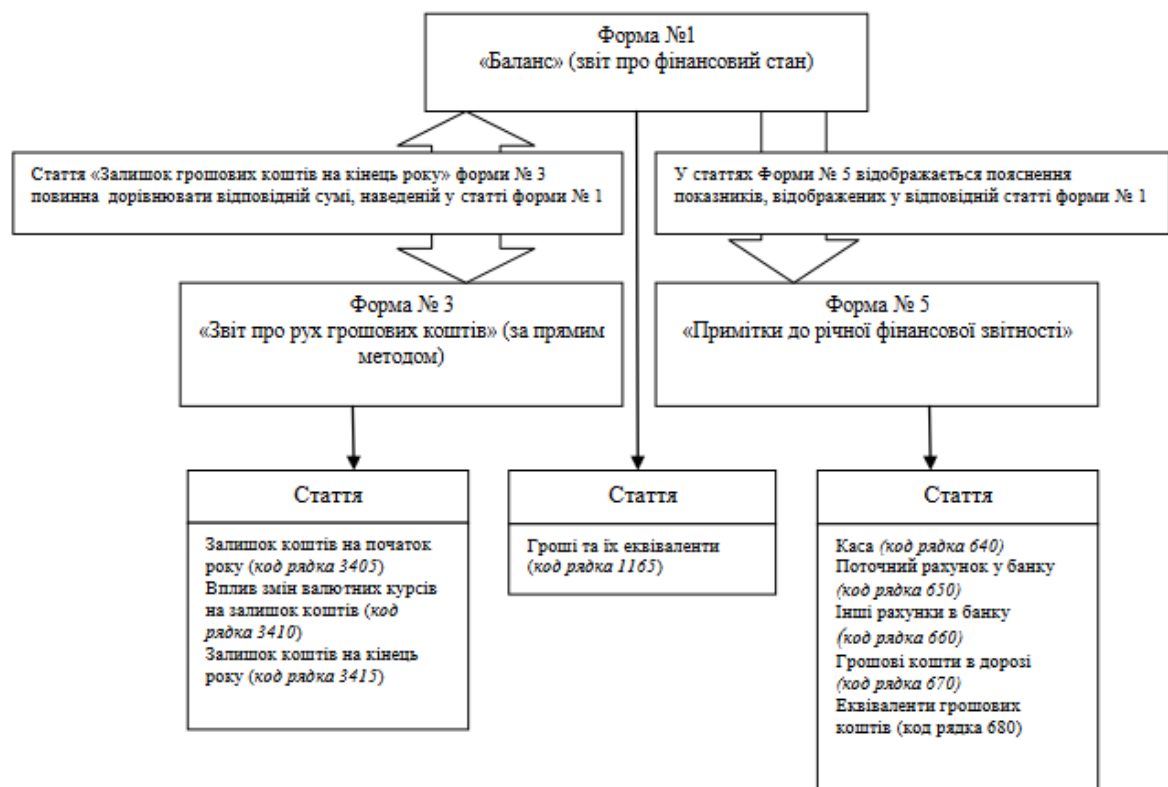

Рис. 3.12 Взаємозв'язок форм фінансової звітності щодо відображення грошових коштів [21].

Впровадження міжнародних стандартів фінансового обліку (МСФО) в практику в Україні має значний вплив на розвиток бізнесу та економіки в цілому. Цей процес відкриває для вітчизняних компаній широкі можливості, але водночас ставить перед ними ряд викликів, які потребують ретельного аналізу та вирішення [7, 23,33].

Міжнародні стандарти обліку є своєрідними «мовами» фінансової звітності, які зрозумілі для всіх учасників фінансового ринку незалежно від місця їх розташування. Вони сприяють підвищенню прозорості та достовірності фінансової звітності, що у свою чергу підвищує довіру як місцевих, так і зарубіжних інвесторів до українських компаній.

3.4. Управління грошовими коштами та прогнозування динаміки ринкової вартості ПП «АІК»

Сучасні умови господарювання та розвиток безконтактного бізнесу, а також світові тенденції, що сприяють мінімізації готівкових розрахунків або навіть їх повній відмові, призводять до зростання цифровізації процесів платежів. Це, у свою чергу, сприяє переходу грошових розрахунків в онлайн-формат. Фінансові розрахунки такого типу зазвичай стають швидшими, простішими та зручнішими, дозволяючи споживачам заощаджувати час і гроші, зменшуючи потребу в ручній звітці, підрахунках і обробці документів.

Ще нещодавно в нормативно-правовій базі України визначення безготівкових розрахунків надавалося лише Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженою постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22. Згідно з цією інструкцією, безготівкові розрахунки розглядаються як перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, які були внесені ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів [59].

У 2021 році було ухвалено Закон України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 р. № 1591-ІХ, який значно розширив коло надавачів фінансових послуг. У цьому законі безготівкові розрахунки визначаються як перерахування коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів, а також як перерахування коштів, внесених платниками готівкою, на рахунки отримувачів через надавачів платіжних послуг [19].

Протягом 2020-2023 років, через карантинні обмеження та повномасштабну війну з Росією, частка готівкових розрахунків на підприємствах значно зменшилася. Це зумовлено тим, що все більше підприємців віддають перевагу безготівковим платежам, використовуючи безконтактні та токенизовані картки.

Комерційні підприємства дедалі частіше отримують корпоративні картки в банках. Ці картки можуть бути видані як співробітникам підприємства, так і довіреним особам. Корпоративні картки призначені для придбання товарно-матеріальних цінностей, покриття витрат під час відряджень, а також для надання авансу підзвіт. Розрахунки корпоративними картками проводяться від імені підприємства з використанням коштів, що знаходяться на його розрахунковому рахунку в банку.

Однією з форм корпоративних карток є «Картка «Ключ до рахунку»». Основні переваги «Картки «Ключ до рахунку»» включають:

- Незалежність від режиму роботи банківських відділень, що виключає необхідність отримання готівкових коштів.
- Зменшення кількості звітних документів та скорочення витрат, пов'язаних із видачею підзвітних сум.
- Можливість контролювати витрати співробітників за банківськими виписками, які формуються в платіжній системі «Клієнт Банк» у разі потреби.
- Оперативне поповнення карток у режимі 24/7/365 за допомогою автоматичного поповнення.
- Спрощення роботи бухгалтерії, що пов'язана з перерахунком, зберіганням і доставкою готівки до банку.
- Відсутність потреби в купівлі іноземної валюти для закордонних відряджень – кошти на картках автоматично конвертуються за курсом банку.
- Відсутність необхідності декларувати кошти на картці при виїзді за кордон.
- Усі трансакції за картокою відображаються на балансі розрахункового рахунку в реальному часі [37].

У випадку, коли потрібно здійснити розрахунки на суму, що перевищує залишок на розрахунковому рахунку, банки можуть запропонувати короткострокові кредити у формі овердрафту. Овердрафт є короткостроковим фінансовим інструментом, що дозволяє підприємству поповнити свої оборотні кошти на суму, яка перевищує залишок грошових коштів на його рахунку.

Овердрафт дає можливість:

- Сплачувати заробітну плату співробітникам.
- Вносити податки до бюджету.
- Розраховуватись з постачальниками за товари, роботи та послуги.
- Виконувати інші поточні платежі.

Переваги отримання овердрафту включають:

- Економію часу для керівника та головного бухгалтера підприємства під час оформлення кредитного договору.
- Відсутність витрат на оцінку та страхування предметів застави.
- Прозорі умови кредитування, де відсотки нараховуються лише за фактичним використанням коштів.
- Можливість погашення овердрафту у будь-який час, сім днів на тиждень.
- Надання ліміту овердрафту в сумі, пропорційній надходженням на розрахунковий рахунок.

Для погашення кредиту використовуються всі грошові надходження на розрахунковий рахунок підприємства.

Для безготівкових розрахунків рекомендується використовувати систему «Клієнт-Банк», інтегровану в комп'ютерне середовище BAS. Метод обміну інформації між програмними продуктами «Клієнт-Банк» та BAS наведений на рис. 3.13.

Рис. 3.13. Обмін інформацією між програмними продуктами
«Клієнт Банк» та BAS

Формування вихідних платіжних доручень, підписання їх електронним ключем та відправлення на обробку до банківської системи повинні виконуватись безпосередньо з бухгалтерської програми. Обмін інформаційними даними має здійснюватися у реальному часі в банківській системі в режимі 24/7/365.

Однією з ключових умов інтеграції та удосконалення обліку наявності та руху грошових коштів при безготівкових розрахунках є забезпечення формування платіжних доручень в BAS із застосуванням відповідного кодування.

При формуванні вихідних платіжних доручень в комп'ютерному середовищі бухгалтерського обліку необхідно запровадити наступне кодування напрямку витрачання грошових коштів у призначенні платежу (рис. 3.14):

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

Рис. 3.14. Кодування напрямку витрачання грошових коштів

Показник 1 – вказується вид взаєморозрахунків з контрагентом. Види напрямків використання грошових коштів слід розподілити на:

1. Взаєморозрахунки з постачальниками за товари, роботи, послуги, а також розрахунки з підзвітними особами. Використання рахунків 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 3711 «Розрахунки по виданим авансам в

національній валюті», 3721 «Розрахунки з підзвітними особами в національній валюті»;

2. Взаєморозрахунки з покупцями. Використання рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», 681 «Розрахунки по авансам отриманим» у розрізі субрахунків;

3. Сплата податків до бюджету (рахунок 64 «Розрахунки по податкам та платежам», рахунок 65 «Розрахунки по страхуванню» з використанням субрахунків);

4. Сплата за послуги банку (рахунок 92 «Адміністративні витрати», стаття витрат «послуги банку»);

5. Інше, залежно від виду напрямку руху грошових коштів.

Вказане кодування вноситься до картки контрагента в BAS. При формуванні вихідних платіжних доручень та автоматичному проведенні платіжних доручень у комп'ютерному середовищі, у разі здійснення господарської операції фінансова операція автоматично відобразиться на відповідному бухгалтерському рахунку.

Показник 2 – вказується ЄДРПОУ та ПІН суб'єкта господарювання. Це забезпечить автоматичне проведення платіжного доручення та уникнення помилок при фіксуванні фінансової операції.

Показник 3 – номер та дата договору з контрагентом. У випадку сплати податків та інших платежів до бюджету вказується код платежу податку.

Показник 4 – ПДВ, у разі платника податку на додану вартість. При отриманні інформації з банківської системи про здійснення фінансової операції відбувається проведення вихідного платіжного доручення з одночасним формуванням бухгалтерської проводки для відображення суми ПДВ, залежно від факту господарської операції першої події.

Показник 5 – вказується кодування призначення податків та платежів до бюджету.

Показник 6 – призначення платежу.

Вхідні платіжні доручення в бухгалтерській програмі 1С на основі банківської виписки повинні створюватись та проводитись автоматично з

одночасним формуванням відповідних бухгалтерських проводок, які відображають здійснену фінансову операцію.

Однією з розповсюджених програмних продуктів є МЕДок – система електронного документообігу. МЕДок забезпечує:

- Автоматизацію документообороту;
- Інформаційну безпеку шляхом шифрування документів електронним підписом;
- Контроль документообігу на всіх етапах складання документів та звітності.

Документи, що генеруються в системі МЕДок, мають особистий цифровий підпис, офіційно визнані державними установами та комерційними організаціями і визнаються оригіналами відповідно до чинного законодавства України. Завдяки МЕДок суб'єкти господарювання можуть отримувати від контрагентів рахунки-фактури, накладні, акти виконаних робіт, податкові накладні, договори та інші документи. Ці документи слугують підтвердженням фінансової операції, що виконується під час безготівкових розрахунків.

Загальний процес обміну інформаційними потоками при безготівкових розрахунках з постачальником наведено на рис. 3.15.

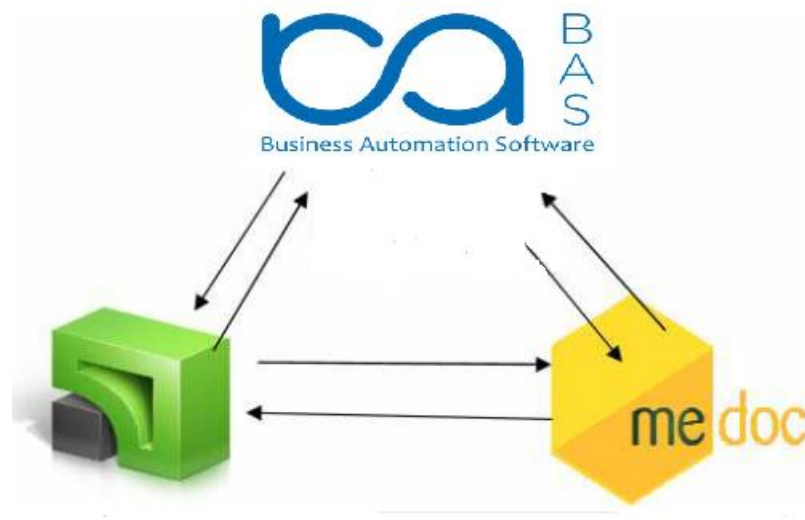

Рис. 3.15 Схема обміну інформаційними даними при інтеграції програм бухгалтерського обліку з електронним документообігом та банківською системою обслуговування безготівкових розрахунків.

Обмін інформацією має відбуватися в такій послідовності: – договори, рахунки-фактури, накладні, акти виконаних робіт і послуг від контрагентів, податкові накладні, а також інші документи надходять через електронний документообіг у МЕДок. З МЕДок ці документи завантажуються в бази даних, що надає можливість їх перегляду та одночасного підтвердження здійснення господарської операції електронним ключем. Усі електронні документи зберігаються в електронних базах даних з відповідними реєстраційними номерами у хронологічному порядку, а також є можливість перегляду реєстру відповідних документів. На основі первинних документів у бухгалтерській програмі автоматично формуються бухгалтерські проводки, які відповідають проведеній господарській операції; – на підставі договору та рахунку-фактури в бухгалтерській програмі, у разі необхідності або відповідно до графіка платежів, автоматично формується платіжне доручення на вказану суму з рахунку-фактури, яке підписується електронним ключем і надсилається до банківської системи разом із підтверджуючими документами (рахунком, договором); – після підтвердження фінансової операції з оплати коштів постачальнику банківською системою вихідне платіжне доручення автоматично обробляється в бухгалтерській програмі. На основі платіжного доручення формуються бухгалтерські проводки[43, 53].

За умови запровадження можливості відкриття суб'єктами господарювання поточних рахунків у банках України з криптовалютою та ймовірності появи в найближчому майбутньому електронних грошей України – е-гривні, бухгалтерський облік безготівкових розрахунків зазнає значних змін. Однією з таких змін стане необхідність обліку цифрових валют.

Рахунок 31 «Рахунки в банках» призначений для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на розрахункових рахунках у банках і можуть бути використані для поточних операцій.

Пропонується доповнити 3 клас рахунків рахунком 31 «Рахунки в банках» субрахунками: 317 – спеціальний рахунок в е-гривні; 318 – спеціальний рахунок у криптовалюти.

Завдяки запропонованим субрахункам можна буде відстежувати залишки цифрових валют, напрями витрачання та періодичність надходження. Запропоноване впровадження не стане додатковим навантаженням для співробітників бухгалтерії, оскільки завдяки інтеграції банківської системи обслуговування з бухгалтерськими програмами ці процеси будуть автоматизовані [43, 53].

Висновки до третього розділу

Підсумовуючи наведене вище, вважаємо, що, з огляду на зміни в епідеміологічному стані країни та економічних відносинах, виникає потреба відмовитися від готівкових розрахунків та перейти на безготівкові. У зв'язку з цим відпаде необхідність в обліку та контролі готівкових грошових коштів. Відмова від обліку готівкових розрахунків дозволить суб'єктам господарювання зосередити фінансові та трудові ресурси на вдосконаленні та розвитку обліку, контролю та руху безготівкових розрахунків, зокрема розрахунків за допомогою цифрових валют.

Інформаційні системи бухгалтерського обліку, електронного документообігу та електронних платіжних систем стали невід'ємною частиною бухгалтерського обліку в підприємствах. Інтеграція інформаційних систем в єдине ціле з метою покращення обліку та контролю за здійсненням господарських операцій надасть можливість удосконалити бухгалтерський облік.

При виконанні касових і банківських операцій помилки, зумовлені людським чинником, можуть виникати через описки, навмисні неправильні відображення фінансових операцій та неуважність. Перехід на автоматизовані безготівкові розрахунки дозволить уникнути всіх порушень, пов'язаних із веденням касових операцій, і забезпечить безпомилкове проведення банківських операцій.

Використання додаткових субрахунків 317 і 318 дозволить здійснювати облік наявності та контролю цифрових валют.

РОЗДІЛ 4

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПП «АІК»

4.1. Сучасний стан та перспективи розвитку аудиту в Україні

У процесі розвитку ринкової економіки та реформування бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами, аудиторська діяльність в Україні стає все більш затребуваною. Аудит є ефективним інструментом для підтвердження точності фінансової звітності підприємств. Послуги аудиторських фірм та окремих аудиторів залишаються важливими навіть під час криз для багатьох компаній реального сектора економіки. Метою аудиту є надання зацікавленим сторонам достовірної інформації про фінансовий стан та результати діяльності суб'єктів господарювання [67].

Аудит є важливим інструментом, що сприяє розвитку міжнародних відносин, оскільки забезпечує довіру до підтвердженої фінансової інформації для користувачів на різних рівнях (міжнародному, державному, підприємницькому). Для більшості українських компаній фінансова звітність разом із обов'язковим аудиторським висновком повинна стати загальнодоступною, оскільки з'являється нова вимога щодо оприлюднення звітності для певних категорій підприємств. Крім фінансової звітності, багато компаній будуть зобов'язані подавати звіт про управління, який висвітлює поточний стан, перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики й фактори невизначеності в його діяльності. Це сприятиме більшій прозорості бізнесу, що підвищить рівень довіри зарубіжних партнерів та інвесторів до українських компаній [40].

Процес регулювання аудиторської діяльності в різних країнах має свої особливості. Сьогодні можна виділити два основні підходи до формування нормативно-правової бази для регулювання аудиторської діяльності: 1) державна законодавча ініціатива та державне регулювання; 2) законодавча ініціатива професійних громадських організацій із спільним регулюванням разом із державою.

Перший підхід, характерний для країн континентальної Європи, полягає в тому, що держава самостійно розробляє та затверджує законодавчі акти й нормативи, здійснює реєстрацію аудиторів і аудиторських фірм, а також контролює їхню діяльність. Другий підхід, відомий як англо-американський, застосовується в Англії, США та деяких інших країнах, де регулювання здійснюється на основі співпраці держави з професійними організаціями.

В Україні регулювання аудиторської діяльності відбувається за англо-американським підходом. Це означає, що держава встановлює вимоги до проведення аудиту, а методику його здійснення визначають професійні організації.

Правові основи аудиту, здійснення аудиторської діяльності в Україні та регулювання відносин, що виникають під час її проведення, на даний момент визначаються законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [13]. Цей закон підвищує вимоги до аудиту, процесу складання та оприлюднення фінансової звітності компаній, а також до системи корпоративного управління та співпраці з аудиторами. Його впровадження дозволить гармонізувати національне законодавство у сфері аудиту фінансової звітності та аудиторської діяльності із законодавством Європейського Союзу, сприятиме розвитку аудиторської діяльності в Україні та покращить інвестиційну привабливість національної економіки [40].

З позиції правової науки, ієрархія державного регулювання інституту аудиту виглядає наступним чином: Конституція України, Господарський та Цивільний кодекси України, закони Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти міністерств, відомств, Аудиторської палати України та інші підзаконні нормативно-правові акти.

На основі наведеної ієрархії нормативно-правових актів можна виділити багаторівневу систему нормативно-правового регулювання та забезпечення аудиторської діяльності й аудиту (див. табл. 4.1)

Таблиця 4.1

Рівні державного регулювання інституту аудиту в Україні

	Рівень	Нормативно-правовий акт	
Нормативно-правове регулювання	I – найвищий	Конституція, Господарський кодекс, Цивільний кодекс	Нормативно-правове забезпечення аудиту
	II – вищий	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та інші закони Верховної Ради	
	III – середній	Міжнародні стандарти аудиту, акти аудиторської палати України (нормативні, локальні, тлумачення), внутрішньо-фірмові стандарти аудиту	
	IV – спеціальний	Інші нормативно-правові акти міністерств і відомств, НП(С)БО, Методичні вказівки, рекомендації та інструкції тощо	

Розглянемо правове регулювання аудиторської діяльності та аудиту за рівнями його закріплення.

Конституція України, як основа законодавчої системи, встановлює поділ державної влади на законодавчу, виконавчу та судову. Органи цих гілок влади реалізують свої повноваження в межах, визначених Конституцією, і відповідно до законів України [28].

Цивільний кодекс України передбачає можливість аудиторського контролю фінансової діяльності товариства з обмеженою відповідальністю на підставі рішення його загальних зборів [78].

Господарський кодекс України зобов'язує акціонерні товариства щорічно залучати аудитора, який не має майнових інтересів із товариством або його учасниками, для перевірки та підтвердження правильності річної фінансової звітності [10].

У процесі аудиторської діяльності аудитори та аудиторські фірми користуються відповідними стандартами аудиту, дотримуючись вимог Закону "Про аудиторську діяльність" та інших нормативно-правових актів. Стандарти аудиту встановлюють єдині вимоги до процесу виконання, оформлення, оцінки достовірності інформації, а також до підготовки чи кваліфікації, і регламентують надання окремих супутніх послуг та підготовку результатів аудиту. Основною метою стандартів є визначення загальних правил для організації та методики проведення аудиторської діяльності.

Кожен стандарт має охоплювати певну частину або аспект аудиторської роботи, бути коротким і лаконічним, але водночас містити достатньо інформації для опису вимог, що стосуються об'єкта стандартизації.

На світовому рівні аудиторську діяльність регулюють Міжнародні стандарти аудиту (МСА), які застосовуються під час будь-якого аудиту та можуть використовуватися аудиторами для надання супутніх послуг. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, інших видів надання впевненості та супутніх послуг формують методичну основу для практики аудиту (див. табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Структура міжнародних стандартів аудиту

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ (МСКЯ)	
Міжнародний стандарт контролю якості(МСКЯ) 1	«Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги»
АУДИТИ ІСТОРИЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	
200-299	Загальні принципи та відповідальність
300-499	Оцінка ризиків та дії у відповідь на оцінені ризики
500-599	Аудиторські докази
600-699	Використання роботи інших фахівців
700-799	Аудиторські висновки та звітність
800-899	Спеціалізовані сфери
КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА – Міжнародна концептуальна основа завдань знадання впевненості	
АУДИТИ ТА ОГЛЯДИ ІСТОРИЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	
2000-2699	Міжнародні стандарти завдань з огляду
ЗАВДАННЯ З НАДАННЯ ВПЕВНЕНОСТІ, ЩО НЕ Є АУДИТАМИ ЧИ ОГЛЯДАМИ ІСТОРИЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	
3000-3699 Міжнародні стандарти завдань з надання впевненості	
3000-3399	Застосовувані до всіх завдань з надання впевненості
3400-3699	Стандарти для спеціалізованих сфер
СУПУТНІ ПОСЛУГИ	
4000-4699	Міжнародні стандарти супутніх послуг (МССП)

Міжнародні стандарти аудиту застосовуються під час будь-якого аудиту і можуть використовуватися аудиторами при наданні супутніх аудиторських послуг за потреби. Проте ці стандарти не мають переваги над внутрішніми нормативними актами в окремих країнах, які регулюють аудит і надання супутніх послуг у сфері фінансової інформації [6].

Нестабільна політична та економічна ситуація в країні створює об'єктивну необхідність для кожного підприємства підвищувати ефективність своєї діяльності. У захисті інтересів інвесторів і бізнес-спільноти важливу роль відіграє не лише зовнішній аудит, але й внутрішній аудит, який є одним із найефективніших інструментів для виявлення можливостей підвищення бізнес-ефективності в умовах воєнних дій. Тому розвиток внутрішнього аудиту слід пов'язувати з перспективами зростання бізнесу компаній. Його цінність в порівнянні з іншими формами контролю проявляється в: використанні системного та послідовного підходу; виявленні прихованих резервів у системі обліку; попередженні порушень через своєчасне внесення коректив; наданні гарантій, консультацій та рекомендацій керівництву для підвищення якості та ефективності окремих елементів системи обліку; оцінці надійності інформаційних потоків тощо [49].

Об'єкти внутрішнього аудиту можуть бути різними, наприклад окремі підрозділи або ділянки.

З огляду на це, нами були виділені та розширені функції внутрішнього аудиту у період глобальних криз та війни (рис. 4.1).

Рис. 4.1 Трансформація функцій внутрішнього аудиту

Джерело: побудовано на основі [32, 43]

Рациональність системи внутрішнього контролю забезпечується не лише окремими процедурами, а й системним підходом до організації кожного етапу та

всього контрольного процесу, а також адаптацією інформаційної бази та методів контрольних перевірок до особливостей об'єкта контролю [32].

Отже, процес внутрішнього аудиту націлений на досягнення достовірності облікової інформації та коректності відображення внутрішніх процесів, які відбуваються в організації.

Підприємства повинні визначити всі бізнес-ризики, що можуть виникнути – фінансові, операційні, соціальні, етичні та екологічні, а також управляти ними та зменшувати до прийняттого рівня.

Внутрішній (управлінський) аудит є невід'ємною складовою системи управління підприємством. Під час воєнних дій сталося різке зниження економічної активності суб'єктів господарювання, що призвело до вжиття ефективних заходів підтримки для суб'єктів аудиторської діяльності. Власники та користувачі інформації розраховують на отримання рекомендацій від внутрішніх аудиторів для ухвалення економічних рішень, експертизу бізнесу, компетентні консультації з різних питань, а також вичерпну інформацію про реальну життєздатність компанії. Внутрішній аудит повинен мати попереджувальний і прогностичний характер, націлений на виявлення можливого підприємницького ризику [49].

Основними чинниками, що впливають на аудиторську діяльність під час війни, є ризики економічної нестабільності та зміни в законодавстві. Це супроводжується ускладненням проведення аудиторських процедур, зокрема через зростання ризиків фінансових шахрайств та відмивання грошей. На жаль, під час війни спостерігаються негативні тенденції у сфері аудиту, які проявляються у закономірному скороченні штатів працівників, оптимізації бюджетів та перегляді планів роботи, а також у виході окремих інвесторів з України. Проблема на ринку праці залишається нагальною, а також існує конкуренція за кваліфіковані кадри. Проте, навіть в умовах військового стану, законодавство постійно вдосконалюється, і з'являються певні новації, які відповідають європейським вимогам. Новації в застосуванні незалежного аудиту у фінансовому моніторингу

стосуються європейських стандартів контролю за його організацією у визначених установах [62, 79].

Отже, воєнний стан безумовно вплине на діяльність служби внутрішнього аудиту, зміниться її основний вектор, але внутрішній аудит залишиться драйвером будь-яких змін.

4.2. Методика аудиту грошових коштів на підприємстві

Аудит грошових коштів є невід'ємною складовою системи управління ними та важливим аспектом аудиторської перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства. Ця процедура забезпечує додатковий контроль за правильністю обліку, своєчасним переміщенням і раціональним використанням грошових коштів у виробничо-господарській діяльності підприємства.

Метою аудиту грошових коштів є надання обґрунтованої думки щодо достовірності та правильності відображення інформації про грошові кошти в обліку та фінансовій звітності, а також перевірка законності і дотримання вимог нормативно-правових актів. Аудит операцій з грошовими коштами зосереджується на надходженнях і витратах, перевіряючи правильність організації обліку та відповідність чинному законодавству. Для цього аудитору доцільно зібрати повну нормативно-законодавчу базу, що стосується аудиту готівки [3].

Для підвищення ефективності внутрішнього аудиту важливо враховувати наступні процедури: – своєчасний та всебічний аналіз результатів попередніх контрольних заходів; – перевірка системи внутрішнього контролю на підприємстві; – створення плану та програми аудиту грошових коштів на основі перевірки системи внутрішнього контролю; – своєчасне та ефективне проведення контрольних заходів для запобігання правопорушенням; – раціональна економічність і простота в процесі контролю.

Одним із найважливіших етапів аудиту є планування. Аудитор зобов'язаний чітко прогнозувати, контролювати й обліковувати процеси своєї діяльності для забезпечення найбільш ефективних процедур на кожній стадії роботи. Планування

аудиту передбачає визначення його стратегії і тактики, складання загального плану аудиторської перевірки, побудову аудиторської програми та аудиторських процедур, а також оцінювання обсягу аудиторського контролю.

Планування етапів аудиторської перевірки грошових коштів слід виконувати за такою послідовністю:

1. Ознайомлення з діяльністю підприємства. На першому етапі аудитор має ознайомитися з діяльністю підприємства, його установчими документами та напрямками перевірки. Необхідно також укласти договір на проведення аудиту.
2. Аналіз обліку і внутрішнього контролю. На другому етапі проводиться ретельний аналіз ефективності бухгалтерського обліку та системи внутрішнього контролю на підприємстві.
3. Фактична перевірка. На третьому етапі проводиться фактична перевірка активів підприємства, аудит фінансової звітності та документальна перевірка рахунків бухгалтерського обліку. Аудитор може також здійснювати вибіркові перевірки, щоб порівняти власні результати з даними підприємства.
4. Складання звіту. На четвертому, заключному етапі, складається звіт про проведену аудиторську перевірку.

Внутрішній аудит обліку грошових коштів є обов'язковою умовою для формування думки про достовірність бухгалтерської звітності, оскільки бухгалтерський баланс містить суму найбільш ліквідних активів.

Для раціонального планування аудиту грошових коштів доцільно розпочати з тестування системи внутрішнього контролю готівково-розрахункових операцій на підприємстві. Це тестування можна знайти у табл. 4.3 та використовувати для касових операцій.

Таблиця 4.3

Тест внутрішнього контролю готівково-розрахункових операцій

№ з/п	Зміст питання	Оцінка результатів (варіанти відповідей)		
		Так	Ні	Інформація відсутня
1	Наявність договору з касиром про повну матеріальну відповідальність	+		
2	Наявність металевої шафи (сейфа) для зберігання коштів і їхніх еквівалентів	+		
3	Надання права підпису прибуткових і видаткових ордерів іншим особам, крім головного бухгалтера і керівника підприємства	+		
4	Наявність помилки пропуску або засвоєння у нумерації прибуткових і видаткових ордерів		+	
5	Наявність на підприємстві наказу керівника про періодичність перевірки готівки в касі	+		
6	Чи мали місце факти накладання на підприємство стягнень за порушення Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні?			+
7	Своєчасно та в повному обсязі оприбуткована готівка в касу підприємства	+		
8	Звіти по касі в національній валюті формуються: автоматизовано; вручну касиром	+		
9	Касові книги пронумеровані, прошнуровані й опечатані у встановленому порядку	+		
10	Дотримано ліміт залишку готівки в касі	+		

Оцінюючи систему внутрішнього контролю на підприємстві, аудитор переходить до розробки плану та програми аудиту готівково-розрахункових операцій. При складанні загального аудиторського плану враховуються такі аспекти: характеристики, обсяги і терміни виконання етапів, час, необхідний для здійснення процедур, а також рівень суттєвості та аудиторського ризику.

Загальний план розробляється відповідно до таких принципів:

1. Комплексність – забезпечує контроль на всіх етапах, починаючи з попередньої концепції і закінчуючи конкретними пунктами плану та програми аудиту.

2. Безперервність – поєднує стратегічні та тактичні складові аудиторських планів.

3. Оптимальність – передбачає варіативність у плануванні та вибір найбільш доцільних схем на певний момент.

Загальний план аудиту грошових коштів повинен слугувати основою для підготовки програми аудиту(табл. 4.4).

Таблиця 4.4

Загальний план аудиту грошових коштів ПП «АІК»

№з/п	Розділи аудиту	Період проведення	Виконавець	Примітки
1.	Опрацювання та аналіз внутрішніх регламентів та положень облікової політики щодо обліку грошових коштів	05-06.08.2024	аудитор	
2.	Контроль, щодо узгодженості даних форм фінансової звітності щодо грошових коштів	07. 08.2024	аудитор	
3.	Звірка відповідності даних Балансуданим Головної книги, оборотної відомості, регістрам синтетичного та аналітичного обліку	08-09. 08.2024	аудитор	
4.	Контролювання законності та правильності відображення в обліку грошових коштів	10-13. 08.2024	аудитор	
5.	Підсумовування даних аудиту	14. 08.2024	аудитор	

Наступним етапом є обрання методичного підходу для організації перевірки. Аудитор встановлює, який саме методичний прийом буде використовуватися: комбінований, суцільний, вибірковий або аналітичний. Вибір методу зумовлений специфікою аудиту та обраною стратегією проведення перевірки.

Після визначення методичного прийому, аудитор заповнює програму аудиту готівково-розрахункових операцій, яка визначає деталі і критерії перевірки (табл. 4.5)

Таблиця 4.5

Програма аудиту готівково-розрахункових операцій ПП «АІК»

№ з/п	Завдання, процедури аудиту	Аудиторські докази (від звітності до первинного документа)	Термін виконання	Виконавці	Примітки аудитора
1	2	3	4	5	6
1.	Опрацювання та аналіз внутрішніх регламентів та положень облікової політики щодо обліку грошових коштів		05-06. 08.2024	Аудитор	

Продовження таблиці 4.5

1	2	3	4	5	6
1.1.	Ознайомлення з умовами зберігання готівки та інших грошових коштів в касі, виконання діючих норм ведення готівкових операцій		05. 08.2024	Аудитор	
1.2	Опрацювання складу первинних документів щодо обліку грошових коштів, що використовуються на підприємстві	Графік документообігу, наказ про облікову політику	05. 08.2024	Аудитор	
1.3	Аналіз посадових інструкцій осіб, що обліковують грошові кошти	Договір про повну матеріальну відповідальність касира; посадова інструкція бухгалтера з обліку готівкових розрахунків	05. 08.2024	Аудитор	
1.4	Розгляд наявних внутрішніх регламентних документів щодо обліку грошових коштів на поточному рахунку, дослідження стану касової дисципліни	Накази на проведення інвентаризації, договори про повну матеріальну відповідальність, договір про банківське обслуговування	06. 08.2024	Аудитор	
2.	Контроль, щодо узгодженості даних форм фінансової звітності щодо грошових коштів		07. 08.2024	Аудитор	
2.1	Контроль, щодо відповідності даних Балансу із даними Звіту про рух грошових коштів щодо грошових коштів	Баланс (звіт про фінансовий стан), Звіт про рух грошових коштів	07. 08.2024	Аудитор	
2.2	Контроль, щодо відповідності даних Балансу із даними Приміток щодо грошових коштів	Баланс (звіт про фінансовий стан)	05. 08.2024	Аудитор	
3.	Звірка відповідності даних Балансу (звіту про фінансовий стан) щодо даних Головної книги, оборотної відомості, регістрів синтетичного та аналітичного обліку		08-09. 08.2024	Аудитор	
3.1	Звірка узгодженості даних Балансу (звіту про фінансовий стан) щодо даних Головної книги, оборотної відомості, облікових регістрів	Головна книга, машинограми	08. 08.2024	Аудитор	
3.2	Звірка узгодженості даних Головної книги із даними оборотної відомості	Головна книга, оборотна відомість	08. 08.2024	Аудитор	
3.3	Звірка узгодженості оборотної відомості та облікових регістрів	оборотна відомість, машинограми	09. 08.2024	Аудитор	
3.4	Звірка узгодженості регістрів аналітичного і синтетичного обліку	машинограми, касова книга, виписки банку	09. 08.2024	Аудитор	

Продовження таблиці 4.5

1	2	3	4	5	6
4.	Контролювання законності та правильності відображення в обліку грошових коштів		10-13. 08.2024	Аудитор	
4.1	Контролювання повноти та своєчасності оприбуткування грошових коштів в касу, обґрунтованості обробки документів по надходженню грошових коштів в касу	Прибуткові касові ордери, касова книга, журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів	09. 08.2024	Аудитор	
4.2	Контролювання правильності оформлення документів по надходженню і видачі грошових коштів з каси й оперативного їх надання у бухгалтерію	Касові ордери, касова книга, платіжна відомість	09. 08.2024	Аудитор	
4.3	Перевірка готівки у касі підприємства	Акт інвентаризації, інвентаризаційний опис, звіряльна відомість	10. 08.2024	Аудитор	
4.4	Перевірка дотримання ліміту залишку готівки в касі підприємства	Касова книга, розрахунок ліміту каси	10. 08.2024	Аудитор	
4.5	Контролювання документів з інвентаризації грошових коштів	Наказ на проведення інвентаризації, акт інвентаризації, звіряльна відомість	11. 08.2024	Аудитор	
4.6	Контролювання залишку коштів на рахунках у банку та їх відповідність даним обліку	Листи-запити до банку на підтвердження залишку, машинограми	11. 08.2024	Аудитор	
4.7	Контроль та перевірка відкритих рахунків у банках	Виписка банку, платіжні доручення, чеки	12. 08.2024	Аудитор	
4.8	Контролювання цільового використання коштів, отриманих з рахунку	Виписка банку, чек, прибуткові касові ордери, видаткові касові ордери	13. 08.2024	Аудитор	
5.	Підсумовування даних аудиту		14. 08.2024	Аудитор	
5.1	Формування аналітичних таблиць		14. 08.2024	Аудитор	
5.2	Підсумовування та опрацювання помилок, виявлених в процесі аудиту		14. 08.2024	Аудитор	
5.3	Складання аудиторського звіту		14. 08.2024	Аудитор	

Аудиторська програма слугує для управління виконавцями аудиту та контролю їхньої роботи. Процес проведення аудиторської перевірки та отримані результати повинні бути задокументовані. Тому під час планування аудиту аудитор

розробляє робочі документи, які стануть інформаційною базою для підготовки звіту аудитора.

4.3. Результати аудиту грошових коштів на підприємстві

Актуальність аудиту грошових коштів на ПП «АІК» визначається необхідністю перевірки обліку грошових коштів, що є ключовою умовою для формування обґрунтованої думки про достовірність бухгалтерської звітності в усіх суттєвих аспектах.

Мета аудиту грошових коштів підприємства охоплює:

1. Забезпечення достатньої впевненості в тому, що грошові кошти використовуються відповідно до норм законодавства та вимог нормативних актів, а розрахунки виконуються згідно з затвердженим фінансовим планом підприємницької діяльності.

2. Збір достатніх доказів, необхідних для формування незалежної думки, яка дозволить надати обґрунтований висновок щодо законності, достовірності та доцільності операцій з грошовими коштами, а також відповідності їх бухгалтерського обліку вимогам чинного законодавства.

Основні завдання аудиторської перевірки грошових коштів включають підтвердження їх збереження, правильності та законності використання, автентичності та достовірності проведених грошових операцій, дотримання касової дисципліни, повноти оприбуткування, цільового використання та умов зберігання грошових коштів (рис. 4.2).

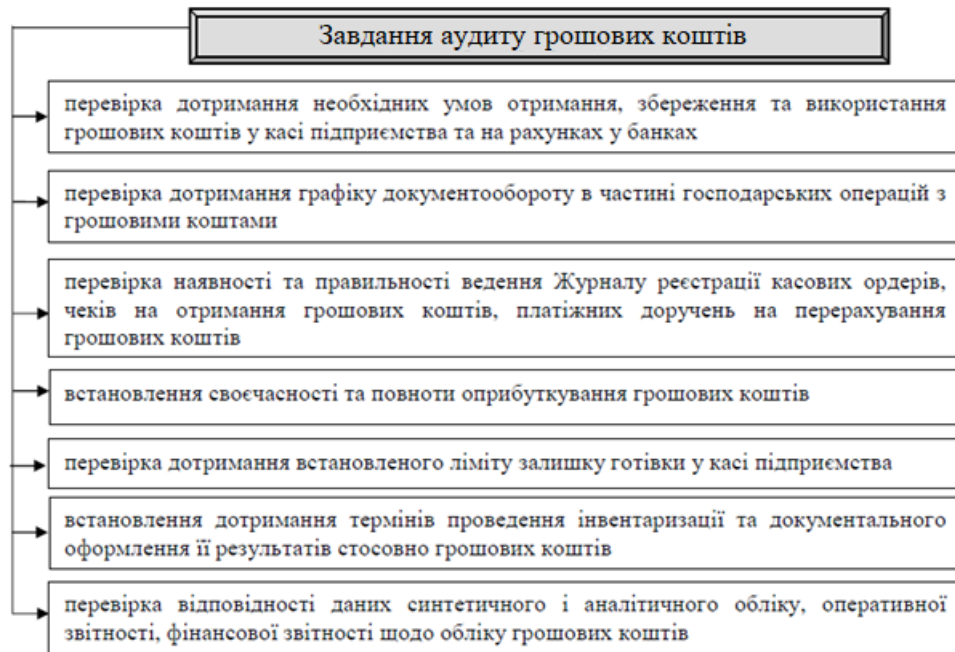

Рис. 4.2 Завдання аудиту грошових коштів на підприємстві ПП «АІК».

Об'єктами аудиту грошових коштів є [8]: – грошові кошти, що знаходяться у касі підприємства, як у національній, так і в іноземній валюті; – кошти на банківських рахунках у національній та іноземній валютах; – грошові кошти в дорозі у національній та іноземній валюті; – грошові документи.

Джерела інформації для проведення аудиту грошових коштів включають [27]:

1. Нормативну інформацію (законодавство щодо обліку грошових операцій у касі підприємства та на рахунках у банках; нормативні акти, що регулюють здійснення та облік грошових операцій; наказ про облікову політику підприємства).

2. Інформацію про планування (фінансовий план підприємства на перевірений період; розрахунок залишку готівки в касі).

3. Фактичну (облікову) інформацію:

– первинні документи бухгалтерського обліку, що стосуються отримання, використання та залишку коштів у касі підприємства, підзвітних осіб і на банківських рахунках;

- первинні документи, які підтверджують: придбання, рух та залишок грошових документів;
- документи аналітичного та синтетичного обліку грошових коштів і грошових документів;
- матеріали інвентаризацій грошових коштів у касі підприємства, на рахунках у банках та грошових документів;
- пояснення і звіти матеріально відповідальних осіб;
- накази та розпорядження адміністрації підприємства;
- фінансова звітність;
- акти ревізій (перевірок) та аудиторські звіти попередніх перевірок.

При аудиті операцій з грошовими коштами підприємства використовуються такі джерела інформації: прибуткові та видаткові касові ордери разом із виправдовувальними документами, касова книга та звіти касира, банківські виписки з поточних і інших рахунків, чекові книжки, корінці використаних чеків і анульовані чеки, журнали реєстрації, платіжні відомості та платіжні доручення.

В процесі перевірки грошових коштів аудитор застосовує різні методичні прийоми: інвентаризацію; спостереження за виконанням господарських та фінансових операцій, їх відображенням у бухгалтерському обліку; усні опитування; отримання письмових підтверджень; перевірку документів (з урахуванням форми, суті, змісту, логічності, хронології, експертних оцінок, а також зустрічної перевірки); взаємний контроль операцій і документів, підготовлених підприємством; перевірку арифметичних розрахунків та аналіз.

ПП «АІК» використовує грошові кошти як у готівковій, так і в безготівковій формах, тому аудит грошових коштів необхідно проводити за двома основними напрямками: аудит касових операцій (готівка в касі) та аудит операцій на поточних рахунках.

Аудит грошових коштів зазвичай розпочинається з інвентаризації каси, що дозволяє перевірити фактичну наявність коштів, виявити можливі розкрадання та забезпечити своєчасне і повне оприбуткування грошових коштів.

Методи аудиту касових операцій (рис. 4.3)

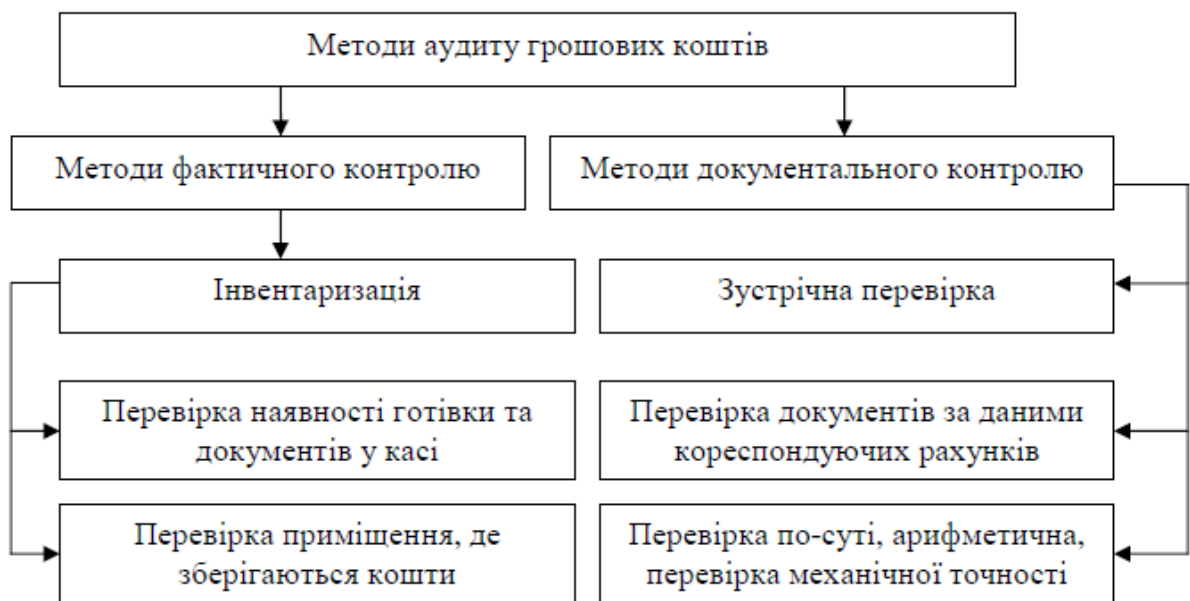

Рис. 4.3 Методи аудиту касових операцій ПП «АІК»

Порівняння результатів інвентаризації з даними бухгалтерського обліку дозволяє виявити будь-які розбіжності. Перевірка грошових коштів у процесі виконання касових операцій на ПП «АІК» складається з шести етапів:

Перший етап передбачає проведення раптової ревізії каси з повним поаркушним перерахунком усіх грошових коштів та інших грошових документів, які знаходяться у касі підприємства (включаючи векселі та зобов'язання).

Другий етап полягає у перевірці правильності заповнення касових документів та організації порядку ведення касових операцій.

Третій етап охоплює дослідження цілей, на які підприємство отримувало і видавало готівку.

На четвертому етапі аудитор перевіряє повноту оприбуткування готівки в касі підприємства, яка надходить з різних джерел.

П'ятий етап передбачає перевірку дотримання підприємством встановленого ліміту залишку готівки в касі.

На шостому етапі аудитор проводить зіставлення даних первинних, аналітичних і синтетичних облікових документів з даними, відображеними у фінансовій звітності підприємства, для встановлення їх відповідності.

Правильність і своєчасність оформлення касових документів, а також дотримання ліміту залишків готівки в касі підприємства можна перевірити за допомогою робочих документів аудитора, таких як таблиці 3.13, 3.14 та 3.15 (Додаток В), які підтверджують проведення перевірки касових операцій підприємства.

При проведенні аудиту грошових коштів на поточних рахунках у банках ПП «АІК» об'єктами перевірки є:

- Наявність поточних рахунків компанії та інших банківських рахунків, а також правильність оформлення банківських документів.
- Законність операцій, що здійснені за цими рахунками.
- Цілісність та послідовність витрачених коштів відповідно до рахунків-фактур.
- Відповідність суми, зазначеної у банківській виписці, сумі, відображеній у основному розрахунковому документі.

Перевірка операцій на поточному рахунку полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у фінансовій звітності інформації про грошові кошти на рахунках у банках.

На першому етапі перевірки аудитор встановлює кількість поточних, валютних та інших рахунків у банках, а також перевіряє відповідність господарських операцій, які відображаються на цих рахунках, чинному законодавству.

На другому етапі аудитор перевіряє повноту та своєчасність оприбуткування грошових коштів, що надходять на рахунки підприємства, а також своєчасність перерахування податків до бюджету та обов'язкових платежів.

На третій етап перевіряється правильність кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку за банківськими операціями.

Перевірка операцій на депозитних рахунках та рахунках, відкритих для акредитивів, передбачає встановлення наявності та перевірку документів, що обґрунтовують доцільність відкриття таких рахунків, а також збереження та цільове призначення коштів, що розміщені на цих рахунках.

Аудит банківських операцій проводиться суцільним способом окремо за кожним рахунком, при цьому особливу увагу слід приділити поточному рахунку.

Під час аудиту необхідно перевірити наявність усіх банківських виписок у підприємства. У разі виявлення відсутності деяких виписок слід замовити завірену копію у банку.

По-перше, потрібно порівняти залишок коштів, відображений у банківській виписці, із залишком коштів, зазначеним в облікових даних. Важливо не лише перевірити суму залишку, а й забезпечити відповідність між оборотами за випискою та обліковим реєстром.

Також необхідно перевірити повноту та достовірність банківської виписки та супутніх документів. Повнота визначається за нумерацією сторінок і співставленням залишку коштів на рахунку. Кінцевий залишок коштів у останній виписці банку має відповідати залишку коштів на початку наступної виписки [7].

Результати перевірки правильності оформлення безготівкових коштів можна оформити за допомогою робочого документа аудитора табл. 3.16, (Додаток В) які стануть обґрунтованими доказами аудиту коштів на рахунках у банку.

Аудитор перевіряє відповідність консолідованого та проаналізованого залишку готівки та обороту в національній валюті в обліковому реєстрі та записує інформацію до робочих документів. Перевірити відповідність залишку готівки та обороту в національній валюті можливо за обліковими регістрами, як показано в табл. 3.17. (Додаток В)

До робочих документів аудитора можуть входити різноманітні документи, залежно від специфіки перевірки та її цілей.

За результатами аудиторської перевірки, на основі попередньо зібраних доказів, складається звіт та аудиторський висновок. Звіт аудитора повинен бути сформульований таким чином, щоб користувач міг отримати інформацію про:

1. Аудиторські докази та процедури, за допомогою яких була проведена оцінка ефективності функціонування системи роботи підприємства.
2. Оцінку аудиторського ризику, методи перевірки, що застосовувалися, а також питання, які перевірялися, і їх послідовність.

3. Документи, які використовувалися під час перевірки, та періоди, за які вони були надані.

4. Помилки, виявлені під час перевірки, рівень матеріальності, встановлений аудитором для виявлених помилок, і як це вплинуло на визначення розміру вибірки під час перевірки господарських операцій.

5. Нормативні акти, які були порушені, та наслідки цих порушень.

6. Коригування плану та програми перевірки, які були здійснені на етапах аудиту.

Звіт аудитора повинен містити не тільки підсумкову інформацію з перевірки, але і інформацію для керівництва підприємства щодо подальшого вдосконалення роботи підприємства [1].

Аудиторський висновок є офіційним документом їх класифікація наведена на рисунку 4.4

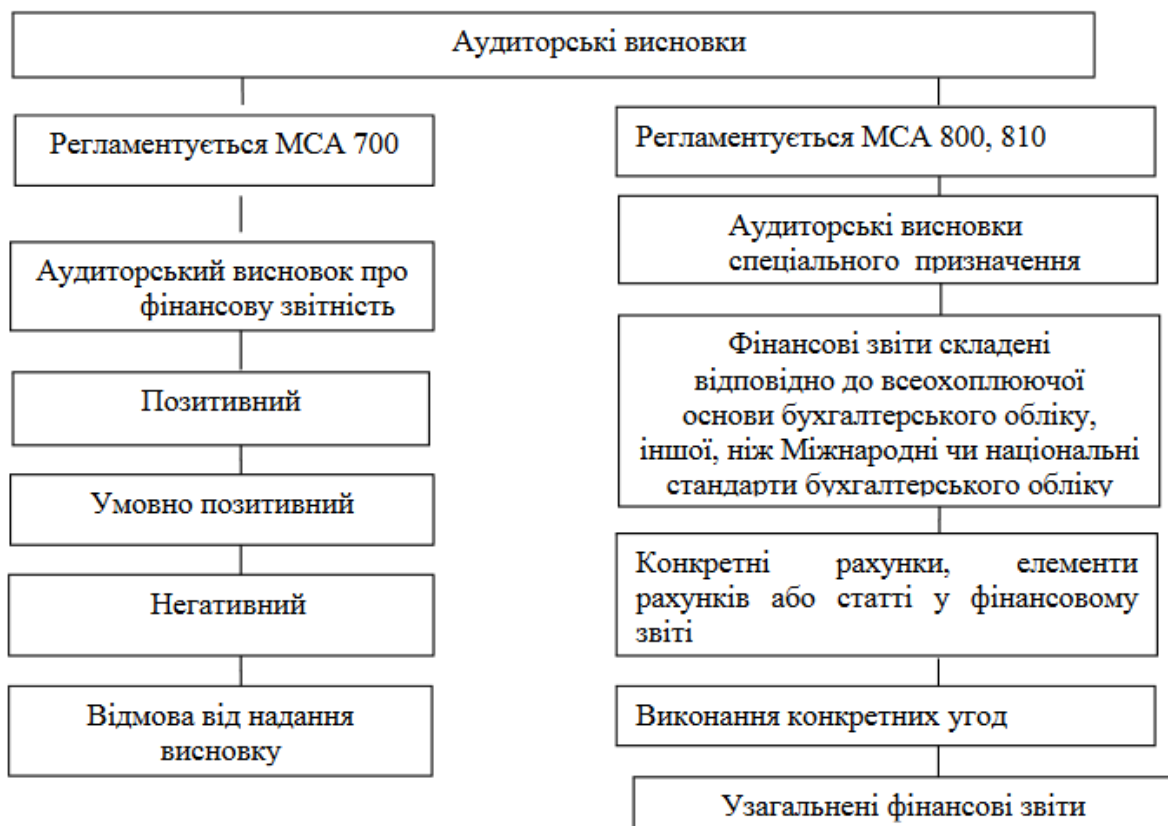

Рис. 4.4 Класифікація аудиторських висновків

Розкриття інформації у фінансовій звітності слід вважати цілком правильним, якщо у висновку не міститься інше формулювання. Висновок повинен включати або оцінку фінансової звітності в цілому, або ствердження про неможливість висловлення судження. У випадку, коли узагальнююча думка не може бути сформульована, необхідно вказати причини. Коли ім'я аудитора пов'язане з фінансовою звітністю, висновки повинні містити чіткий опис змісту аудиторської перевірки, а також дані про рівень відповідальності, яку бере на себе аудитор. Суттєвість є ключовим фактором при визначенні типу висновку, що потрібен у конкретній ситуації [6, 23].

Найпоширенішою формою аудиторського висновку є стандартний висновок без застережень, який складається, коли отримано достатньо доказів, і аудитор провів свою роботу так, що зміг дійти висновку, що всі стандарти роботи на об'єкті дотримані, а звітність представлена відповідно до загальноприйнятих бухгалтерських принципів. Негативний висновок формується, коли аудитор вважає, що фінансова звітність в цілому суттєво викривлена або може ввести в оману, не відображаючи об'єктивно фінансовий стан підприємства.

Система внутрішнього контролю вважається ефективною лише тоді, коли вона здатна своєчасно виправляти виявлену недостовірну інформацію та запобігати її виникненню.

Висновки цього дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Використання узагальнених напрямів організації та методики аудиторського контролю грошових коштів у практичній діяльності сприятиме покращенню формування інформації для підвищення ефективності її використання в системі управління підприємницькою діяльністю. Вищенаведені результати дослідження акцентують увагу фахівців на потребі вирішення практичних питань організації та методики аудиту в процесі виконання завдань. Тому подальші дослідження у цих напрямках є перспективними для їх розвитку.

Висновки до четвертого розділу

Основним документом, який регулює аудиторську діяльність в Україні є Закон «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Його було прийнято з метою є удосконалення правових засад аудиту фінансової звітності, аудиторської діяльності в Україні та регулювання відносин, що виникають під час її здійснення, а також гармонізації національного законодавства у цій сфері з вимогами європейського законодавства.

Внутрішній аудит має функціонувати як незалежна діяльність на підприємстві в якості діагностичного засобу управління підприємством з метою сприяння ефективному виконанню завдань і цілей, задля яких функціонує підприємство.

Структура інформаційної системи обліку розглядається як сукупність процесів, які забезпечують її роботу. Визначено, що система повинна максимально повно охоплювати деякі функції: організаційну; кількісного відображення та якісної характеристики; контрольну; забезпечувальну; зворотного зв'язку; аналітичну та рекомендаційну.

З метою комплексного дослідження ефективності функціонування системи бухгалтерського обліку грошових коштів доцільно буде використання моделі контролю за станом ведення бухгалтерського обліку, яка полягає у розподілі між видами контролю конкретних процедур з прив'язкою до етапів облікового процесу. У роботі удосконалено методичні засади аудиту операцій з готівкою та на рахунках у банку для підвищення ефективності управління підприємством.

Запропонована методика проведення аудиту операцій з готівкою та на рахунках у банку дасть змогу вчасно виявити порушення, отримати достовірну інформацію щодо готівкових та безготівкових операцій, встановити та усунути проблемні ділянки тощо.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі виконання дипломної роботи було здійснено комплексне дослідження обліку, аналізу та аудиту грошових коштів підприємства, зокрема на прикладі ПП «АІК». Результати проведеного дослідження дозволяють зробити низку важливих висновків щодо ролі та значення грошових коштів у фінансовій діяльності підприємства.

1. Грошові кошти підприємства є невід'ємною частиною його фінансового ресурсу, що забезпечує не лише повсякденну діяльність, але й стратегічний розвиток. Вони представляють собою ліквідні активи, які підприємство використовує для виконання своїх зобов'язань, фінансування інвестицій та забезпечення поточних витрат. Дослідження показало, що ефективне управління грошовими коштами є критично важливим для забезпечення фінансової стійкості підприємства.

2. У рамках роботи було визначено класифікацію грошових коштів на підприємстві, яка включає поділ на готівкові та безготівкові кошти, а також кошти в розрахунках. Це дозволяє підприємству ефективно управляти своїми ресурсами, планувати їх використання та контролювати фінансові потоки. Також розглянуто критерії, які можуть бути використані для більш детального аналізу грошових коштів у контексті їх ефективності.

3. Було проаналізовано нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та аудиту грошових коштів. Встановлено, що дотримання відповідних законодавчих актів є необхідною умовою для забезпечення прозорості та достовірності фінансової звітності. Зокрема, вивчено основні положення ННП(С)БО, які регулюють облік грошових коштів, що дозволяє сформувати єдину методологічну основу для ведення фінансового обліку на підприємстві.

4. Аналіз фінансово-економічної діяльності ПП «АІК» виявив ключові аспекти використання грошових коштів, зокрема ефективність їх використання у виробничих і фінансових процесах. Вивчені фінансові результати підприємства

свідчать про значний вплив управління грошовими коштами на загальний фінансовий стан підприємства.

5. Розроблена методика економічного аналізу грошових коштів ПП «АІК» дозволяє здійснювати детальний аналіз фінансових потоків, виявляти тренди та проблеми в управлінні грошовими коштами, а також формувати рекомендації для їх оптимізації. Ця методика включає як якісні, так і кількісні показники, що сприяє більш точному оцінюванню фінансового стану підприємства.

6. Аналіз ефективності використання грошових коштів на ПП «АІК» показав, що існує безпосередній зв'язок між рівнем ліквідності та рентабельності підприємства. Визначено, що недостатня ефективність використання грошових коштів може призводити до фінансових труднощів, тому рекомендовано впроваджувати більш суворий контроль за фінансовими потоками.

7. Було визначено організацію обліку грошових коштів на ПП «АІК», що реалізується через структурований підхід до ведення бухгалтерського обліку та контролю. Цей підхід включає чітке розмежування функцій у бухгалтерії, що забезпечує прозорість та відповідальність у процесі ведення обліку.

8. Розглянуто порядок відображення інформації про грошові кошти в фінансовій звітності ПП «АІК». Встановлено, що правильне відображення грошових коштів є критично важливим для забезпечення точності фінансових звітів, що, в свою чергу, впливає на прийняття управлінських рішень.

9. Аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду у складанні звітності про грошові кошти підприємств дозволяє визначити кращі практики, які можуть бути адаптовані для покращення процесів фінансового управління на ПП «АІК». Впровадження таких практик може суттєво підвищити ефективність обліку та аналізу грошових коштів.

10. Дослідження управління грошовими коштами на підприємстві вказує на важливість прогнозування динаміки ринкової вартості підприємства. Своєчасне та ефективне управління грошовими потоками є запорукою фінансової стабільності та зростання ринкової вартості ПП «АІК».

11. Аналіз сучасного стану і перспектив розвитку аудиту в Україні свідчить про необхідність адаптації аудиторських стандартів до міжнародних вимог, що дозволить підвищити якість аудиту і рівень довіри до фінансової звітності.

12. Розглянута методика аудиту грошових коштів підприємства передбачає використання різноманітних методів перевірки, що забезпечують всебічний аналіз і виявлення недоліків у веденні обліку. Результати аудиту показали важливість постійного моніторингу фінансових потоків для своєчасного виявлення можливих ризиків.

13. Визначено результати аудиту грошових коштів на підприємстві, які вказують на наявність деяких недоліків у веденні обліку та управлінні грошовими потоками. Це дозволяє сформулювати рекомендації щодо удосконалення облікової політики та процедур, що сприятиме підвищенню ефективності управління грошовими коштами.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що ефективний облік, аналіз та аудит грошових коштів є критично важливими для забезпечення стабільності та фінансового здоров'я підприємства. Розроблені рекомендації можуть бути використані для покращення процесів управління грошовими коштами на ПП «АІК», що сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності та стійкості в умовах сучасного ринкового середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бержанір І. А Організація і методика аудиту : навч. посіб. для закладів вищої освіти. МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань ВПЦ «Візаві», 2022. 326 с. URL:

https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/14630/2/Orh_i_metod_aud.pdf

2. Боковикова Є.О. Співвідношення понять «доходи бюджету» і «надходження бюджету»: актуальні питання правового регулювання Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право .Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки Том 31 (70) № 4 2020 С. 117-121. DOI <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2020.4/19>

3. Бондаренко О. М., Вересоцький Б. О. Організація та методика обліку, аудиту грошових коштів та аналізу грошових потоків. 2019. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2019_12%283%29_3

4. Волосов А.М., Михайлова О.В. Підходи до визначення сутності грошових потоків підприємства. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2021. Вип. 1(33). С. 69-85. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/3311>

5. Воскресенська Т. Дослідження підходів до аналізу грошових коштів підприємств з використанням облікової інформації. Економіка та суспільство. 2021. № 31. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-65>

6. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 128 с. URL:

<https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/2454/1/%D0%93%D0%B5%D0%B2%D0%BB%D0%B8%D1%87%20%D0%86.%20%D0%9C%D0%A1%D0%A4%D0%97%D1%82%D0%B0%D0%90.pdf>

7. Гетманченко, І. В. Вплив міжнародних стандартів обліку на практику в Україні: переваги та виклики. Здобутки економіки: перспективи та інновації, (3). 2024 р. DOI: <https://doi.org/10.57125/econp.2024.02.29.05>

8. Шевчук І.Л., Ставерська Т.О., Жиликова О.В., Близнюк О. П. Гроші та кредит. Навч. посіб. для підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Ч. 1. Гроші. Харків. Видавець Іванченко І.С., 2018. 271 с URL:

https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/10389/1/Money_and_credit_N_P_Ch1_2018.pdf

9. Гут Л.В. Грошові потоки в системі управління підприємства: теоретико-практичний аспект. Журнал «Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту» Економіка та управління підприємствами. Випуск I-II (77-78), 2020 р. 259-269 с. DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-1.77-2.78.22>

10. Господарський кодекс України. Документ 436-IV, чинний, поточна редакція. Редакція від 03.09.2024, підстава 3257-IX.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

11. Джерелейко С. Д. Лопатовський, В. Г. Шпильовий, В. А. Дефініція понять «фінансові ресурси» та «грошові кошти» Innovation and Sustainability. 2022. № 2 [26]. 131 – 128 с. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/37402>

12. Жидеєва Л.І. Колісник О.П. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством (організацією, установою). Навчальний посібник. Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь. УДФСУ, 2020. 178 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 64). URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zhydieieva_Liudmyla/Bukhhalterskyi_oblik_v_upravlinni_pidpryemstvom_orhanizatsiiei_ustanovoiu/

13. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Документ 2258-VIII, чинний, поточна редакція. Редакція від 20.06.2024, підстава 3720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

14. Закон України «Про банки і банківську діяльність». Документ 2121-III, чинний, поточна редакція. Редакція від 03.09.2024, підстава 3257-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

15. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Документ 996-XIV, чинний, поточна редакція. Редакція від 03.09.2024, підстава 3257-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

16. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг». Документ 265/95-ВР, чинний, поточна редакція. Редакція від 31.12.2023, підстава 2801-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>

17. Закон України «Про Національний банк України. Документ 679-XIV, чинний, поточна редакція. Редакція від 19.04.2024, підстава 3624-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>

18. Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Документ 361-IX, чинний, поточна редакція. Редакція від 23.09.2024, підстава 3894-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

19. Закону України «Про платіжні послуги». Документ 1591-IX, чинний, поточна редакція. Редакція від 20.06.2024, підстава 3720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>

20. Зінченко О.В. Дідик Я.В. Організаційно-методичний аспект обліку грошових коштів та їх роль за сучасних умов господарювання. Інфраструктура ринку. 2019. № 37. URL: <http://analiticbase.nlu.org.ua/?arg5=%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D1%83%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>

21. Зелікман В.Д., Ерьоміна О.Л., Безгодкова А.О. Облік у зарубіжних країнах. Навч. посібник. Дніпро. НМетАУ, 2017. 131 с URL: https://nmetau.edu.ua/file/kua_5142.pdf

22. Іванчук Н. В. Гроші і кредит : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8419/>

23. Іванчук Н. В. Звітність підприємств : навчальний посібник. Острогоз : Видавництво Національного університету «Острозька академія». 2021. 208 с. URL: https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8418/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA_%D0%9D%D0%92.pdf

24. Івченко Л.В. Сутність грошових коштів. Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2016. Вип. 10. С. 798-803. URL: <http://global-national.in.ua/issue-10-2016/18-vipusk-10-kviten-2016-r/1996-ivchenko-l-v-sutnist-groshovikh-koshtiv-pidkhodi-do-viznachennya>

25. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Документ з0893-99, поточна редакція. Редакція від 23.02.2024, підстава - з0134-24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

26. Кемарська Л. Г. Сутність та класифікація грошових коштів та грошових потоків підприємства. Регіональна економіка та управління. 4 (34), листопада 2021 р. 53-57 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45198/1/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%E2%84%964%20%2834%29_%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B4_2021.pdf

27. Козаченко А. Ю. Комплексний підхід до організації та методів проведення аудиту грошових коштів підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9057> (дата звернення: 10.09.2024). URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9057>

28. Конституція України. Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція. Редакція від 01.01.2020, підстава 27-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

29. Коренюк П.І., Коренюк Л.В., Левандівський О.Т. Гроші і кредит. Навчальний посібник. Кам'янське. ДДТУ, 2019. 402 с.

30. Кошельок Г.В. Грінченко Р.В. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством. Галицький економічний вісник. 2020. № 2. С. 231-242. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gev_2020_2_27

31. Кузь В.І. Кіцен Т.О. Удосконалення обліку грошових коштів в контексті забезпечення платоспроможності суб'єкта господарювання. Молодий вчений. 2019. № 9(2). С. 468-474. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_9%282%29_55

32. Куцик Петро, Макарук Федір, Марценюк Роман. Внутрішній контроль діяльності ринків за центрами відповідальності: теоретичні і практичні аспекти. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019. Випуск 1–2. С. 118-129. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.118>.

33. Макарович В.К., Фортуненко К.О. Грошові кошти : проблемні аспекти відображення у звітності. Електронне наукове видання «Економіка та суспільство», 2018. С.966-971. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/18_ukr/134.pdf DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-134>

34. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (IAS 7) «Звіт про рух грошових коштів» Документ 929_019, поточна редакція. Редакція від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text

35. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 (МСБО 21) «Вплив змін валютних курсів». Документ 929_022, поточна редакція. Редакція від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022#Text

36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29 (МСБО 29) «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції». Документ 929_048, поточна редакція. Редакція від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_048#Text

37. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств грошові кошти. Центральна спілка споживчих товариств України. Документ v0006626-06, поточна редакція. Прийняття від 28.07.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>

38. Мулик Т. Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства. Економіка та суспільство, № 39. 2022р. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-47>

39. Мулик Т. Організація аналізу грошових потоків на підприємстві. Економіка та суспільство, № 40.2022 р.. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-3>

40. Мулик Я. І. Аудиторська діяльність в Україні: сучасний стан, реформування та розвиток. Агросвіт. 2020. № 7. С. 37-47. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3141&i=5>

41. Наказ Міністерства фінансів України «План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій». Документ з1557-11, чинний, поточна редакція. Прийняття від 09.12.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>

42. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності». Документ v0433201-13, поточна редакція. Редакція від 02.02.2024, підстава v0046201-24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

43. Назарова І. Сутність та обліково-інформаційне забезпечення електронних розрахунків. Вісник економіки. 2022. Вип. 3. С.123-136. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.03.123>

44. Наказ Міністерства фінансів України « Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»». Документ з0336-13, чинний, поточна редакція. Редакція від 03.01.2024, підстава - з2010-23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

45. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»». Документ з1050-01, поточна редакція. Редакція від 03.01.2024, підстава - з2010-23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text>

46. Наказ Міністерства фінансів України « Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»». Документ z0515-00, поточна редакція. Редакція від 17.02.2023, підстава z0171-23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>

47. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 22 «Вплив інфляції»». Документ z0269-02, поточна редакція. Редакція від 03.11.2020, підстава z1020-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-02#Text>

48. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань». Документ z1365-14, чинний, поточна редакція. Редакція від 29.07.2022, підстава z0779-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

49. Наумова, Т. А., Акімова, Н. С., Кирильєва, Л. О. Трансформація системи управління внутрішнього аудиту в умовах глобальних криз та війни. Підприємництво і торгівля, № 34, 2022 р. С.35-40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2022-34-05>

50. Ніколенко В. Афінська держава та демократія у науковій спадщині Аристотеля. Філософія та політологія в контексті сучасної культури, 12(1), 87-94. 2020. DOI: <https://doi.org/10.15421/352010>

URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/1010>

51. Нікола С. О.Фінанси підприємств. Навч. посіб. Одеса. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 206 с. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/305de8a1-949a-446b-a7e0-ad4de34a5762/content>

52. Осадча О.О., Савіна Н.Б. Методичні аспекти аналізу грошових потоків підприємства. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. 2020. Вип. 4(92). С. 219–226.

URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/20477/1/Ve9221%281%29.pdf>

53. Очеретько Л. М., Харьковська О. В. Удосконалення обліку грошових коштів. Ефективна економіка. 2021. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9729>

54. Пармаклі Д.М. Філіппова С.В., Добрянська Н.А. Історія економічних вчень. Навчальний посібник. Одеса, 2018. 113 с. URL: https://economics.net.ua/files/scientific-base/monogr/Parmakli-Filippova-Dobryanska_History_of_economic_thought.pdf

55. Подоляничук О. А. Грошові кошти в системі рахунків обліку. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 3. С. 144-155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2019_3_14

56. Податковий кодекс України. Документ 2755-VI, чинний, поточна редакція. Редакція від 03.09.2024, підстава 3813-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

57. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні». Документ v0148500-17, чинний, поточна редакція Редакція від 29.08.2024, підстава v0100500-24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>

58. Постанова Правління національного банку України «Про затвердження Правил визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України». Документ v0134500-18, чинний, поточна редакція. Редакція від 02.07.2024, підстава v0075500-24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0134500-18#Text>

59. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг». Документ v0163500-22, чинний, поточна редакція. Редакція від 28.12.2023, підстава v0179500-23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text>

60. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків

України» Документ z1288-11, чинний, поточна редакція Редакція від 22.02.2024, підстава - v0023500-24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>

61. Роганова Ганна. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства. Економічний дискурс. 2021. Випуск 3-4. С. 128-138 DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2021-2-13>

62. Савицька Т. А. Особливості організації аудиту у воєнний час. Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2023. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/13709>

63. Сайт «ОСНАД» «Міжнародні стандарти аудиту». URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482

64. Сайт «DERBY». URL: https://derby.ua/index.php?route=information/information&information_id=4

65. Сайт «YOUCONTROL» «ПП «АІК»». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/24726351/

66. Сайт «VKURSI» «ПП «АІК»». URL: <https://vkursi.pro/card/pp-aik-24726351>

67. Слюніна Т. Л., Матюшко М. М. Проблеми розвитку аудиту та його реформування в Україні. Бізнес Інформ. 2021. №11. С. 322–327. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-322-327>

68. Світлична В. Ю. Гроші і кредит. Підручник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків. ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2fmb_finansy/Hroshchi-ta-kredyt-2020.pdf

69. Свистун Л. А., Нечухран К. О., Шустваль Д. О. Теоретичні засади управління грошовими потоками підприємства в умовах кризи в економіці. Modern Economics. 2020. № 21(2020). С. 192-198. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-30](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-30)

70. Степаненко О. І. Туровська А. С. Аналіз руху грошових потоків підприємства, їх вплив на господарську діяльність. Інфраструктура ринку : електр. фах. наук.-практ. журн. Причорномор. наук.-дослід. ін.-т економіки та інновацій ;

[редкол.: Шапошников К. С. (голов. ред.) та ін.]. Електрон. текст. дані. Одеса, 2023. Вип. 74. С. 148-155. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/43996>

71. Степаненко О. І. Властивості грошових потоків та ризику їх впливу на фінансову стабільність підприємства. Scientific Collection «InterConf+», №44(197), 2024 р. С.94-107. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.04.2024.009>

72. Степаненко О. І. Грошові кошти в системі бухгалтерського обліку підприємства/Регіональна економіка та управління. Наук.-практ. журн. Східноукр. ін-т економіки та упр. Запоріжжя, 2021. № 1 (берез.). С. 91-98. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/36438>

73. Словник - довідник маркетолога. Укладачі: Збарський В. К., Буряк Р. І., Талавиця М. П., Александров Д.Є., Бондаренко Л.О., Блохін С.О., Войтовська Я.О., Залевський Д.А., Кнап Н.В., Сидоренко О.М., Павлишин С.П., Полінкевич С.І., Полюхович В.С., Чертінов В.О., Київ: ФОП Ямчинський О.В. 2023. 176 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b4c052fd-f1bc-4aad-90ba-ee2fdb8051dd/content>

74. Тешева Л.В. Поняття грошового потоку підприємства. Економіка і суспільство. Випуск №10 2017 р. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/114.pdf

75. Томілін О.О., Тютюнник Ю.М., Бражник Л.В., Дроботя Я.А. Фінансово-економічний словник-довідник. Полтава: ПДАУ. 2023. 108 с. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/15028>

76. Тютюнник Ю.М. Тютюнник С.В. Методичні напрями горизонтального і вертикального аналізу руху грошових коштів банку. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 44. С. 209-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2020_44_37

77. Фартушняк О., Часовнікова Ю. Облікова ідентифікація грошей у суб'єктів господарювання в умовах цифровізації. Економічний аналіз. 2023. Т. 33. № 1. С. 164-171. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29769>

78. Цивільний кодекс України. Документ 435-IV, чинний, поточна редакція Редакція від 03.09.2024, підстава 3257-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

79. Чук О. В. Аудиторська діяльність: виклики війни. Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг в умовах повоєнного відновлення України [Електронний ресурс]: Збірник матеріалів IX Міжнародної науково-практичної конференції; 8 грудня 2023 р. К.: КНЕУ, С. 213-215. URL: https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2021/03/oblik_analiz_audyt_opodatkov_fin_monitor_umovakh_hlobali_zats_zmin_23-1.pdf

80. Швець В., Михальська О. Стандартизація та гармонізація управлінського обліку й економічного аналізу в умовах перехідної економіки. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2020. №6 (213). С. 48–54. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667>

81. Шендригоренко М.Т., Шевченко Л.Я., Янковський В.А. Внутрішній господарський контроль. Навч. посібник. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 108 с. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/2269/>

82. Щепіна Т. Г., Тітаренко А. Д. Комплексний аналіз грошових потоків державного підприємства «Антонов». Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №26 (2021), 178-184

URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/comprehensive-analysis-of-cash-flows/>

83. Юдіна С.В. Класифікація грошових потоків та їх вплив на фінансову стійкість підприємства. Інфраструктура ринку. гроші, фінанси і кредит. Випуск 48. 2020. 257-261 с. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/48_2020_ukr/49.pdf

84. Янковий, О. Г., Кошельок Г.В. Основні концепції грошових потоків підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред.:М. І. Зверькова голов. ред.) та ін. ISSN 2313-4569). Одеса. Одеський національний економічний університет. 2016. № 2 (61). С. 146-153. URL: <http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2016/61/pdf/146-153.pdf>